

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Teckningar

ur lifvet

af

E. S. K.

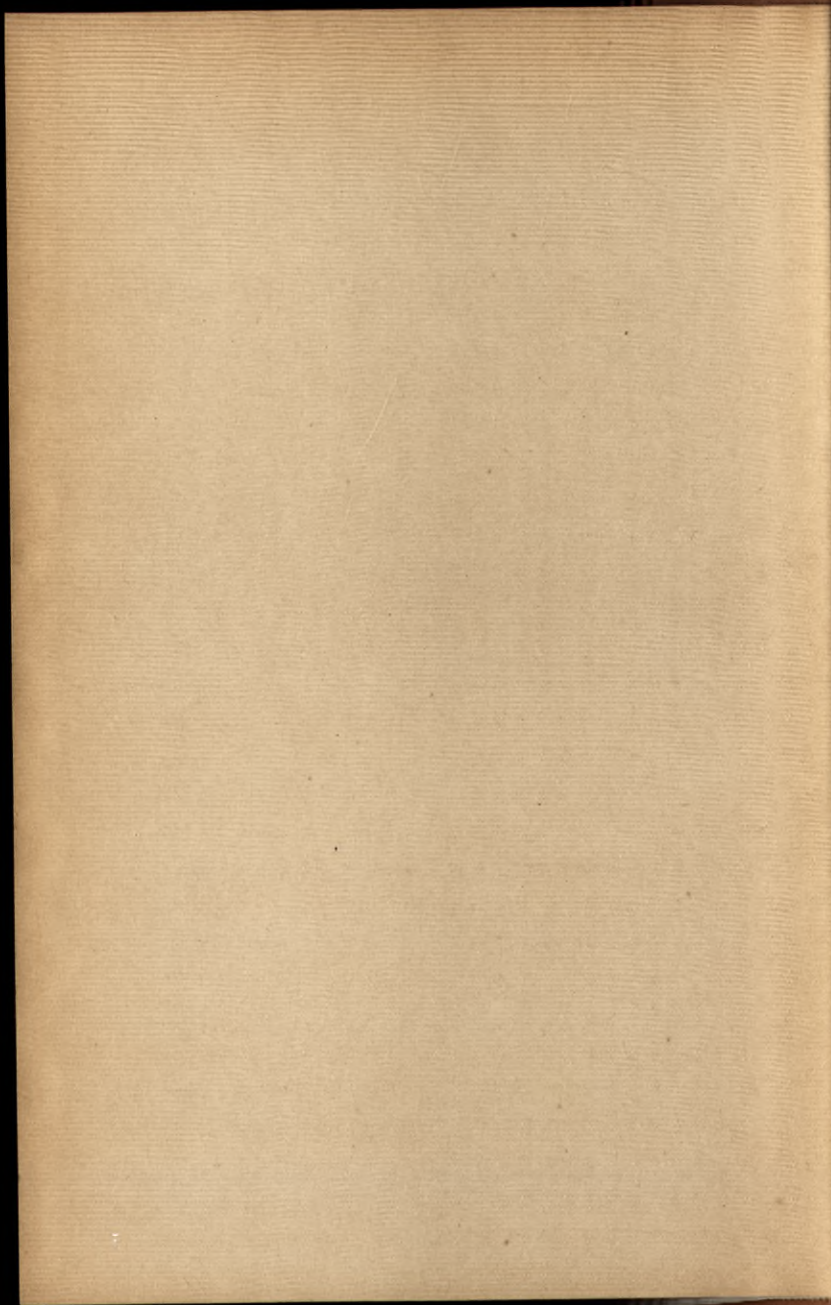

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

Teckningar

ur lifvet

af

E. S. K.

[= Vendela] Johanna Emmanuelson

32
543.

STOCKHOLM
FOSTERLANDS-STIFTELSENS FÖRLAGS-EXP.

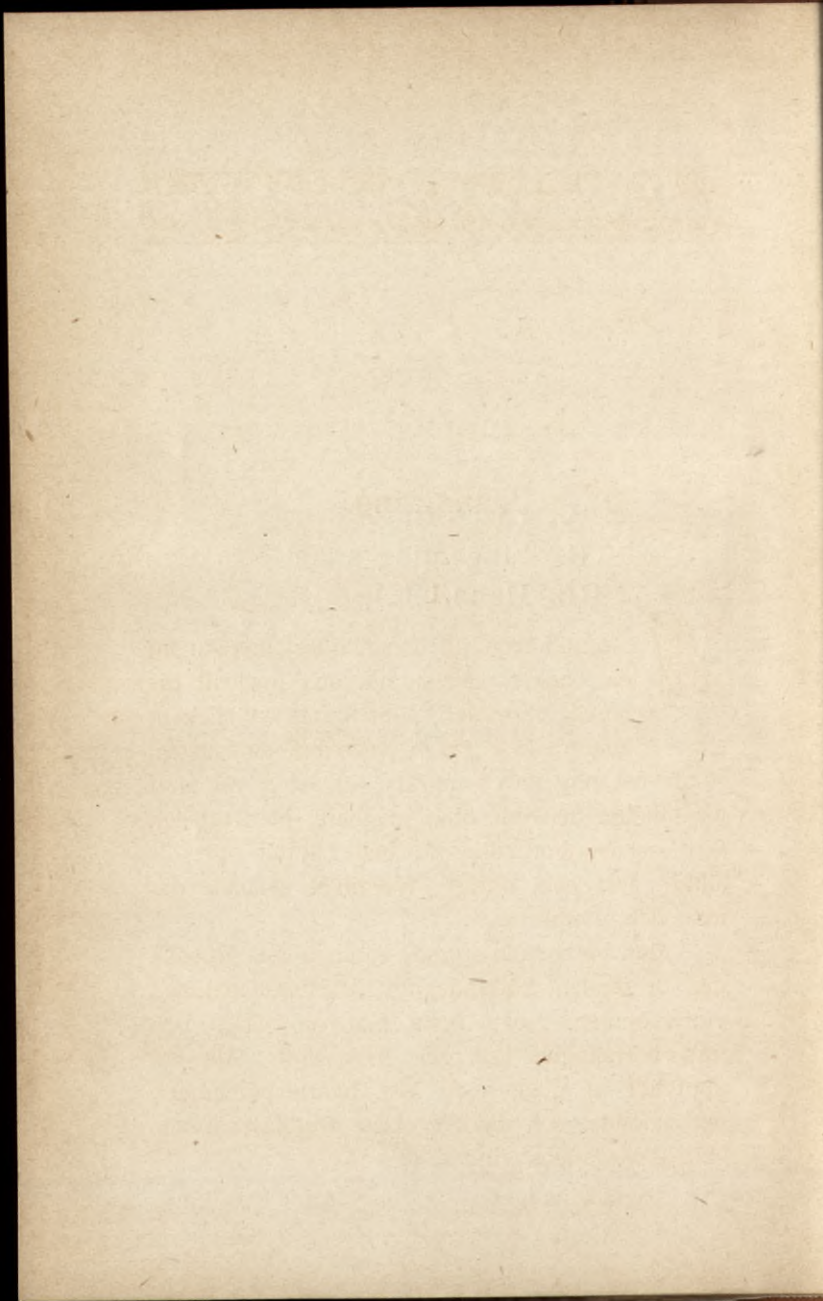

STOCKHOLM, TRYCKT I ANDRÉENS BOKTRYCKERI 1894

INNEHÅLL.

- I. Lisas ring.
- II. "Ingenting annat!"
- III. Hans bibel.

Lisas ring.

I.

Förstugudörren till den lilla förfallna stugan på backen var stängd och nyckeln uren tagen. För den, som kastat en blick in genom de låga, af solen brända rutorna, skulle det nog hafva märkts, att det ej var blott för tillfället den var utan invånare, utan att den som senast bott där nu hade flyttat bort för alltid. Det såg riktigt öfvergifvet ut både där inne och utomkring.

Men på backen spirade vårens första grönska upp ur mullen, bådande nytt lif efter den långa vintersömnen. Solen lyste, fåglarna sjöngo, och från barrskogen kom en frisk doft. Allt var uppfyllt af glädje och lust, hvarje påminnelse om lidande och död tycktes bortblåst af den sköna vårdagens vindar.

Nedanför backslutningen, i den lilla dällden, där skogsbäcken porlade fram mellan stora stenar, fanns emellertid en, som tydligen icke hade sinne för allt det sköna omkring honom. Nog hade Sven alltid förr brukat vara glad, när det blef vår; han var just icke ledsen af sig de andra årstiderna heller, men det var bestämdt ändå allra roligast, när snön smälte och den lilla bäcken blef fri. Då hade Sven alltid mycket att göra under de långa ljusa eftermiddagarna, då också han var fri — från skolan och annat arbete, som han hade att göra. På sommaren hände det ibland, att bäcken torkade ut, men om våren var den rik på vatten och kunde väl skaffa en tioårig gosse många nöjsamma stunder. Och äfven denna eftermiddag plaskade det klara vattnet helt inbjudande öfver sandbotten och tycktes uppmana till lek; men Sven märkte det ej; och i alla fall skulle han ej haft någon lust att leka, ty hans hjärta var tungt.

Där uppe i den grå stugan hade han lefvat lycklig och nöjd med gamla mormor. Sina föräldrar mindes han ej, ty de hade båda dött, då han var helt liten, och sedan hade mormodern tagit hand om honom. Fattigt var det nog för henne, och Sven fick både knappare föda och torftigare kläder än hans jämnåriga och kamrater i skolan; men det hade han aldrig förstått att knota eller sörja öfver, och ej heller hade han

tagit någon skada däraf. Mormodern hade hållit honom till arbete både i skolan och hemma, och då Sven var en kvick och duktig gosse, hade han gjort goda framsteg och kunde redan göra rätt bra nytta för sig. Han hade växt upp frisk, stark och rödkindad, trots fattigdomen, samt glad och belåten med sin värld, fast den var trång och ej tycktes hafva några lysande utsikter att erbjuda honom. Vid sin mormor var han fäst med den innerligaste kärlek.

Men så hände det en dag fram på vintern, att den gamla blef sjuk. Det hade hon nog varit redan en tid bortåt, fast hon hållit sig uppe i det längsta och Sven därför ingenting märkt. Grannarna gingo dit och skötte om henne, men det föll sig nog litet svårt för dem, ty stället låg något aflägsset och sjukdomen drog ut på tiden. Det blef tal om att föra henne till fattighuset, men dit hade hon aldrig velat komma, och hon slapp det äfven.

En söndags morgon då Sven vaknade, var det så underligt tyst i stugan. Mormor låg alldeles orörlig i sin säng, och andedräkten, som brukat gå tung och sorlande, hördes ej. Han steg skyndsamt upp, gick fram och lade sin hand på hennes; den var kall, mycket kallare än han någonsin känt. Sven blef ängslig tillmod. I detsamma kom grannhustrun, som var där under natten, in från köket.

— Är du vaken, barn, sade hon hastigt, och jag som trodde, att du sof!

— Hur är det med mormor, frågade Sven med en förskräckt och undrande blick.

— Mormor är hos Gud, svarade hustrun allvarsamt. Hon har det bra nu. Kläd nu på dig, så skola vi sedan gå.

Hvart skulle han gå, den ensamme lille stackaren, som i hela vida världen ej hade en enda vän, hvilken kunde taga sig an honom? Det enda hem han ägt skulle nu snart vara för alltid stängdt för honom.

Sven påtog under tystnad sina tarfliga men hela och snygga kläder, emellanåt borttorkande en tår. Han vände sig hela tiden mot fönstret för att icke se sängen, där mormor låg, mormor, som på en enda natt blifvit sig så olik och kändes så underligt kall. Han erfor en riktig lättnad i sinnet, då torparhustrun efter att hafva dragit upp lakanet öfver den dödas ansikte tog honom med sig ut och stängde dörren.

Han frågade ej hvart de skulle gå och tänkte icke ens på det; men då de veko af den lilla vägen, som ledde från landsvägen till fattig-huset, stannade han.

— Skall jag dit, frågade han ängsligt.

— Ja, du får väl vara där, till dess de ha förordnat om hvem du skall komma till, svarade kvinnan. Var inte ledsen nu, du får det nog bra.

Det fick han väl också på sätt och vis. Han blef tåld, om han höll sig ur vägen och gjorde hvad som fordrades af honom. En och annan af de gamla visade honom också vänlighet, men olycklig kände han sig ändå. Sven hade växt upp i skogen och ofta varit ensam, och han var därför litet blyg af sig; det var nu mycket svårt att från morgon till kväll vara tillsammans med dessa många pratande människor. Han längtade tillbaka till det ensliga hemmet, till bäcken, till den tysta skogen, men framför allt till mormor. Ack, henne skulle han ju icke mer återse! Söndagen efter den då hon dött hade han stått vid grafven och sett den torftiga kistan sänkas ner däri.

Sedan dess hade åter en vecka gått, och ännu var ingenting bestämdt om hans framtid. Det blef honom alltmera trångt om hjärtat, och han måste ut, måste tillbaka till det gamla hemmet. En solvarm eftermiddag begaf han sig på väg dit; ju längre in han kom i den friska, doftande skogen, dess bättre kände han sig till mods. Här var han fullt hemmastadd, träd, buskar och stenar voro gamla vänner och bekanta till honom. Slutligen kom han fram till stugan och gick för att titta in genom fönstret.

Där inne stod allting på sin vanliga plats, men det kunde nog märkas ändå, att en förändring skett. Balsaminen, geraniumen och myrten

i sina små krukor på fönsterbrädet voro alldeles vissna och förtorkade, det var svart i spisen, och ingen människa rörde sig i rummet, icke ett ljud hördes. Nu stod det med ens för Sven med en förfärande klarhet, att han var ensam, ensam i världen, ensam där ute i skogen. Icke på hela tiden förut hade han erfarit det så tydligt som nu. Han började känna sig riktigt beklämd och tycka, att det var kusligt att stå där och se in genom fönstret.

Sven skyndade ner till bäcken, kröp upp på sin favoritplats, en stor flat stenhäll, och satte sig att fundera. Ensamheten öfverväldigade honom mer och mer; han kastade sig slutligen ned på stenen med ansiktet i händerna och grät bittert. Fåglarna sjöngo sina visor för honom, och bäcken sorlade muntert, men han hörde det ej; solstrålarna lekte på vattnet och mossan, men han såg dem icke.

Småningom började han blifva mera lugn; de enformiga ljuden, stillheten, värmen och tröttheten gjorde sin verkan, och det dröjde ej länge, förrän Sven sof godt på sin stenhäll midt i solskenet.

Det led emot kvällen, då han vaknade och hastigt reste sig upp. Hade han drömt allt det ledsamma, och hade han icke någonsin varit hemifrån? Allting var sig ju likt — ja, och där utanför stugdörren stod ju mormor lifslevvande!

Sven gnuggade sig i ögonen och visste icke huru det hängde ihop. Men i nästa ögonblick stod sanningen åter klar för honom. Den gamla där uppe var visst icke mormor; nu kände han igen henne, det var Lisa i Källhagen, kvastgumman, som varit god vän till mormor och brukat hälsa på henne någon gång, fastän de bodde tämligen långt ifrån hvarandra. Lisa gick ett hvarf omkring stugan och såg in genom fönstret äfven hon. Därpå kom hon långsamt vandrande ned för slutningen till bäcken.

— Sven, hvad gör du här, barn, utropade Lisa, då hon varseblef gossen.

— Kanske du har varit här i samma ärende som jag, återtog hon, i det hon närmade sig; jag hade mina vägar häråt, och då tänkte jag, att det kunde vara roligt att gå hit och liksom ta afsked af platsen, för nu kommer jag väl aldrig hit mer.

Lisa satte sig på stenen bredvid Sven och klappade honom ett par tag helt sakta på axeln. Hon var en storsväxt kvinna af mellan femtio och sextio år med ett rundt, hvardagligt ansikte och grofva drag. Det enda tilltalande däri var de stora ljusa ögonen, som hade ett uttryck af den innerligaste välvilja.

— Du sörjer nog efter mormor, du, kan jag förstå, fortsatte hon, och jag saknar henne jag med, för vi ha varit vänner sen barndomen och

alltid varit sams. Det var därför jag ville gå hit en gång till och se den här gamla stugan, förrän hon kommer omkull.

Sven vände sig till henne med en undrande min.

— Här skall bli auktion nu snart på både sakerna och stugan, och sedan skall hon rifvas ner, förklarade Lisa; hon duger inte till annat än bränsle. Det blir i nästa vecka.

Sven drog en suck, men han kände ej mer någon lust att gråta. Det var ju helt naturligt, att det skulle gå så. Mormor var borta, hemmet skulle också bort.

— Det är ingenting sagdt om hvart du skall komma, kan jag tro, frågade Lisa efter en stunds tystnad.

Sven skakade på hufvudet.

— Inte som jag vet, svarade han.

— Du blir väl utackorderad någonstans, sade Lisa. Socknen betalar litet för dig, och så får du arbeta och göra hvad nytta du kan. Kommer du på ett godt ställe, så blir det nog bra igen.

Hon satt tyst en stund och betraktade emellanåt gossen med en tankfull uppsyn. Det såg ut, som om någon ny idé höll på att arbeta sig fram inom henne. En gång tycktes hon färdig att säga något men hejdade sig.

— Det börjar bli sent, sade hon till slut; det är nog bäst, att vi gå nu.

De gingo uppför backen och kastade ännu en afskedsblick på den utdömda stugan samt veko därefter in på skogsvägen. Snart skildes deras vägar.

— Var inte ledsen, Sven, sade Lisa vid afskedet, jag tror säkert, att Gud sörjer för dig och ger dig ett godt hem.

Därpå vandrade de åt hvar sitt håll.

— Nu får du det snart bestämdt hvart du skall komma, yttrade skolläraren till Sven dagen efteråt. Jonsson i Backa lär fundera på att ta dig, har jag hört, och där kan du nog få det bra på sätt och vis, med maten och sådant. Han super förstås, och då är han inte god att råka ut för, men du får väl försöka att hålla dig undan för honom. Hustrun är en beskedlig människa, men hon har just inte mycket att säga i huset.

Sven sade ingenting, men han smög sig bort så snart han kunde, bort till ett hörn af kyrkogården, där mormor hade sin graf. Han tänkte med förskräckelse på det öde, som tycktes vänta honom. En gång hade han sett Jonsson i Backa drucken; det var fyra år förut, men han hade aldrig kunnat glömma det — de vilda blickarna och åtbörderna, svordomarna, misshandlingen af den stackars hästen. Han kände sig så beklämd, att det tycktes honom omöjligt att lefva längre. Men bäst det var, ringde klockan

ner i skolan, och Sven steg mekaniskt upp och skyndade till sin plats. Där satt han troget, ehuru kanske ej lika uppmärksam som vanligt.

Läsningen var slutad för dagen, och barnen började troppa af, då ett åkdon stannade utanför skolhuset.

— Där ha vi minsann Jonsson själf, sade skolläraren, som tillika var klockare. Passa du på, Sven, nu kommer han för att se på dig. Det är nog bäst du går ut.

Men Sven tycktes alls icke hafva någon lust att aflägsna sig.

— Var icke sjäpig nu, pojke, sade klockaren, du skall väl visa, att du inte är någon stackare.

— Det är väl den här ni söker, frågade han, i det de gingo ut och närmade sig åkdonet.

— Jo män, svarade den tillfrågade. Kom hit, du pojke, så jag får se hvad du går för, innan jag tar an dig. Det är inte värdt att köpa grisen i säcken, tillade han med ett obehagligt grin.

Sven höll sig skyggt på så långt afstånd som möjligt under granskningen.

— Han ser stark och duktig ut, och med den betalning socknen ger, kan det nog löna sig att ta honom, tänkte Jonsson belåten.

Högt yttrade han:

— Åja, inte lär han duga mycket till, förstås, en så'n där som växt upp i elände och

varit uppfödd af kvinnfolk. Det syns nog, att det inte är stort värdt med honom.

— Han är kvick och duktig, skall jag säga, inföll klockaren; ja, om jag skall tala om det rent ut, så är han den bästa jag någonsin haft på hela den tid jag varit här.

— Åja, det måtte väl inte behövas mycket vett till att sitta och hänga näsan öfver en bok hela dagen, genmälte Jonsson försmädligt. Men si jag vill ha honom till *arbete* jag, och det är en annan sak. Skolmästare ha vi för många redan i socknen, inte är det värdt att föda upp ändå fler. Men i alla fall så har jag nu beslutat mig för att ta honom, så den saken behöfde de då aldrig hålla någon stämma om, det skulle jag säga Jan Olsson, om jag träffade honom. För när jag har sagt en sak, så blir det så, kom'nalen får säga hvad den vill. Det kommer ingen och gör några ändringar för mig inte.

— Gör dig ej alldeles för säker på det, min gubbe lille, mumlade klockarn med en förargad blick efter den bortåkande. Var inte ängslig, du Sven, tillade han, då han märkte gossens försagda min; han har ej fått dig än. Det torde allt vara fler, som ha med den här saken att skaffa, än han tänker, den ohyfsade, simpla karlen.

· Nämndeman Jan Olsson trädde, uppfylld af en angenäm känsla af sin värdighet såsom kommunalstämmans ordförande, in i sockenstugan för

att i samråd med de öfriga jordägarne afgöra åtskilliga mer eller mindre viktiga angelägenheter. Han anade ej, att ett par stora blå barnaögon förstulet betraktade honom och att ur ett ångestfullt litet hjärta uppsteg ett nästan omedvetet rop om hjälp, som visserligen förnams i höjden, ehuru människor ej visste därom.

Det återstod ännu en liten stund före den utsatta tiden; ordföranden satt ensam i rummet. Kloekaren tog sig några minuters ledighet för att gå in och hälsa på den mäktige mannen.

— Jonsson i Backa är inte kommen ännu, ser jag, yttrade han försiktigt. Han ämnar sig ändå hit, hörde jag, för att låta veta, att han tänker taga den här pojken, Sven.

— Tänker ta honom, upprepade Jan Olsson, det är väl ändå kommunalen, som beslutar om den saken, kan jag tro.

— Ja, det förstås, det vet man väl; men han påstod som så, att det angick ingen annan, för han bestämmer och gör som han vill, återtog klockaren med en förstulen blick på den andre. Det kunde hvarken ordföranden eller stämman förhindra, sa' han. Han tycker sig allt vara mäktig, mån tro.

— Det skall jag minsann visa honom, utbrast Jan Olsson förargad och slog handen i bordet. Tror han kanske, att det är han som styr socknen? Är det inte jag, som är ordförande?

— Visst, men hvad finns det, som han har någon aktning för? En sådan där människa, som inte har någon makt öfver sig själf och inte förstår att akta hvarken öfverhet eller lärdom — hvad kan man vänta sig af en så'n?

— Jag har anbud från annat håll, återtog nämndemannen, och inte för jag varit mycket hågad för det, men hellre det ändå, för att inte den där Jonsson skall gå och inbilla sig och andra, att det är han, som styr i socknen.

— Det är nog bäst att stå på sig med honom, svarade klockarn och drog sig tillbaka, i det samma den omtalade personen blef synlig på vägen.

Den fåtaligt besökta stämman blef något stormig, i det de båda mäktigaste andarna inom samhället drabbade samman i mer än en fråga och ingendera var hågad att gifva vika. Till sist blef det tal om Svens öde. Det befanns nu, att mor Lisa enskildt talat med Jan Olsson dagen förut och anhållit om att få taga hand om den föräldralöse mot den vanliga ersättningen, som visserligen ej var stor. Jan Olsson tyckte egentligen, såsom han sedermera förklarade, att det var »stor skada, att en så duktig pojke, som kunde bli en bra arbetare, skulle lämnas till ett kvinnfolk, där han inte kunde få lära sig att göra någon nytta»; men Jonssons skryt hade sårat hans känsla af sin värdighet, och det blef

honom ej heller svårt att genomdrifva sin vilja. Resultatet blef sålunda, att Sven utackorderades till Lisa i Källhagen.

Middagsrasten hade just börjat, och barnen hade ännu ej lämnat skolgården, då stämman upplöstes. Sven stod på litet afstånd från de öfriga och såg med klappande hjärta bönderna komma ut. Nu var alltså hans öde afgjort; där kom den fruktade Jonsson i Backa. Han såg mer än vanligt elak ut, tyckte Sven, och kastade ögonen omkring sig, som om han sökt någon. Han fick syn på Sven och styrde kurs rätt på honom. Säkert kom han för att taga honom med sig. Gossen stod alldeles stel af förfäran, då bonden stannade midt framför honom och en lång stund stirrade på honom utan att säga ett ord.

— Jag frågar alls inte efter dig, ditt usla kräk, utbrast han slutligen. Du skall väl bli skolmästare eller en annan odåga, kan jag förstå, för till arbete duger du inte. Det passar nog bäst, som det blef beslutet där inne, att en käring får ta an dig och fortsätta verket, som en annan käring påbegynt. Lycka till! Jag är bäst belåten med att slippa dig.

Han vände sig om och gick, medan Sven stod kvar med en förnimmelse af att han blifvit räddad undan någonting fruktansvärdt.

— Se så, min gosse, yttrade en röst bredvid honom, i det samma en hand beskyddande lades

på hans axel, nu har jag skaffat dig ett nytt hem. Låt nu se, att du gör heder åt dem som draga försorg om dig. I morgon skall du flytta till Kvast-Lisa i Källhagen. Jag tyckte ej först om gummans anbud tillade han, vändande sig till klockaren, som i detsamma kom tillstädes, men se, inte skulle Jonsson akta både stämman och ordföranden för rakt intet heller.

Svens ansikte lyste af glädje, och själfve den myndige nämndemannen kände sig belåten och nästan smickrad af den vördnadsfulla bugning, hvarigenom gossen sökte uttrycka sin tacksamhet.

— Jo, jag vet allt, huru man skall sköta gubbarna, jag, sade klockaren belåtet för sig själf, då han blef ensam. De där dryga bönderna tro sig regera socknen — men hvem är det väl som styr dem kanske? Oxen är stark, men han får allt lyda människan ändå. Lefve kunskapen och intelligensen! Men fint skall det gå till, de få ej märka hvem som håller i tömmarna. Du är allt en klok karl du, Petter Löfkvist!

II.

Fyra år hade förflutit sedan den dag, då Sven flyttade till Lisa i Källhagen. Det hade varit en riktigt lycklig tid för honom. »Mormor», som han snart tog sig för att kalla henne, var en

fullgod ersättning för hvad han förlorat, kanske till och med litet mer. Hon hade sett jämförelsevis ganska mycket af människolifvet, hon hade äfven öppen blick därför och hade förstått att hämta nytta af hvad hon sett.

Lisa var trots sina år en rask och duglig människa, som var omtyckt och gärna sedd öfverallt för sitt glada lynne. Ständigt verksam, arbetade hon både hemma och hos andra; en stor del af tiden upptogs genom det arbete, som skaffat henne det binamn hon bar. Det var ej fullt en half mil till närmaste stad, och Lisa vandrade troget dit hvar lördagsmorgon, dragande sin kärra, som var lastad med hvarjehanda skogens alster. Sven var henne en god hjälp både med detta och annat slags arbete. De sista två somrarna hade han gått i dagsverke hos bonden, som rådde om marken, där stugan stod. På detta sätt bär-gade de sig ganska bra, ehuru underhållet från socknen hade upphört; visst hade Lisa en eller annan gång tänkt, att det ändå blef drygare att föda upp en pojke, än hon föreställt sig. För ingen del skulle hon likväl velat gå in på att släppa Sven ifrån sig, innan han »gått och läst», och aldrig hade hon lyssnat till de förslag i den riktningen, som emellanåt blifvit framställda. På detta sätt gick det dag från dag, men icke ville det just bli någonting öfver, som man kunde haft i behåll för möjligen kommande behof.

Så kom en tid af svårigheter och bekymmer. Lisa halkade en dag och gjorde illa sin ena fot, så att hon måste vara stilla i flera veckor. Nu blef det knappt om förtjänsten, och den ovanligt stränga vintern gjorde förhållandena ännu svårare. Sven bar hem kvistar från skogen, och mormor hjälpte till med att göra viskor, som han drog in till staden; men det lönade sig knappt att gå bort största delen af dagen för så litet. Han sökte annat arbete, men det var svårt att få något sådant vid den tiden af året, och dessutom måste han ju vara hemma så mycket som möjligt och hjälpa den sjuka.

De små förråden smälte ihop, och man hade ej något tillfälle att förnya dem; skulle det fortgå på detta sätt ännu en tid, kunde man väl icke utestänga nöden.

— Jag sitter här och tänker på en sak, sade Lisa en dag, då Sven kom in med en börda kvistar och ris från skogen.

— Hvad kan det vara, mormor?

— Du kan öppna den öfversta lådan i min dragkista och ta fram skrinet, som står längst in till vänster.

Sven gjorde som han blifvit ombedd och tog ut »skrinet», hvilket befanns vara en fyrkantig cigarrlåda. Lisa öppnade denna låda, som innehöll hennes psalmbok, kyrkvantar m. m. samt underst en liten rund dosa, omsorgsfullt insvept

i en bit silkespapper. Då locket till denna slutligen aftogs, uppgaf Sven ett rop af öfverraskning. Där låg en ovanligt bred, blank ring af rent guld.

— Hvar kommer den ifrån, höll Sven på att fråga, men det var någonting i Lisas utseende, som plötsligt hejdade honom. Hon betraktade ringen allvarsamt, och hennes hvardagliga ansikte hade med ens fått ett sådant uttryck, att man nästan kunde känna en undran, om det verkligen var samma person. Slutligen lade hon ifrån sig dosan med en suck; nu först tycktes hon komma ihåg Sven.

— Du undrar väl på det här, sade hon med sin vanliga godmodiga min. Det hade du nog aldrig tänkt dig, att en så stor skatt kunde finnas i min gamla dragkista. Känn bara en gång, hur tung den är, tillade hon och lade ringen i Svens hand. Det är för att den är gjord af oförfalskadt guld, ser du.

Hon lade varsamt ringen tillbaka i dosan, hvarefter alltsammans ordnades såsom förut.

— Ställ nu in skrinet igen där det stod, så där ja. Kom och sätt dig här på pallen, så skall jag tala om hvad det var jag tänkte på och hur det kommer till, att jag har den här ringen.

Sven lydde, men Lisa satt ännu en stund tyst och tycktes hafva svårt att börja sin berättelse.

— Ser du, jag har också varit ung en gång, sade hon slutligen, ja, och då hade jag en fästman. Vi voro barnfödda i samma by och läste fram oss på samma år, och sedan tjänte vi en tid på samma ställe. Anders var en bra arbetare, och vi sparade båda två af våra löner för att ha något att komma med, när vi skulle gifta oss. Vi hade redan sett ut en stuga, som vi kunde få hyra för godt pris — det var just den här, som vi nu bo i — och det var inte många veckor kvar, innan vi skulle gå till prästen och ta ut lysning.

— Men så kom det ett par af Anders bekanta och talade om, att de skulle fara till Amerika, till ett land som heter Kalifornien, och där skulle det finnas så mycket guld, så man kunde bli stenrik på en liten tid. Och Anders hade nu alltid varit litet enfaldig till sinnet, så han trodde blindt på det där, och det väckte begäret hos honom. De hade också fått bref från dem som rest dit förut och hittat mycket guld. Det dröjde inte länge, förrän Anders började tala om, att det skulle vara bra att resa ut med de där båda. Han ämnade visst inte stanna länge därute, menade han, bara så länge att han kunde få ihop några tusen riksdaler, och det kunde ju gå på några veckor, ifall man hade tur, sade de andra. Sen skulle han strax fara hem igen och köpa sig egen gård, och det blefve bättre upp än att sitta som daglönare i en backstuga.

— Jag grät och bad honom att inte ge sig ut så där långt, och hvem kunde för resten veta, om det var sanning? Men då bad han mig att inte vara enfaldig och frågade mig, om jag inte hellre ville bli bondhustru och ha mitt eget ängå och träla och släpa som statkarlshustru — för det var nu det mesta vi annars kunde komma till. Det hjälpte ej, att jag bad och föreställde honom, han var alldeles förvillad af de andra, och de drogo honom med sig.

Lisa tystnade och satt några ögonblick stirrande in i glöden på spisen, under det hon sakta strök sin ömma fot.

— Så reste de, återtog hon, just vid samma tid, som vårt bröllop skulle ha stått. Alla våra besparingar, både hans egna och mina gingo åt för resan. Det gick en lång tid, innan jag hörde något från Anders, men efter ett halft år kom det äntligen bref. Han hade inte hittat något guld än, skref han, och jag kunde nog förmärka, fast han ej sade det rent ut, att han ångrade hela resan och önskade, att han suttit här hemma i backstugan. Han och de andra skulle gifva sig längre in åt landet, sade han, där ej så många varit förut, och då skulle det nog lyckas bättre. Men jag trodde inte på den där framgången och kände det så visst, att jag aldrig skulle få se honom mer i detta lifvet. Men så var det en dag på sommarn, jag minns det så väl — jag tjänte

hos gamle länsmans i grannsocknen, och jag stod just utanför köksdörren och rensade fisk, för vi hade dragit not kvällen förut — och då kom husbonden själf ut till mig med ett litet paket, och det var utanskrift på det till mig.

— Nu, Lisa, få vi väl snart ställa till bröllop, för här har du förmodligen vigselringen, sade länsman och skrattade.

— Men jag tog paketet och gömde det, och när jag sedan blef ensam, så öppnade jag det. Och där inuti låg precis den där samma dosan, som du såg nyss, och i den låg ringen, och så var där förstås också ett bref från Anders. Det var skrifvet från ett annat håll än det förra; de hade färdats omkring på många trakter och just ingenting funnit och haft det mycket svårt; där ute fanns det många vilda och laglösa människor, som brukade plundra och slå ihjäl folk, när de kommo åt. Till sist, när de hållit på att alldeles förlora modet, hade de funnit ett guldager och höllo på att samla åt sig; det var ej mycket rikt, men de skulle i alla fall fara hem så snart som möjligt med hvad de hittat. Anders hade varit inne i en liten stad och låtit göra ringen af guld, som han själf tagit upp, och den skulle bli vigselringen, skref han, men han skickade den i förväg, för jag skulle se, att det var riktigt sant. Den är bred och tung, som du kände, ty det är riktigt gediget guld, inte en enda smula

koppar. Inuti står ett namn, men det var ej hans rätta namn, utan ett utländskt, Andrew, för så heter Anders på det landets språk, skref han. Men det tyckte jag aldrig riktigt om. Snart skulle jag få höra af honom igen, stod det i brevet.

— Jag var glad då, skall du tro, för Anders var mig kärare än mitt eget lif, och ofta profvade jag ringen och undrade, hvilken gård vi skulle komma att äga; visst kom det för mig ibland en önskan, att han aldrig rest; men ju mer det led på tiden och jag kunde börja vänta honom hem, dess mer belåten kände jag mig däröfver, att vi ändå inte skulle behöfva börja med två tomma händer.

— Jag fick vänta länge på nästa bref; det led fram emot julen, då det ändtligen kom ett, men det var ej från Anders, utan från en af hans kamrater, just den som varit ifrigast att locka honom med sig ut. De hade ämnat resa från det där guldstället, skref han, med hvad de lyckats samla ihop, och det var icke så obetydligt; men just den sista natten hade de blifvit öfverfallna af några vilda sällar och plundrade på nästan alltsammans. De hade sedan efter många svårigheter lyckats komma fram till en sjöstad och stannade där för att invänta en båt och kunna vända åter hem. Men det måtte nu ha varit en riktig rövvarhåla, ty äfven där blefvo

de plundrade. Anders var sjuk, redan när de kommo dit, och det blef snart allt värre med honom. Ingen hjälp fanns där att få, och tre veckor efter sedan han kommit dit dog han. Sina sista hälsningar skickade han till mig genom kamraten, för han förmådde ej skriva själf. Det var girigheten och högfärden, som drifvit honom åstad, sade han; om han nöjt sig med hvad han kunde fått här hemma, så kunde vi ha varit lyckliga. Han bad mig förlåta honom all den sorg och oro han vållat mig.

— Det var litet penningar kvar, sedan begrafningen skett, och de skickades till mig, såsom han förordnat. Jag köpte stugan här för dem, ty jag ville ej tjäna hos andra längre, utan ha mitt eget; här har jag bott alltsedan och försörjt mig med mina händers arbete. Och det har alltid gått bra för mig, och Gud har visat en obegripligt stor godhet emot mig. Men det allra bästa är ändå, att jag fått se, att jag är en fattig syndare och att Jesus är min frälsare. Ja, Gud ske tack och lof för allt.

Lisa försjönk i tyst begrundan med händerna hopknäppta öfver sitt knä. Sven hade nog haft lust att göra en eller annan fråga om gulderlandet, men han vågade ej störa henne. Det var tydligt, att de gamla minnena hade upprört henne.

— Hvad jag nu satt och tänkte på, när du kom in nyss, återtog hon, plötsligt uppvaknande

ur sina tankar, det var, att det kanske ändå är syndigt att låta det gå så här långt och bara hålla på att bedja Gud om hjälp, när det finns en sådan rikedom i huset. Jag skulle kanske sälja ringen eller åtminstone låna på honom, så finge vi säkert så mycket, att det räckte för en lång tid, tills jag blir frisk igen. Men det skulle nog kännas svårt att skiljas vid den, förstås, ty den är ju det enda minne jag har af Anders, om jag inte räknar stugan, som jag då på sätt och vis också har fått af honom. Men det kan ju hända, att det bara är afgudereri, att jag behåller ringen.

— Nej, den skall ni då visst inte sälja, mormor, utropade Sven lifligt. Det måste bli någon råd på annat sätt. Jag vet, att Jonsson i Backa behöfver en pojke till hjälp med kreaturen, för den han sist hade gick ifrån honom härom dagen. Nog är det ett svårt ställe, och dessutom vet jag ju, att han aldrig har tålt mig, alltsedan den gången det blef bestämdt, att jag skulle komma hit och icke till honom; men kanske han tar an mig ändå, och jag kan väl alltid stå ut en tid. Det är ej lång väg dit, och jag gör till villkor att få vara hemma om nätterna. Jag måtte väl åtminstone kunna tjäna mig födan och litet till. Ni kan nog vara ensam om dagarna nu, tänker jag.

Sven tog sin mössa och gick ut, och ända tills det började mörkna, hördes ljudet af hans yxa från vedbacken. Lisa förstod, att han nu lagade i ordning förråd åt henne för den tid han skulle vara borta.

— Gud välsigne honom för all hans godhet emot mig, gamla stackare, hviskade Lisa. Ringen skall han ha efter mig en gång, och därför vill jag ingen hjälp begära af socknen heller, för då kan jag inte ha rätt att ge bort den.

Sven lyckades verkligen få arbete hos sin en gång så fruktade motståndare. Det blef ej någon hvarken lätt eller behaglig tjänst för honom, dock hade han den förmånen att få komma hem hvar afton. Då han efter den första veckans förlopp fick bära hem en säck potatis såsom ersättning för sitt arbete, kände han sig lycklig och tacksam.

Så gick den svåraste tiden, och emot slutet af vintern var Lisa så pass återställd, att hon kunde återtaga sitt vanliga arbete. Sven skulle under våren »läsa fram sig», och sedan skulle han väl på fullt allvar ut i tjänst. Det var nog många, som tyckte, att han borde hafva gjort detta ett par år tidigare; men Lisa var nu så svag för sin fosterson, att hon alls icke ville tänka på att släppa honom ifrån sig, så länge han var ett barn.

III.

Sven hade alltid haft beröm om sig i skolan, och läraren hade ej tvekat att omtala honom såsom den bästa lärjunge han någonsin haft, en som han riktigt väntade sig heder af. Det hade han också fått, både han och Sven, vid hvarje examen.

— Om den där gossen hade tillfälle att studera, skulle han kunna gå långt, hade pastor Classon mer än en gång förklarar.

Men hvad skulle det nu bli af honom? En dagsverkare, som skulle nödgas gräfvä ner de pund Gud förlänat honom, endast därför att de yttre betingelserna för att göra dem fruktbärande ej funnos.

— Det är verkligen stor skada, om det icke skall bli någonting annat af Sven i Källhagen än en vanlig kroppsarbetare, sade pastor Classon till sin hustru en dag på våren, då tiden för konfirmationen nalkades. Icke så, att jag vill tänka eller säga någonting ringaktande om ett ärligt grofvarbete, af hvad slag det vara må; men när det finnes gåfvor till något annat — och om jag skall säga min mening rent ut, så måste jag väl kalla det högre, bättre, mera välsignelsebringande — då är det bra stor skada, att ingen

utveckling skall vara möjlig, bara för de lumpna pengarnas skull.

— Det torde väl kunna visa sig någon utväg ändå, svarade hon.

— Om jag blott vore skuldfri, nog vet jag då hvad jag gjorde, utropade pastorn lifligt. Det är mig alltid ett lidande att se någonting förfaras — huru mycket värre när de ädlaste och förnämsta gåfvor Gud gifvit en människa måste blifva utan nytta, fastän det behöfdes så litet, så obeskrifligt litet, för att göra dem fruktbärande. Ack, om dock människor visste, huru mycket godt de kunde uträtta här i världen bara genom att försaka någon enda af sina öfverflödiga vanor. Men huru många hafva några högre intressen, och hvar finnes kraft att försaka?

Så till vida var nu allting godt och väl, att alla voro nöjda med Sven, och han hade ju goda utsikter för sin fortkomst efter de anspråk han kunde ställa på lifvet. Men det var i alla fall ett bekymmer, som tyngde på Lisas hjärta, ju närmare man kom tiden för konfirmationen: Sven hade ej några passande kläder. De bästa han ägde hade blifvit så många gånger lagade och voro så urväxta, att han omöjligen kunde begagna dem vid ett sådant tillfälle; men hvarifrån skulle man väl få nya? Däröfver grubblade nu Lisa snart sagdt både dag och natt. Hade bara ej sjukdomen kommit emellan under vintern, så

skulle allt hafva gått förträffligt. Hon skulle då kunnat lägga af åtskilligt för att köpa nytt tyg, och hvad som fattats kunde man nog fått anstånd med till sommaren. Det skulle hafva gått bra alltsammans; men nu stod man där och hade ingenting att komma med. Det lilla som Sven kunde förtjäna förslog ej, och själf hade hon ännu ej fullt återfått sina krafter.

Sven föreslog visserligen den utvägen att låna kläder af någon bland fjolårets läsborn, såsom de fattigas barn ju icke så sällan bruka. Detta fann Lisa dock alltför svårt. Nog skulle hennes gosse komma i egna kläder, vore de än aldrig så tarfliga.

Det var nödvändigt att snart fatta ett beslut, och Lisa betänkte sig icke länge. För första gången efter sin sjukdom beredde hon sig att gå in till staden med ett parti viskor och kvastar och hade tydligen mera brådtom än vanligt att begifva sig åstad på lördags morgonen. Då hon kom tillbaka, lyfte hon varsamt ett stort paket ur kärran, hvilket hon bar in i stugan och lade på sängen.

— Se här, Sven, nu ha vi tyget, och syhjälp har jag tingat på. Du skall inte behöfva gå fram i lånta kläder.

Sven betraktade förvånad det i hans ögon präktiga tyget, som Lisa haft med sig hem från staden.

— Men mormor, hvar har ni fått det ifrån, ni hade ju inga pengar, utropade han slutligen.

— Det skall du icke göra dig några bekymmer om, svarade Lisa undvikande. Handelsmannen känner mig sedan gammalt, och jag får betala af i sommar det som jag ej kunde lämna nu.

— Men jag vet ju, att ni inga pengar hade i går kväll, vidhöll Sven. Hur kunde ni då lämna något alls?

— Jag sålde ett helt lass med kvastar på torget i morse. Läs du din katekes och tänk inte längre på den där saken; det blir nog bra med den.

Sven återtog sin bok och sin plats vid fönstret, men kastade då och då en forskande blick på Lisa, där hon gick och sysslade i rummet. Han tycktes ett par gånger färdig att göra en fråga, ehuru det var som om han haft svårt att komma sig för därmed. Slutligen gick han fram till Lisa, ställde sig midt framför henne och såg henne rakt in i ögonen.

— Vill ni inte tala om för mig, mormor, hvar ni fått pengarna ifrån?

— Kära hjärtandes, pojke, så du regerar! Kan inte jag ha pengar, som inte du vet om?

Sven stod tyst, liksom hade han ansett det alldeles onödigt att svara på denna förklaring. De hade ju aldrig några hemligheter för hvarann,

de båda, och aldrig ännu hade det fallit den ena in att gömma undan så mycket som ett öre för den andra. Här var nu något som Lisa ville dölja, det var tydligt, och lika uppenbart var det, att Sven hade sina misstankar angående rätta förhållandet.

— Jag kan ej begagna de här kläderna, om det gjort er en förlust att skaffa dem, sade han allvarsamt.

— Förlust, upprepade Lisa förlägen, nej, vet du, Sven, det har det visst inte gjort — det behöfver du ej vara bekymrad för. Ånej, det är ju ingen förlust att bli kvitt sina afgudar.

Hon fick i detsamma mycket bestyr med den annars så enkla saken att sätta en gryta på spisen.

Men Sven gaf sig ej; han väntade tåligt, orörlig på sin plats, till dess äntligen allt var i ordning igen och Lisa ej längre hade någon möjlighet att undvika hans frågor och forskande blick.

— Mormor, ni har sålt er guldring, sade han långsamt och bestämdt.

— Hur kom du att tänka på det, frågade Lisa förlägen.

— När jag kom in i går kväll, stod ni där vid dragkistan och hade den där lådan framme, där jag vet han brukade ligga.

— Nå ja, eftersom du äntligen skall ha reda på det, så är det så, svarade Lisa, i det hon ånyo började stöka vid spisen. Jag tog den med mig i morse och sålde den till guldsmeden vid torget. Men aldrig hade jag kunnat tro, att han skulle ge mig så litet för den. Visste jag inte, att Pettersson är en hederlig karl, så kunde jag allt tycka, att det inte vore riktigt rätt med det.

Sven stod tyst; blodet hade stigit honom åt ansiktet och ett par tårar trängde ovillkorligen upp i hans ögon.

— Att ni har sålt er ring för min skull, sade han slutligen med osäker röst, och den var ändå ett sådant minne för er.

— Ja, kära barn, visst var den mig kär, eftersom den var det enda jag hade efter Anders; men det är väl ändå icke rätt att så där hänga sitt hjärta fast vid det jordiska. Det var ju mycket angelägnare, att du fick kläder.

— Med det är så ledsamt, att ni skulle mista den för min skull.

— Ja, ser du, det är nu egentligen så, att jag inte alldeles har sålt den, utan snarare lånat på den, svarade Lisa. Pettersson lofvade att ej smälta ner den strax, utan låta den ligga några månader, så att jag kanske, ifall det blir någon möjlighet, kunde lösa igen den i höst. Det var väl därför han gaf så litet för den, kanhända. Får jag hafva hälsan i sommar, så tör det väl

hända, att jag kan få ihop, så det räcker till lösen, annars kan det ej hjälpas.

— Nog skall jag göra hvad jag kan för att ni skall få igen den, sade Sven med ett uttryck af fast beslutsamhet i sin blick.

De nya kläderna voro färdiga, och de viktiga dagarna närmade sig. Sven behöfde ej med oro undra, huruvida han skulle »slippa fram» eller nödgas vänta ännu ett år. Liksom han varit den förnämste i skolan, så var han det äfven nu. Det ville då i själfva verket ej säga synnerligen mycket, men det kan ju ändå alltid ligga en frestelse i att känna sig vara den som står främst, ätven om kamraterna äro aldrig så litet försigkomna. Sven tycktes dock ej berörd af denna frestelse. Han hade nog alltid varit mera stilla och allvarsam än barn i allmänhet, men vid denna tid var han det i ännu högre grad, och hans sinne syntes vara vekt och lätt-rördt. Med en allt innerligare och varmare tillgifvenhet hade han fäst sig vid fostermodern, i synnerhet efter hennes senaste uppoffring för hans skull.

De betydelsefulla, minnesrika dagarna förflöto hastigt. Det gällde nu för Sven att börja lifvet på fullt allvar. Under sommaren skulle han gå i arbete hos Jonsson i Backa, så var det uppgjordt, och till hösten skulle han få stadigvarande tjänst.

Det var en söndag ett par veckor efter konfirmationen, då Sven vid utgåendet från kyrkan blef tillsagd att komma till prästgården på eftermiddagen. Undrande infann han sig där. Då han en lång stund senare begaf sig på hemvägen, strålade hans ögon och hela ansikte; det var som om en ny kraft genomträngt hela hans varelse och gifvit honom en annan hållning, ett annat utseende; blicken skådade framåt in i en okänd värld, ty en sådan hade nu i sanning upplåtit sig för honom.

— Vi stå ej till svars med att låta dina gåfvor ligga obrukade, hade pastor Classon sagt. Du har blifvit utrustad med anlag, som, ifall de få utvecklas, kunna blifva till mycken välsignelse för andra. Så vidt jag känner dig, har du också det rätta sinnet för att blifva en medarbetare i Herrens vingård.

Han hade därpå gjort Sven det förslaget, att denne skulle studera.

— Att börja med får du komma hit och läsa för mig; det skall verkligen blifva mig ett nöje att åter börja med min forna sysselsättning. Visserligen har jag icke något öfverflöd på tid, men vi få taga vara på stunderna. Jag tänker det är bäst, att du stannar här hela dagarna för att vara till hands, när det blir tid för mig att ägna dig en timme; det finns nog åtskilliga göromål här, som du kan hjälpa till med, och

på det sättet får du göra skäl för födan. Och sedan — nå ja, vi skola ej-se långt framför oss, utan endast göra för hvar dag hvad vi kunna. Det står sedan i Guds hand, hvad han vill göra med dig. Han har hjälpt mången yngling, lika fattig som du.

Så hade den ädle mannen talat och med gladt mod åtagit sig en ny börda, ett nytt ansvar. Som komminister i en liten annexförsamling, gift och ej skuldfri, hade han ej mycket af det jordiska att offra. Dock var han villig att göra och gifva allt hvad han kunde.

Sven var snart inne i det nya arbetet, åt hvilket han hängaf sig med brinnande ifver. Hans begåfning och sinnelag ingåfvo läraren de bästa förhoppningar om hans framtid.

Emellertid använde Sven flitigt alla tillfällen att förtjäna sig en slant. Flere dagar å rad kunde han försaka boken för att gå i dagsverke hos Jonsson, när det var riktigt brådt om; ingen girigbuk kunde taga vara på örena bättre än han, och allt som oftast räknade han öfver sina besparingar, fröjdande sig öfver att se, huru de växte.

Äntligen en dag mot slutet af sommaren hade han nog. Med sina penningar omsorgsfullt inlagda i ett papper och förvarade i rockfickan begaf han sig till fostermodern. Han tycktes hafva litet svårt att komma fram med dem och såg både glad och förlägen ut.

— Har ni löst igen ringen än, mormor, frågade han slutligen.

— Inte ännu, svarade Lisa med en bekymrad min, som hon förgäfves sökte dölja. Det får väl vara med det, kan jag tro.

— Det var ju till slutet af den här månaden, han skulle stå kvar, frågade Sven hastigt.

— Ja. Men nu är det inte värdt att tänka på den saken längre, svarade Lisa. Jag behöfver inte ringen, och han var nog min afgud, så det är så godt, att det får vara som det är.

— Men se, ni skall ha igen den i alla fall, utropade Sven triumferande, i det han drog upp sin penningstrut och lade den på bordet.

— Barn, barn, hvar har du fått ihop så där mycket penningar, frågade Lisa häpen, då hon öppnade papperet och varseblef idel silfverslantar.

— Hos Jonsson, som trodde en gång, att jag inte dugde till arbete, svarade Sven skratande. När han betalte mig det sista i lördags, hade jag riktig lust att fråga honom, om inte man kunde göra skäl för sig på åker och äng, fast man också hänger näsan öfver en bok, som han säger. Men så tyckte jag, att det ej var värdt att förarga honom, helst som han har varit rätt beskedlig i sommar.

— Ack Sven, att du har arbetat så mycket för min skull, sade Lisa, i det hon samlade ihop penningarna igen.

— Jag tänker ni har nog arbetat mer för mig, mormor, svarade Sven allvarligt. Men nu går ni ju in till staden om lördag och hämtar ringen, och så kommer ni i kyrkan om söndag och har den på fingret.

— För all del, pojke, hvad tänker du på, utropade Lisa, halft förskräckt, halft skrattande. Ja, lösa ut ringen det skall jag visst göra, och Gud välsigne dig för hvart steg du gått för den saken; men sätta den på mig — nej, det går då väl aldrig an, då skulle jag skämmas fasligt, om någon finge se det.

— Jag tycker inte ni behöfver skämmas för att bära den ringen, sade Sven ännu allvarligare än förut.

— Tänk bara, hvad folk då skulle få att undra på, svarade Lisa. Nej, nej, nog blir det kärt för mig att lägga in ringen i lådan, där han legat nu i så många år, men inte kommer han väl att bli begagnad, förrän du, Sven, gör det eller kanske sätter den på din bruds finger en gång.

Sven fick ej tid att springa hem till Källhagen hvarken på lördagskvällen eller på söndags morgonen. Han träffade Lisa först en liten stund före gudstjänstens början.

— Se här, Sven, sade gumman litet förlägen, i det hon drog honom med sig till en vrå af kyrkogården, eftersom du ändtligen ville

det, så har jag satt den på mig, men ingen annan får se det.

Hon drog af vanten på vänstra handen, och där satt ringen blank och pryddig på ringfingret.

— Det var bara för att du ville det, sade Lisa liksom urskuldande och drog hastigt på vanten igen, annars kunde det väl se flärdfullt ut. Men nu skall du ha tack än en gång, och så mycket är säkert, att efter min död är det du, som skall ha ringen.

IV.

— Så ha vi då verkligen kommit så långt med vår Sven, att han är inne i skolan, sade pastor Classon med belåten min, i det han hop-pade ned ur trillan och steg upp på den lilla verandan, där hans hustru satt med sitt arbete.

— Kom han in i den klass, du tänkt, frågade hon.

— Ja, och det med glans, må du tro, svarade han och satte sig midt emot henne. Han redde sig präktigt i examen, bättre än jag väntade, och han blir troligen genast ifrån början den främste i sin klass. Kanske om han läser

litet extra under tiden och jag sedan hjälper honom under sommaren, att han kan gå förbi en klass; det går med all säkerhet, och på det sättet vunne han ett år.

Pastorns ansikte lyste af den innerligaste glädje.

— Vi gå väl ännu i denna kväll till Källhagen och tala om det för Lisa, återtog han.

— Det behöfver du icke, ty hon är säkert här inom en halftimme. Hon skulle taga vägen här förbi, då hon går hem från Åsen. Emellertid gläder det också mig innerligt, att det gick bra för Sven, och det icke minst för din skull, ty du har verkligen gjort ganska kännbara uppoffringar för hans skull både på ett och annat sätt.

— Å, det vet jag just inte. Det blir snarare tomt att icke längre ha det här arbetet, som så mycket intresserade mig och var så tacksamt. Du må tro han var säker i latinet; egentligen kunde han mycket mer än till den klassen. Jag brydde mig ej om kurserna, ty de äro då för ömkliga nu för tiden, utan jag följde seden från min egen skoltid. Kristendomen var han också styf i och det gick för resten bra i det andra med. Ja, de sade där inne i staden, att det märktes, att han fått en grundlig och förträfflig undervisning. Min gamle bekante, rektorn vid läroverket, lyckönskade mig till ett godt resultat af ett godt arbete. Det kännes behagligt, må du

tro, att någon gång få röna litet erkännande af personer, som förstå att bedöma dylika saker.

— Och huru blef det med hans underhåll?

— Det gick ej precis lika ledigt med den saken som med den andra, svarade pastorn litet bekymrad; men om Sven, som jag hoppas och tror, har kraft nog — både fysisk och moralisk — så skall det gå bra med det också.

— Du var hos baronen på Högby?

— Ja, på kvällen sedan jag lämnat Sven i mitt kvarter, reste jag dit ut. Jag framställde förhållandet i så bevekande ord som möjligt och sade honom, att han genom att lämna bara en liten smula af sitt öfverflöd skulle kunna icke endast bereda en enda person en vacker framtid utan äfven blifva orsak till hundratals, ja kanske tusentals människors gagn — ty jag hoppas, att Sven skall blifva till välsignelse för många i framtiden. Men det var fåfängt allt hvad jag sade, alldeles taladt för döfva öron. Det var en osed, menade han, att folkets barn drogos från arbetet och äflades att komma upp i en högre samhällsklass, än deras föräldrar tillhörde och där de likväl alltid måste känna sig främmande.

— Mycket artigt sagdt till dig, som själf är torparson, sade frun skrattande. Det har han mycket väl reda på.

— Nå ja, han tycker väl, att jag också borde ha stannat kvar bakom plogen, svarade

pastorn. Han är tydligen en lika blind anhängare af kastväsendet som någon hindu. Alla mina försök strandade ohjälpligt emot hans fördomar.

— Säg hellre girighet, ty det är ändå den som ligger bakom. Men huru har du nu tänkt ställa det? Du har väl icke iklädt dig några förbindelser, tillade hon med en viss oro. Våra egna små hafva ju ändå de största fordringarna på oss.

— Var lugn du, gumman lilla, jag kan visst icke åtaga mig någonting i den vägen, tyvärr. Men jag har ju andra bekanta, som äro mera förnuftiga och hafva en bättre uppfattning af det jordiska goda än baronen på Högby. Rektorn och en annan af lärarna, som var kamrat med mig i Upsala, lofvade, att Sven får äta middag hos dem en gång i veckan. Det är strax två dagar, och två till trodde de sig kunna skaffa honom. Sedan är det bara två kvar, och det blir väl någon råd för dem, hoppas jag, om söndagarna kommer han ju hit. Så får han två lata och rika pojkar att läsa lexorna med om eftermiddagarna. Det blir ett hundgöra förstås, och äfven hindrande för honom, men han får fritt husrum för besväret — en skrubb utanför herrarnas rum, som han fick tillåtelse att sofva i — och dessutom kvällsvard. Vi få väl skicka in litet till honom då och då — du tycker väl

ej, att det kan vara något orätt däri? Egentligen är det då bara böcker och kläder som saknas, och det blir väl alltid någon råd med dem. Det senare håller du själf på med som bäst, ser jag, tillade han triumferande.

— Ja, svarade hon småleende, jag är bara ledsen, att det ej hann blifva i ordning före resan, men min sjukdom kom emellan, så att det blef fördröjdt. Nu komma våra vänner snart hit en dag och hjälpa mig, och då går det fort. Många händer göra ett lätt arbete.

— Och om då hjärtat också är med, så går det ändå lättare, svarade pastorn.

Några dagar senare såg fru Classons alltid fina sal ut som en riktig skräddarverkstad. Från tidigt på morgonen ända till kvällen voro två symaskiner i gång med få afbrott, och många flitiga och villiga händer skötte strumpstickorna och synålen. Redan ett par gånger förut hade man samlats i prästgården för att arbeta ihop utstyrseln åt Sven, socknens barn, som efter hand hade blifvit ett föremål för allmänna intresse. Man visste ju, huru pastorn offrat icke blott tid på hans undervisning utan äfven ej så litet af sina visst icke stora inkomster för hans underhåll och kläder; ty om Sven också användes till åtskilligt arbete, kunde man nog förstå, att det icke var på pastorns sida, som största fördelen stannade. Visst hade många i början

funnit hela företaget aldeles onödigt; Lisa i Källhagen behöfde väl inte få sin fosterson gjord till herre, han vore icke för god att tjäna, han liksom andras barn. Emellertid hade vänligare känslor småningom börjat göra sig gällande, och exemplet verkade. Pastorn hade nu i tre år haft Sven hos sig, det var väl ändå skamligt att icke gifva honom en handräckning, menade en och annan af de mera tänkande. Man hade därför ingenting att invända, då fru Classon uppmanade några af bondhustrurna att komma till prästgården och sy åt Sven. Kanske gjorde de, när allt kom omkring, icke en gång så mycken nytta, att hela tillställningen lönade sig; ett par sömmerskor, som villigt försakade några dagars arbetsförtjänst, uträttade ensamma mer än de andra tillsammans. Men det var nu kanske egentligen prästfruns afsikt att väcka till lif intresset, lusten att personligen deltaga i arbetet för andra, och man fick därför ej fästa alltför mycken vikt vid resultatets storlek.

Lisa i Källhagen var naturligtvis själfskrifven vid dessa tillfällen, och hon arbetade äfven dessutom, så mycket tiden tillät, för Sven. Hon började nog känna af ålderdomen, men var ännu rask och verksam som förr och sträfvade fortfarande att försörja sig själf utan att behöfva ligga någon till tunga. Sedan Sven kom till prästgården, betraktade Lisa honom med andra

ögon än förr. Han hade nu beträdd vägen till ett mål, där han skulle stå så ojämförligt mycket högre än hon, och hon började redan se upp till honom med en viss aktning. Sedan han kommit in i skolan, blef detta fallet i ännu högre grad. Sven var visserligen densamme emot sin fostermoder som förut, åtminstone lika tillgifven, och hjälpte henne troget så mycket han kunde; men där var ändå en klyfta emellan dem, och den blef allt bredare. Han hade snart nog lärt att skicka och uttrycka sig annorlunda än förut; det märktes, att han nu tillhörde en annan omgifning.

Lisa märkte det, men utan den ringaste skymt af missräkning, än mindre bitterhet. Tvärtom fröjdade hon sig uppriktigt, att hennes Sven blef allt lärdare för hvar dag. Hvem kunde säga, om han icke en gång skulle komma lika långt som pastorn, kanske till och med få intaga dennes plats? Detta var åtminstone hennes innersta önskan och hopp, som hon närde i all tysthet.

Sven tycktes ingalunda komma att svika de förhoppningar, som fästes vid honom äfven af andra än hans fostermor. Sin plats som den förste i klassen försvarade han utan all fråga, och enligt pastorns önskan kunde han redan följande år hoppa öfver en klass. Det var ett mödosamt arbete för honom, men han var stark och vid godt mod och ryggade ej tillbaka för

svårigheterna. Hvar lördagskväll vandrade han ut till Källhagen och därifrån till prästgården. Till Källhagen måste han först, ty dit hade han ju sällskap med »mormor» och kunde då också hjälpa henne att draga hem den tomma kärran eller kälken. Det var nog litet tråkigt att ej kunna få gå så fort, som han haft lust till, och icke kunde det just vara mycken hjälp för mor Lisa att få kärran dragen af en annan, när den var tom; men i alla fall hade nu Sven en gång tagit sig den vanan, och ingen af dem hade lust att afbryta den.

Endast det hade Lisa alldeles bestämdt sagt ifrån, att han ej fick uppsöka henne på torget eller följa henne ut ur staden. De hade kommit öfverens om en viss tid, då de begåfvo sig åstad, och de hade sin mötesplats en tio minuters väg utom staden. Den som kom först väntade på den andra; men ingen af Svens kamrater skulle se dem tillsammans. Passade det, menade Lisa, att han, som nu var blifven så fin, skulle gå i sällskap med en gammal kvastgumma? Han hade ju gjort henne ära nog ändå inför hela världen, då han kallat sig Källin till minne af hennes gamla stuga, Källhagen. Hon kunde ju riktigt skämmas öfver en så stor hedersbevisning.

Sven ville ej rätt förstå denna ståndsskillnad, ty »mormor» hade nu en gång för alla tagit första

platsen i hans hjärta, och hon var för honom ännu hans närmaste vän och förtrogna. Han hade under den första terminen några gånger uppsökt Lisa på torget på lördags middagen.

— Nej, se på Källin, han är ute och köper kvastar, han kanske ämnar sopa gatan i stället för att läsa latin, utropade en af Svens kamrater, som nyss förut blifvit ställd i skuggan af honom.

— Å, han bara hälsar på sin gamla mormor, sade en annan.

— Är det hans mormor, den där kvastgumman? Det var just en fin släktskap.

— Jaså, du leder din härkomst från skogen, du, tillade han gäckande, då Sven i detsamma kom fram till dem. Jag trodde snarare det var från något vattenaktigt, eftersom du heter Källin.

Han skrattade högt åt sitt eget infall.

— Prata ej så där dumt, Lejonklo, det kan väl inte alla vara baroner, som du heller, inföll den andre med förtretad min. Man kan väl vara bra ändå — och kunna någonting också.

— Lys alltför gärna med ditt latin, återtog den unge friherren med ännu mera håfull röst. Jag försäkrar, att det är en ära, som jag alls icke bryr mig om att eftersträfva.

Han lekte med en signet, som hängde vid hans urkedja.

— Ser du, så här ser mitt vapen ut, sade han plötsligt och vände sigillet mot Sven, det är

klon af ett lejon, djurens konung. Hvad står det i ditt sigill — eller hvad *skulle* det stå där, om du hade ett verkligt namn? Vänta, jag vet — en kvast eller en viska förstås, eftersom du är en afkomling af kvastgumman. Och hvad dig angår, min käre Petterson —

— Vill du tiga, utbrast hans kamrat, utom sig af harm. Vi tåla ej adelshögmod här —

Den unge baronen öppnade hastigt dörren till ett konditori och försvann, sedan han vändt sig om och visat de båda ynglingarna en försmädlig min.

— Jag afskyr det där sällskapet med deras dumdryga högfärd, utbrast den som tagit Sven i försvar. Att de ej begripa, att deras roll är utspelt och deras granna namn ej längre ha någonting att betyda. Men i alla fall, Källin, kan du väl låta bli att gå enkom fram till gumman — du kan ju gå en annan väg, när du vet, att hon sitter på torget. Det kan ju vara flera, som finna det obehagligt —

— Det vill säga, som äro lika dumhögfärdiga som Lejonklo, svarade Sven lugnt. Ja, somliga äro stolta öfver sitt namn och andra öfver sina penningar —

— Och somliga öfver sina kunskaper, genmälte Petterson uppbrusande. Du har ingenting att säga om andra, du heller. Adjö med dig nu. Du tänker vandra ut till backstugan, kan

jag tro; jag för min del åker om en liten stund ur staden i min fars ekipage, som han skickat in. Hade vi samma väg, så skulle jag kanske bjuda dig att åka.

— Tack, jag går helst, svarade Sven, i detsamma den rike bondsonen lämnade honom.

Det fanns då en vid åtskillnad emellan dessa båda och honom, de som ändå sutto som kamrater i samma klass och tycktes hafva så mycket gemensamt. Sven stod några ögonblick stilla och funderade på dessa förhållanden, som han knappast förrän nu hade reflekterat öfver. Därpå rätade han upp sig och gick med fasta steg tillbaka till torget. Lisa var kvar där ännu, men kärran var tom.

— Nu kom jag lagom att hjälpa er, sade Sven, i det han fattade i handtaget.

— Bevars, hvad tänker du göra? Sven, Sven, låt bli, det går inte an, bad mor Lisa förskräckt.

— Hvarför inte, mormor?

— Å, det är ju för skamligt —

— Det är icke någon skam, att jag hjälper er, som gjordt så mycket för mig, svarade Sven, i det hans något trotsiga min gaf vika för ett mildare uttryck. Jag bryr mig inte om hvem som ser det, ja, jag vill, att de skola se det.

— Men du med din fina mössa, med guldmärket på, invände Lisa, som alltjämt försökte få honom att släppa.

— Än sen då? Hade jag väl någonsin kommit att studera, om Jonsson i Backa fått taga mig om hand den där gången? Ånej, det hade nog aldrig händt. Det var för att ni tog mig till er, mormor.

— Nu får du i alla fall släppa kärran, för jag är inte färdig att gå hem ännu, förklarade Lisa bestämdt. Gå nu och gör dig i ordning, och klockan fyra mötas vi vid grindstugan — jag har ärende dit också och väntar på dig där.

Efter den dagen passade Lisa alltid på att vara ur vägen, innan det var slut i skolan. Sven fick söka upp henne under vägen, vid grindstugan; närmare staden fick han på inga villkor röra vid kärran.

Sålunda vandrade de tillsammans i hvarje vecka under ett par års tid. Sedan fick Sven det annorlunda ställdt för sig och kunde ej alltid komma hem öfver söndagarna. Han arbetade alltjämt med samma outtröttliga ihärdighet; lika träget arbetade de, hvilka med uppoffrande kärlek åtagit sig att draga försorg om hans fortkomst. Mer än en liten försakelse gjordes i tysthet — kanske ej så liten för dem, som vidkändes den — för att kunna understödja honom på hans studiebanan. Mer än en dagspenning,

som Lisa annars skulle lagt af till det kära kaffet, förvandlades nu till garn, och mången kväll då hon hemkommit från ett mödosamt dagsarbete, försakade hon en timme eller två af hvilat för att kunna hålla Sven med strumpor, såsom hon åtagit sig.

Slutligen kom han hem en dag som student. Det var en högtidsdag för Lisa, som trodde, att han väl nu måste stå vid målet eller åtminstone mycket nära detsamma. Det var också en glädje för Sven, ehuru det var en stor skillnad för honom mellan detta besök i hemtrakten och de föregående. Han hade i själfva verket ej varit där mer än på några få dagar eller ett par veckor de sista åren, ty han hade varit ute på kondition under somrarna. Under dessa korta besök hade han alltid bott i prästgården, vid hvars invånare han allt mera fäst sig med en tacksam tillgifvenhet. Nu voro de borta. Pastor Classon hade vunnit befördran och samma vår flyttat till en långt aflägsen trakt, och hans efterträdare var en främling för Sven likasom ännu för hela socknen.

Det kändes litet ödsligt att komma dit nu. Aldrig förr tyckte han sig hafva i så hög grad märkt, hvilken klyfta, som skilde honom från alla dessa vänner, som nu, då det förmedlande elementet mellan de olika samhällslagren, prästfamiljen, saknades. Sven höll hjärtligt af sina

trogna vänner, men han hade dock växt dem öfver hufvudet, han lefde i en annan värld än de, det kunde ej hjälpas. De hade blifvit i viss mån främmande för hvarandra.

Endast några få dagar räckte detta besök. Därefter begaf sig Sven till sina vänner, kyrkoherden Classons, för att tillbringa en vecka i deras nya hem och sedan tillträda en lärarebefattning i en helt annan del af riket.

V.

Kandidaten Sven Källin gick med långsamma steg af och an i sitt rum, försänkt i djupa tankar. Emellanåt satte han sig ned vid skrifbordet och skref hastigt och ifrigt en stund, hvarefter han återtog sin vandring.

Sven var åtskilliga år äldre nu, än då han sista gången var på besök hos Lisa i Källhagen. Hans uttryck var allvarsamt, nästan sorgset. Många svårigheter hade han haft att bekämpa; hans välgörares, kyrkoherden Classons, hastiga död ett par år tidigare var en stor förlust för honom. Han kände sig nu stå mera ensam i världen än förr, och de ekonomiska förhållan-

dena hade ej alltid varit de bästa. Nu hade han emellertid lyckats få en befattning som extra lärare; han arbetade och försakade för att kunna afbetala den penningskuld, hvori han ännu stod, förnämligast till Classons familj.

Han stannade slutligen framför en hylla, på hvilken lågo några väldiga packor af skrifböcker. Han drog en suck.

— Måste jag då ständigt släppa tråden af mina tankar, just då jag hunnit sätta mig in i ett ämne, för att följa andras — eller rättare sagdt, söka efter tankar, som sällan finnas, utropade han, kastande en bundt skrifböcker på bordet. Jag vill arbeta och verka för ett högt och ädelt mål, men får ju aldrig ägna tid och tankar odelade däråt, måste oupphörligt känna mig fångslad af det dagliga sträfvandet. Och likväl borde jag ju vara tacksam för denna anställning, som skulle sätta mig i stånd att lefva bekymmerfritt, om jag blott kunde förgäta andras nöd.

Han öppnade den första boken och tvingade sig att fästa tankarna vid det skrifna.

Ej länge hade han hållit på med sitt arbete, förrän någon knackade på dörren, och en person trädde in. Det var en lång, groflemmad karl, som såg ut att vara väl tio år äldre än Sven. Vid närmare påseende syntes dock, att det icke var åren, som voro orsaken till hans likhet med

en äldre man. Han hälsade med ett knapphändig »god afton» och slog sig utan krus ned i gungstolen.

— Du har det bra du, Källin, yttrade han efter en stunds tystnad; du har tak öfver hufvudet och behöfver ej frukta att en vacker dag — eller också en ful — hamna på gatan, du har varmt och lugnt och inga bekymmer.

— Jag förtjänar mitt uppehälle genom att arbeta, svarade Sven lugnt.

— En annan stackare får både frysa och svälta, återtog den nykomne utan att låtsa om Svens inpass, och lida oförrätt dessutom. Var det inte en orättfärdighet af far min att gå och inteckna sin gård, så att det ingenting fanns för oss att ärfva? Och hvarför gjorde han det kanske, om ej för att kunna fara in till städerna och supa? Och när jag sökte stipendiet sedan — vackert fick jag det. Gång på gång har jag blifvit förbigången och orättvist behandlad af höga vederbörande. Men det skall bli annat af nu hvad det lider, våldets och partiskhetens dagar äro räknade, vi skola snart lefva i ett fritt land, och du, Källin, skall främja verket. Man skall ej hindra mig att få en tjänst, för att jag råkat ej gå igenom examen i ett par lumpna ämnen, som alls icke behöfvas.

Han fortsatte att tala i denna anda en stund. Småningom blefvo gungstolens rörelser

saktare och orden otydligare, till dess det blef alldeles tyst.

— Stackars Pettersson, sade Sven, i det han vände sig från skrifbordet och några ögonblick betraktade den sofvande; han är nog så långt kommen, att det ej lär finnas mycket hopp om hans räddning. Och ändå, hvilka utsikter hade ej han en gång! Ännu för ett par år sedan skulle han kunnat räddas, och han hade då förmåga nog i behåll att blifva en nyttig människa. O, huru mycket elände och nöd af alla slag det finnes i världen och det i alla samhällslager!

— Han och hans likar äro dock själftva orsaken till sin undergång, återtog han. De hafva insikt och upplysning och borde förstå hvart det bär, när man slår in på en orätt väg och förslösar sitt goda. Men det lägre folket, kroppsarbetarna, för dem är det jag ömmar, deras nöd vill jag söka lindra och om möjligt afhjälpa. Och det första steget därtill är rättvisa, skydd från förtrycket och godtyckligheten. Först sedan man gjort dem fullt likställda med andra människor, kan man börja verka med framgång på deras höjande i andra afseenden. Det finnes mycket i våra lagar, i våra allmänna åsikter, i samhället, som måste göras om.

Han började åter sin vandring, upptagen af en enda tanke, som tydligen vållade honom någon oro.

— Ja, jag skall tala på mötet, sade han med hög röst, i det han stannade och såg rakt framför sig. Jag har länge gjort mina iakttagelser i tysthet och samlat material, jag har ju också flere gånger uttalat mina åsikter skriftligt, det kan vara tid på att framträda öppet, det må nu taga hur det kan hos vederbörande. När den stackars uslingen nyss talade till mig såsom en af sina meningsfränder, stack det till i mig; det var ej rätt, ty jag är fullt öfvertygad om att han åtminstone vid ett tillfälle verkligen blifvit orättvist behandlad och därför har skäl att klaga. Emellertid behöfver jag ej använda hans historia som material vid min framställning. Jag har ingen brist på mera lämpliga motiv.

Han drog ut en låda och framtog en anteckningsbok.

— Från mitt första år såsom informator, lästes som öfverskrift på första sidan.

Den 3 juli. Det är söndag. Mitt herrskap reste bort på eftermiddagen, och jag var ensam hemma. Jag gjorde en promenad och kom på hemvägen att gå förbi statstugorna. De äro belägna omkring tio minuters väg från herrgården, två rader otrefliga, ruskiga hus utan några träd eller buskar omkring. Några illa klädda barn lekte ett stycke längre bort, en liten tvååring hade fallit omkull på en trappa och låg

och jämrade sig. Jag tog upp honom och bar in honom i byggningen. Det var en bedröflig syn, som mötte mina blickar där inne. Aldrig har jag sett en sådan fattigdom, fastän jag ju själf är utgången ur en backstuga. Allting därinne var smutsigt, dammigt, vanvårdadt. Mannen låg på sängen och sof, hustrun satt med okammadt hår och slarfvigt klädd, af barnen sågo somliga elaka ut, andra slöa. Det hela gjorde ett sorgligt intryck. Jag sade några ord om att jag hoppades, att gossen ej gjort sig illa.

— Ånej, svarade hustrun likgiltigt, det är bara de rika, som mista sina barn, den fattige får allt behålla sina.

Jag gick sorgsen därifrån. Utgjorde kanske denna familj ett undantag, eller stod det lika illa till öfverallt? Jag tittade in i ännu ett par hus. På ett ställe hördes trätor, svordomar och rop; där var husfadern drucken. På ett annat hade föräldrarne gått bort och stängt barnen ute. Försummelse och vårdslöshet røjde sig öfverallt; de arma människorna hade blifvit sådana de voro, emedan ingen brydde sig om dem, ingen tog hand om dem. Hvem skulle göra det? Ägaren till herrgården, deras husbonde, i första hand, naturligtvis. Då jag kom hem, gick jag igenom de ståtliga, slottlika rummen, jag vandrade igenom de präktiga trädgårdarna och parken, och jag kunde ej underlåta att anställa jämförelser,

Sven bläddrade i sin lilla bok, till dess hans blick stannade vid ett annat datum. Det följande var skrifvet ett par år senare i en större fabriksstad.

— Jag var i går bjuden på middag till en af de förnämste och rikaste fabriksägarna här, hvars son är min lärjunge i skolan. Middagen utgjordes af ej mindre än tio rätter, det sällsyntaste för årstiden, hvilket i följd däraf också var det dyraste, såsom jag hörde ett par af mina grannar vid bordet med beundrande ton och miner säga till hvarandra. Vinsorterna voro visst lika många som rätterna. Rummen voro ytterst präktiga; där fanns en stor mängd konstsaker och dyrbara föremål, som lära ha kostat oerhörda summor. Vår värd vurmar för sådant, sades det, och har själf hemfört de flesta sakerna från främmande land. Han gör ofta utländska resor. Man beundrar hans smak, hans konstsinne och — hans rikedom. Han måste förstå sitt yrke i grund och botten, menade man, för att kunna drifva det med så mycken framgång.

— Jag kände mig tung i hufvudet och upphettad af det starka vinet, hvarför jag, sedan man tagit afsked, begaf mig ut på en promenad utanför staden. Återvägen tog jag genom en af förstäderna. Där mötte jag på en gata en af mina skolgossar, hvilken jag ej sett till på ett par dagar. Han såg mycket nedslagen ut. Fadern

var arbetsförman på fabriken, som äges af den rike herrn, hos hvilken jag nyss varit gäst; jag visste, att det var en ordentlig och nykter karl, som skötte sina göromål väl. Gossen berättade nu till min stora förvåning, att hans far helt oväntadt blifvit afskedad från sin plats och stod utan arbete.

— Jag följde med honom hem för att taga närmare reda på förhållandet. Det var mycket sorgligt i hemmet. Hustrun låg sjuk, fadern var djupt bekymrad. Anledningen till hans afskedande hade visat sig vara den, att en släkting till hans verkmästare skulle hafva platsen, och han hade äfven genast inträdt i den afskedades arbete. Det var klart, att den stackars mannen ingenting hade att fordra, men hårdt måste det vara att i ett nu ställas på bar backe med hustru och fem barn. Det finnes ju intet skydd mot godtyckligheten här vid lag. Fabriksägaren låter sina underordnade sköta om alla sådana där obetydliga saker som arbetares antagande och afskedande; det är en sak, som han ej har tid eller lust att befatta sig med. Hvad skall nu den stackars familjen få att lefva af?

— De fingo lida länge och mycket, jag vet det, ej minst af den falska dager, hvori detta plötsliga afskedande ställde den olycklige mannen, sade Sven för sig själf, i det han bläddrade vidare. Se här har jag någonting annat.

— En allmänt aktad man har blifvit beträdd med förskingring af ombetrodda medel. Hans släktingar och rika vänner hafva sammanskjunit summan och sålunda betäckt balansen. Han blir därför ej åtalad, han får behålla sin tjänst och förlorar kanske ej ens sitt anseende. I samma tidning, hvori jag läste detta, såg jag också ett annat omförmälände. Den stackars beskedlige Jan Persson i Falltorpet, med hvilken jag så många gånger var ute på jakt, då jag var hos baron Y:s, har råkat illa ut. Han hade plockat upp några rofvor på sin grannes åker. Det hade varit en svår tid för honom, han hade legat sjuk och sedan ej haft något arbete. Det var ju en stor synd att stjäla, men — jag kan ej hjälpa, att det synes mig litet hårdt, att en stackare skall dömas som tjuf och bli vanärad, när det är nöden som drifver honom och han därtill ej har så särdeles utvecklade begrepp om rätt och orätt. Hvem hade väl felat mest af dessa båda? Hvem träffas hårdast af följderna?

— Jag skulle kunna framställa dylika exempel i hundratal, sade Sven, i det han lade ifrån sig boken. Visst kan det ofta nog vara människors eget fel, att det går dem illa, men det kan också hända, att förhållandena äro orsaken. Lagarna lämna för mycket rum åt de rikas och mäktigas godtycke. Folket måste hafva mera skydd, större rättigheter. Jag började tidigt

reflektera öfver sådana här frågor, mina anteckningar röra sig mest omkring dem. Jag har alltid känt mig djupt upprörd af allt hvad orättvisa heter. Dock har jag ännu ej kommit till full klarhet om de bästa och kraftigaste medlen att bota det onda.

Här stördes han i sin tankegång af en högljudd gäspning. Han hade alldeles glömt sin gäst. Pettersson steg upp och lagade sig till att gå.

— Du kan väl låna mig en slant till kvälls-
vard, sade han; jag skall betala dig igen, när jag fått en anställning. Jag mötte Lejonklo i dag, må du tro, och bad honom låna mig en femma, men han låtsade ej känna igen mig ens, utan smet undan i en gränd. Han är lika högfärdig som förr, fast han inte har något annat att lefva på än sin ofrälse svärpappa, och *den* snålvargen släpper väl inte pungen i händerna på gunstig herrn, förmodar jag. Tack skall du ha, Källin, du har alltid varit en hygglig gosse. Du kommer ju på mötet om tisdag? Du kan nog hålla vackra tal om blodsugare och tyranner och styra om att hvar och en kommer till sin rätt. Bort med alla åtskillnader mellan människor!

Han gick, men hans sista ord ljödo fortfarande i Svens öron. Var det icke därhän de syftade, dessa med hvilka han i senare tid ställt sig i beröring? Hade han icke själf många gånger

känt skiljaktigheterna som en orättvisa emot dem, hvilka stodo på en lägre plats? Plötsligt tyckte han sig se hela dårskapen i dessa sträfvanden att göra alla lika. Han tänkte på sin forne kamrat, som nyss lämnat honom, och på de utsikter denne haft i lifvet, så ofantligt mycket förmånligare än dem han själf ägt. Och ändå hade det gått väl för honom men illa för den andre.

— Huru kan det någonsin blifva en yttre likhet, när det inre ändå är olika?

— Nej, nej, de måste misstaga sig, som mena, att allt vore vunnet genom att ändra de yttre förhållandena, tänkte Sven. Mycket bör och måste göras äfven på det sättet, och mycket kan vinnas därigenom, men den inre befrielsen måste komma först. Inifrån — utåt, det är den rätta vägen, åtminstone tror jag för min del, att det är den, som säkrast för till målet.

— Det var en tid, tänkte han vidare, då jag ansåg såsom den högsta uppgift i lifvet att vara en evangelii förkunnare. Sedan kommo andra tankar. Den yttre nöden och trångmålen hindra otaliga människor att ägna sin uppmärksamhet åt någonting högre. Brödbekymren undantränga och förkväfvä alla ädlare behof, orättvisor och missaktning göra sinnet hårdt och otillgängligt för ting af en mera andlig natur. Först måste man därför undanrödja dessa yttre

hinder, sedan blir sinnet ledigt att sysselsätta sig med någonting högre. Så har jag hört och äfven själf tänkt, och därför lämnade jag mitt första mål ur sikte eller menade mig hinna det på en annan väg. Jag ville verka för de arbetande klassernas upphjälpande i det ekonomiska, deras höjande i sedligt och intellektuelt afseende, sedan skulle de vara oförhindrade att lyssna till evangelium. Männe jag begick ett misstag?

Sven hyste ej fullt förtroende till de personer, till hvilkas ord han ofta lyssnat, sedan han bosatt sig i staden, och i hvilkas arbete han äfven i viss mån deltagit. Det syntes honom emellanåt, att hvarken deras mål eller de medel de ville använda voro fullt goda. Emellertid voro ju de, menade han, just de som ådagalade någon verklig ifver att verka för en god sak, hos dem hade han funnit den entusiasm han tyckte sig sakna på andra håll. Hans nya vänner märkte snart det ogynnsamma intryck deras öppet uttalade åsikter gjorde på Sven och iakttogo därför större försiktighet i hans närvaro. Sven var ej mycket kritisk till sin natur och såg gärna uppriktiga människovänner i dessa samhällsförbättrare. Deras sträfvan hade nu gått ut på att förmå honom att yttra sig offentligt. Hade det kommit så långt, skulle han säkert af

sina egna känslor och sedan af omständigheternas makt drifvas framåt och nödgas helt beträda den bana de inslagit, men vid hvars början han ännu stod oviss.

VI.

Det ifrågavarande mötet var utsatt till tisdagen närmast före påsk i en by ej långt utanför staden. Sven hade länge tvekat, huruvida han borde efterkomma uppmaningarna att tala där eller icke. Emellertid hade han till sist beslutat sig därför. Kanske skulle han kunna leda denna rörelse i en rätt riktning, tänkte han; hans närvaro och hvad han ämnade säga torde väl kunna åstadkomma något godt. Om han än icke kunde i allt dela de andras åsikter eller samverka med dem, hade man ju ändå ett gemensamt mål, och för detta borde man väl kunna kämpa om än under något skilda fanor.

Han ville därför ej draga sig undan, utan gärna våga något för den goda saken.

Kandidaten Källins namn på mötets program hade väckt ganska mycken uppmärksamhet och ditlockat många åhörare, i synnerhet mera aktningsvärdt folk, som utan denna orsak ej skulle

hafva infunnit sig. Det blef därigenom en viss hållning i mötet, hvilken kanske ej riktigt behagade alla. Man kunde ej lösgöra sig från en oangenäm känsla af att hvad som komme att yttras ej skulle af alla blifva utan granskning taget för godt, utan att här funnos de som kunde bedöma innehållet af talarnes påstående.

Den förste som uppträdde yttrade sig därför tämligen försiktigt och i mera allmänna ordalag, utan att någon riktigt kunde förstå hvart han egentligen syftade. Den andre vågade draga fram två eller tre »brännande frågor», men talade utan talang. Det lät nästan, som om modet svikit honom och han gjort fåfänga bemödanden att skrufva upp sig till en hänförd stämning. Högljudda bifallsrop skallade dock, när han slutat.

Nu kom ordningen till Sven. En djup tystnad rådde i rummet, då han steg upp i talarestolen, och man följde med spänd uppmärksamhet hans ord. Han talade i början lugnt och afmätt; han kanske till och med föreföll en smula kall. Först redogjorde han för orsakerna till att han slutit sig till denna rörelse och hvarför han på detta sätt uppträdde offentligt samt nämnde i korthet något om det mål, hvartill han hoppades komma. Därpå öfvergick han till en i starka och lifliga färger hållen skildring af den orättvisa behandling, det förtryck och den

rättslöshet, hvarför i synnerhet de lägre samhällsklasserna voro utsatta från såväl staten som enskilda. Han behöfde ej gå långt för att hämta motiv för sina teckningar, hvilka i sanning ej voro några fantasibilder; ehuru ännu ung, hade han redan med egna ögon sett tillräckligt många exempel på riktigheten af sina påståenden — ja, det var just genom dessa iakttagelser han blifvit förmådd att beträda den väg, på hvilken man fann honom i dag, sträfvande att i sin ringa mån deltaga i det stora verket, de förtrycktas befrielse, de lidandes hjälp, de missaktades höjande.

Sven hade blifvit alltmera varm och liflig, under det han talade, och både stämman och anletsdragen uttryckte hans känslor. Hans ord gjorde också tydligen ett mäktigt intryck på åhörarne. Här och hvar sågos hotfulla blickar och rynkade ögonbryn, och emellanåt gick ett sorl igenom kretsen. Då han slutat första afdelningen af sitt tal och gjorde ett kort uppehåll, gåfvo de närvarandes känslor sig luft i höga rop. Med ännu större intresse än förut beredde man sig att höra fortsättningen af talet.

— Huru skall det onda botas?

Det var den fråga talaren nu kände sig manad att framställa och söka att, så godt han kunde, besvara. Han erkände öppet, att han såsom många andra i första hand tänkt sig, att

man skulle vinna sitt mål, svårigheternas afhjälpande, genom förändringar i lagstiftningen, genom inskränkning af deras rätt, hvilka stodo i en öfverordnad ställning. Han visste, att många gingo vida längre än han och förkunnade samhällsupplösande läror, men med dessa ville han icke hafva något att skaffa. Visserligen var han allt fortfarande öfvertygad om att mycket ondt skulle blifva afhjälpt, många svårigheter undanskaffade, om ändamålsenliga förändringar blefve genomförda; likväl hade han på senare tid börjat inse, att yttre förbättringar ej vore tillräckliga, icke ens det väsentligaste, för att man skulle komma framåt. Från människan själf måste i första rummet initiativet till ett bättre utgå, nämligen sålunda, att hennes vilja och krafter riktades åt rätta hållet, att hon toge väldet öfver sig själf. I det inre måste frigörelsen begynna, därifrån skulle den gå utåt. Man måste blifva fri från sina lidelser, göra sig till herre öfver sina lägre begär, lära sig att uppskatta allting efter dess rätta halt och värde. Sedan skulle nog äfven de yttre förhållandena gestalta sig mera gynnsamt; men att söka en fullständig likhet i allt yttre vore en dårskap. Människonaturens stora olikhet hos individerna gjorde sådant till en omöjlighet.

Han började därefter en teckning i få drag af sitt eget lif och sin kamrats utan att nämna någonderas namn, visade huru den ene dukar

under för frestelsen i följd af sin brist på kraft och själfbehärskning, medan en annan gör sig till herre öfver omständigheterna och arbetar sig framåt, uppåt, på den väg, som står öppen för alla —

Under den senare hälften af talet hade ett missnöjdt sorl då och då förnummits, och vredgade blickar hade kastats på talaren. Nu utbröt en storm af övilja. Väl höjdes äfven ett och annat bifallande rop, men dessa tystades snart af stampningar och hyssjningar. De som kallat Sven till mötet sågo missnöjda och förlägna ut.

— Gå, din förrädare!

— Se, huru han skakar hand med öfverklassen, som kommit hit för att spionera på oss.

Allt flera hotande utrop hördes, och Sven uppmanades enskildt af en bland mötets anordnare att med det snaraste aflägsna sig. Han drog sig också genast tillbaka jämte ett par af sina vänner, hvilka för hans skull kommit tillstädes. Mötet fortsattes emellertid under ganska mycket buller.

— Det var modigt gjordt, Källin, att våga säga ut din mening, fast du väl kunde beräkna, att det skulle bli illa upptaget, yttrade den ene af Svens följeslagare, en ung man af hans egen ålder. Det var ett präktigt tal, eller hur, tillade han, vändande sig till den andre i sällskapet, en medelålders man, med ett lugnt och stillsamt sätt.

— Åjo, ett och annat förtjänstfullt fanns nog däri, svarade denne småleende.

— Ett och annat — och hvad var det väl, som icke behagade dig, om jag får fråga, utropade den yngre med någon häftighet.

— Vi kanske först borde fråga Källin, om han tillåter en så här oförbehållsam kritik af hans tal.

— Gärna, svarade denne dystert, jag har gjort en så pass stor missräkning ändå i kväll, att det ej kan mycket såra mig, om ännu flera ogilla mitt ringa ehuru välmenta försök, hvilket jag nu finner måste varit helt och hållet misslyckadt.

— Hvad jag ville säga, återtog den äldre herrn, utan att låtsas om Svens förstämning, var, att den förra delen af föredraget ej var fullt sann.

— Ej sann, utbrast Sven häftigt, nej, nu tager du riktigt miste. Icke ett ord däraf tager jag tillbaka, ty alltsammans var grundadt på verklighet, på egna iakttagelser. Alla de exempel jag anförde voro hämtade direkte ur lifvet.

— Nå, nå, svarade den andre saktmodigt, det var visst icke min mening att förneka eller ens ifrågasätta sanningen af dina uppgifter. Jag har icke det ringaste skäl att betvifla dem. Jag vet också genom egen erfarenhet, att det finnes mycket som är förvändt här i världen och att

det sker himmelsskriande saker, mycket svårare till och med än dem du skildrade.

— Nå, hvad är det då, som ej var sant?

— Om man beskriver en person, som man känner, för en annan, som icke känner honom, gör man väl då en sann teckning, om man endast framdrager hans brister och dåliga sidor, men icke nämner ett ord om förtjänsterna?

— Du menar, att jag skulle framställt samhället i en så ofördelaktig dager, att min skildring därigenom blifvit osann, frågade Sven tankfullt.

— Någonting ditåt var det jag tänkte. Jag tycker ej man har mera rättighet att förtala samhället, lagarna och allt det där än enskilda personer.

— Du erkänner dock, att fel finnas där?

— Naturligtvis, likasom i allt mänskligt.

— Skall man då icke arbeta på deras afhjälpande?

— Jo visst, men på rätt tid och sätt; på en sådan där tillställning, som den vi nyss bevistat, kan jag ej tro, att någonting godt åstadkommes.

— Nå, men den andra delen af Källins tal, inföll den yngre af de båda, den åtminstone bör du väl gilla.

Den äldre herrn smålog, men svarade ej genast.

— Säg ut hvad du menar, utropade den yngre nästan litet hetsigt.

— Jag tyckte, eftersom jag nu får vara uppriktig, att det var samma fel med den sista delen, som med den första, att den bara var till hälften sann.

Sven betraktade honom forskande.

— Du sade dem, återtog den äldre herrn, vändande sig till Sven, att det måste blifva en inre frigörelse, och visade mycket vackert de lyckliga följderna af den. Men de stackars människorna fingo ej höra huru befrielsen skall tillgå. Hvarför talade du ej om det?

— Jag blef ju afbruten, innan jag hann till slutet, svarade Sven undvikande. För öfrigt kan man väl säga, att det varit att kasta pärlor för svin att inför en sådan publik oförbehållsamt framdraga de heliga sanningar, som jag förmodar att du syftar på, ifall jag nu också hade tänkt just på detta.

— Håll på i tid och otid, heter det likväl. Jag är hjärtligt glad öfver det frimodiga uttalande, vi fingo höra af dig, men ändå mera skulle det hafva gladt mig, om du talat ut sanningen helt. Hvem kan veta, om det icke i den där samlingen fanns en eller annan, för hvilken det kunnat blifva till välsignelse förr eller senare att hafva fått höra ett ord om botemedlet?

Alla tre tego en stund.

— Här skall jag stiga ur, sade den äldre herrn några minuter senare. Farväl med dig,

Källin, jag vet, att du ej tagit mina ord illa upp, och jag tror helt visst, att du hädanefter kommer att verka för det stora målet med andra medel än sådana, som blifva godkända af dem där borta.

Han pekade i riktning mot byn, från hvilken de kommit.

— Lycka till att finna det rätta botemedlet!

Det var ett lågt och ruskigt hus, framför hvilket han stigit ur, beläget i utkanten af staden. Från ett enda fönster utträngde ett matt ljussken.

— I sådana där nästen har han sin mesta praktik, yttrade Svens kamrat, då vagnen åter sattes i gång. Han kunde förtjäna mycket penningar på den tid han använder bland fattigt folk. Männe han skall vinna någonting därmed?

Sven var i en mycket upprörd sinnesstämning, då han trädde in i sitt rum. Han hade gjort många förödmjukande erfarenheter under de få timmar han varit borta. Det hade varit ett stort misstag af honom att tro sig kunna verka tillsammans med dem som icke hyllade hvarken de rätta medlen eller det högsta målet; han hade ej hittills velat se deras verkliga beskaffenhet, nu hade han nödgats göra det. Slutligen hade han ej talat ut sanningen hel — hade sålunda svikit ej blott dem, som ansett honom för sin meningsfrände, utan äfven sig själf, ja kanske ännu mera.

— Hvarför sade jag ingenting om bote-medlet, frågade han tankfullt. Kan jag tala där-om? Känner jag det själf?

— Människan kan komma långt i sin egen kraft, återtog han, det får ej förnekas. Men där denna kraft blifvit bruten, förlamad eller aldrig kommit till någon utveckling? Där lidandet är tungt, frestelsen öfvermäktig, där allt hopp är ute, hvad skall hjälpa?

Hans blick föll i detsamma på ett litet paket, som under hans frånvaro blifvit lagdt på skrif-bordet. Stilen föreföll honom bekant. Han tog upp det och granskade stämpeln; därpå öppnade han skyndsamt paketet.

Det innehöll en liten ask jämte ett bref.

— Från fru Classon, utropade han allvar-samt, och skrifvet från den trakten! Hvad kan väl det betyda?

Han afskar snöret omkring asken och tog af locket. En bred, slät guldring låg däri.

— Lisa, gamla mormor, sade Sven häpen. Skulle hon vara — ack, hur jag försummat henne, den trogna själen!

Han kastade en vemodig blick på ringen, satte ifrån sig asken och vek upp brefvet.

— Nå, Gud vare lof, hon lefver ännu, och jag kan få tillfälle att godtgöra min försummelse, utbrast han med en suck af lättnad.

Fru Classon skref, att hon en kort tid föru flyttat med sina barn till staden i närheten af sitt forna hem. Hon hade på några vänners uppmaning gjort ett besök där i socknen och då äfven hälsat på Lisa i Källhagen. Gumman var mycket skröplig och kunde troligen ej ha lång tid kvar att lefva. Hon bodde ännu i sin gamla stuga och vårdades af en yngre kvinna, som i ersättning hade fritt husrum där.

Sven var ständigt och jämt i hennes tankar. Hon hade ej hört något ifrån honom på mycket länge, men hon förstod väl, att han ej kunde hafva tid att tänka ofta på henne nu, sedan han kommit så högt i världen. De bref han skrifvit till henne under alla åren han varit borta, hade hon omsorgsfullt förvarade i en låda, och dem hade hon tagit fram och visat fru Classon samt bedt denna läsa högt för henne, emedan hon själf nu började se illa. Och sedan hade hon lämnat prästfrun ett uppdrag.

— Hon var mycket angelägen, att du snart skulle få ringen, som jag härmed skickar, skref fru Classon. Jag har lofvat honom den, förklarade hon, och därför vill jag helst styra om att han får den nu, medan jag ännu går uppe och har reda på mig. Får det vara till efter min död, så torde ingen bry sig om att skicka den till Sven. Han skall ha den till ett minne af gamla mormor, som han alltid kallat mig, till

och med sedan han blef en fin herre. Och så skall frun hälsa honom ifrån mig, att jag har det bra, och så vill jag tacka honom för all den kärlek han visat mig, och säg honom, att det varit min glädje hvarje dag att tänka därpå.

— Kära gamla mormor, huru hon tänkt på mig, medan jag ej ägnat henne en flyktig tanke på långa tider, tänkte Sven med en känsla af ånger.

Han tog fram ringen och betraktade den nog.

— Det bor många minnen i den, fast den knappt någonsin blifvit begagnad, tänkte han, minnen af trogen, ren, innerlig kärlek, en kärlek, som gärna försakar sig själf för en annan.

— Jag har det, utropade han plötsligt helt högt, botemedlet som vi talade om, det som kan läka sjuka hjärtan, upprätta de djupast sjunkna, höja och förädla, det enda men ofelbara räddningsmedlet — den uppoffrande kärleken, Guds kärlek, ingjuten i människohjärtan.

Han mindes med en känsla af förlägenhet sin skildring under aftonen af den unge mannen, han själf, som genom kraft och ihärdighet vunnit framgång i lifvet.

— Tillhörde det mig att sålunda berömma mig själf? Hvad är det jag har att tacka för att jag hunnit så här pass långt och blifvit bevarad från afvägar, om ej deras kärlek, hvilka

tagit hand om mig alltifrån min första barndom? Hur ha ej de arbetat och försakat för min skull allesammans och hur ha de icke följt mig med sitt varma intresse under alla åren! Jag har varit en mycket otacksam människa.

Den stillsamme vännens ord på hemvägen från mötet kommo honom härvid i tankarna. Kanske hade han ock haft skäl att känna och uttala en smula tacksamhet mot samhället för de förmåner det bjudit honom, den fattige gossen, i stället för att endast se på dess fel och brister.

— Jag måste träffa dem och det snart, tänkte Sven, mormor, fru Classon, hennes barn, gamle skollärarn och alla de andra, både där ute på landet och i staden, som hafva omfattat mig med godhet och välvilja. Låt mig se — vi ha nu snart påsk; jag kan resa redan i morgon middag, och jag skall göra det. Botemedlet, lösensordet, jag vet det nu, jag har det, nu gäller att använda det.

VII.

Det var återigen en mild och vacker vårdag med strålande solsken, med fågelsång och uppspirande grönska på backsluttningarna samt frisk

doft ifrån furuskogen. En ung man kom med raska steg vandrande framåt på vägen från staden; han betraktade med lifligt intresse omgifningarna, hvilka tycktes vara honom välbekanta. Plötsligt stannade han vid en liten väg, som ledde rakt in i skogen på ena sidan.

— Här är ju vägen till mitt första barn-
domshem, tänkte han; om jag skulle gå den för
att ännu en gång se den gamla platsen, där jag
ej varit på så många år. Det är ännu tidigt på
dagen, och jag hinner i alla fall i god tid till
mormor. Jag hörde ju också af fru Classon i
går, att det icke är någon fara längre. Det blir
ej mer än en eller ett par timmars uppskof.

Sven vek af på skogsvägen och följde den
en god stund. Den var lika stenig och ojämn
som förr, och han hade icke svårt att känna
igen den.

— Här är det, utropade han slutligen, då
han trädde ut på en mera öppen plats.

Det hade nog blifvit mycket förändradt där
under årens lopp, men Sven kände dock igen
stället. På backen, där stugan stått, var en liten
åker, en hel mängd träd hade blifvit borthuggna
och nya växt upp på annat håll. Han gick ner
till bäcken, som flöt där lika frisk och ung-
domlig som förr, bildande sina små vattenfall
och forsar. Men de stora stenarna på sidorna
om den hade blifvit sprängda och till största

delen bortförda. Äfven Svens gamla favoritplats var försvunnen.

— Icke ens denna lilla obetydliga fläck har kunnat undgå förändringar, tänkte Sven, i det han slog sig ned på en sten. Här var det jag satt den dagen i min barndom, då lifvet var mig så tungt och jag var full af sorg och oro; då var det gamla mormor Lisa kom och tröstade mig. Hvad var det väl, som dref henne att taga sig an den lille öfvergifne och blifva ett stöd för honom? Och hvad var det, som förmådde Classons att blifva mina välgörare och med så mycken uppoffring och trohet hjälpa mig framåt? Och alla de andra, både här och i staden, hvilka gjort hvar och en sitt för att bana vägen för mig? Hvad var det väl annat än den renaste kärlek, just af rätta sorten, fri från all själfviskhet? Men har så mycket däraf kommit mig till del och gestaltat mitt lif, skall den icke äfven räcka till för andra och kunna lyfta dem uppåt?

— Det måste komma mer af denna kärlekens ande in i världen, återtog han; mycket af den finnes där redan, därom är jag ett lefvande intyg, men det behöfves mer, mer. Men den äkta, rena kärleken måste vara ett utflöde från Guds, vår Faders och frälsares, och denna vill jag sträfva att göra känd af människohjärtan. Den som lefver i Guds kärlek, han älskar ock

sin broder. Det är räddningen, ej endast för evigheten, men också för tiden.

Han satt en stund fördjupad i tankar, därpå steg han upp och såg sig forskande omkring. Efter några ögonblicks sökande lyckades han finna gångstigen som ledde genom skogen till Källhagen.

Gamla Lisa hade nog många gånger under de sista åren undrat, om hon någonsin mer i detta lifvet skulle få se sin Sven. Icke hade hon mycket hopp därom, ty nu hade hon ju icke längre sina vänner i prästgården att resa till. Några bref hade hon fått ifrån honom, hvilka hon gömde såsom dyrbara skatter. Fru Classons besök hade gjort henne en stor glädje, ej minst emedan hon därigenom fått tillfälle att besörja om den angelägenhet, som låg henne mest på hjärtat. Nu, då ringen var skickad till Sven, visste hon, att den icke skulle komma i andras händer, och därför kände hon sig nöjd.

Hon satt framför spisen, på hvilken några stickor brunno, ty det var ännu helt kallt i rummet. Solstrålarne kommo in mellan krukväxterna i det låga fönstret och spelade öfver de färglagda bibliska taflorna på väggen midt emot. Hedersplatsen bland dessa väggprydnader intogs af ett par fotografier af Classonska familjen samt af Sven såsom nyss blifven student. Lisas blick föll på dem.

— Om det är något, jag ännu önskar mig i världen, så är det väl att få se honom ännu en gång, tänkte hon.

Steg hördes i förstugan, och Lisa såg förvånad upp, då dörren öppnades, ty hennes hyresgäster voro borta för dagen och hon väntade ingen till sig.

— God morgon, mormor, ljöd en glad röst, som dock omisskännligen röjde en djup rörelse.

— Sven, är det du? Ack, ack, så skulle ändå min sista önskan gå i fullbordan!

— Säg inte så, mormor, sade Sven, i det han satte sig bredvid den gamla och tog hennes skrynkliga hand mellan sina; ni är ju rask nu igen, ni kan få lefva i ännu många år och se flera önskningar uppfyllda.

— Jag har inga fler, jag är nöjd nu.

— Men har ni icke i stället några för min del?

— Åjo, det kunde nog hända, svarade Lisa, och det lyste till i hennes ögon. Ja, Gud vet, hvilken önskan jag alltid har hyst om dig. Men hur kommer det sig, att du är här — och hur kom du hit?

— Jag hittade nog vägen, fastän det är alltför länge sedan jag var här sist, svarade Sven; och orsaken hvarför jag kom hit var den, att jag ville tacka er för ringen. Tack, mormor, både för den och allt annat godt jag har fått genom er.

— Å, så du talar, barn. Det är ju ingenting jag har gjort.

Sven betraktade henne tyst med ett vemodigt leende. Huru litet han ändå förstått att sätta värde på det oblandade guldets i detta ödmjuka sinne!

— Men hur har ni det egentligen ställt, mormor? Ni måste väl aldrig ha lidit någon brist, frågade han oroligt.

— Nej, nej, det har jag aldrig gjort. Herren försörjer mig; jag har mitt rikliga uppehälle och vård genom goda människor.

Sven såg sig omkring i rummet, som nu föreföll honom mycket lägre och torftigare än någonsin förr. Därefter föll hans blick på den gamlas fårade ansikte, hvilket strålade af frid och glädje. Han måste åter göra det erkännandet inom sig, att de yttre förhållandena komma i andra rummet, då det blir fråga om en människas verkliga lycka.

— Jag har två som bo hos mig, återtog Lisa; du minns väl Märta i Kvarnängen, hon som syr kläder? Hon och hennes dotter ha fritt husrum här, emot det att de hjälpa mig med ett och annat, och så äro andra människor också snälla emot mig, så att jag har ej behöft anlita socknen.

— Och hädanefter skall det bli bättre, sade Sven allvarligt. Jag förstår ej, att jag kunnat

så länge uraktlåta hvad jag bort göra och äfven sedan någon tid kunnat.

Lisa tycktes ej gifva akt på hans ord. Hon såg litet orolig ut och hade tydligen någonting på hjärtat.

— Ser du, Sven, sade hon slutligen, det är nu så, att efter Märta och flickan varit snälla emot mig, så har jag lofvat dem stugan här efter min död, och de ha fått skrifvet på den också. Men nu kan du väl tycka, att det är underligt gjordt af mig, ty du står ju ändå närmare än de —

— Käraste mormor, tala ej så, utbrast Sven med rörelse. Ni har gjort aldeles rätt, mig har ni ju ändå gifvit så oändligt mycket mer.

Det blef en ovanlig helg för Lisa. Sven tillbragte den mesta tiden hos henne, fastän han äfven uppsökte andra gamla vänner, hvilkas oförställda glädje öfver att återse honom gjorde hans hjärta godt. Han kunde ej låta bli att förvåna sig öfver det varma och lifliga intresse, hvarmed han möttes af alla dessa, på hvilkas deltagande han ju icke egentligen kunde hafva några anspråk. Han kände, att det icke var endast af nyfikenhet de gjorde sig så noggrant underrättade om hans förhållanden; det var ett verkligt intresse, som låg där bakom, och han kände sig tacksam och rörd däraf.

— Godhet och barmhärtighet hafva följt mig i alla mina lifsdagar, tänkte Sven; icke blott ifrån Gud utan äfven från människor. Må jag kunna visa och leda andra in på den väg, där jag själf blifvit förd, och äfven lära dem att utöfva den godhet och barmhärtighet, hvarmed jag alltid varit omfattad.

Morgonen då Sven skulle återvända kom snart.

— Nu får jag väl aldrig mera se dig här i lifvet, sade Lisa litet vemodigt.

— Åjo, det skall väl icke blifva så långt emellan mina besök härefter, som det varit hitills, svarade Sven. Jag skall nog också snart låta höra af mig.

— Ja, tänk, att jag skulle få upplefva en så stor glädje här nere som att återse dig, sade Lisa med en varm blick.

— Och nu har ni alltså ingen önskan kvar, mormor, frågade Sven litet skalkaktigt.

— Jag borde väl inte det — och det är ej heller för egen del.

— Men kanske för min?

— Åja, om jag inte får se uppfyllelsen, så skall nog Herren leda allt som han finner bäst.

— Mormor, är det icke er önskan att en gång få höra mig förkunna evangelium?

— Jo, så har nog varit min åstundan, alltsedan du begynte läsa för pastorn, och därom har jag också bedt Gud alla dessa år.

— Jag tänker, att er bön skall blifva hörd, svarade Sven allvarligt. Ni har lärt mig, mormor, hvad kärleken, den rätta kristliga kärleken kan åstadkomma på jorden — ni först och sedan äfven de andra. Det är mitt hopp, att jag hädanefter skall få ägna mitt lif åt förkunnandet af evangelium om Guds kärlek, så att den må slå rot i allt flere hjärtan. På det sättet tänker jag mig att med bästa utsikt till framgång kunna arbeta på lösningen af det stora, svåra problem, hvilket länge oroat mig.

Det blef tyst där inne i den lilla stugan. Lisa hade väl icke förstått de sista orden, Sven yttrat, men hon kände sig ändå mycket lycklig, där hon satt med hopknäppta händer och tänkte på hans framtid. Sven blickade tankfull ut i den friska vårmorgonen; det uppvaknande lifvet därute, som begynte lockas fram af det yarma solskenet, tycktes honom som en bild af det nya arbete, den sköna uppgift, hvilken nu väntade honom.

»Ingenting annat!«

Ljusen brunno i präktiga silfverstakar på det eleganta toilettbordet, och spegeln återgaf i sin breda, blanka skifva den förtjusande bilden af en ung vacker kvinna, smyckad till fest. Det var verkligen ett mycket vackert ansikte, som afspeglade sig i glaset, och dess skönhet förhöjdes ytterligare genom blommorna, hvilka prydde det mörka håret, och ädelstenarne omkring halsen. Den ungdomliga liflighet och glädje, som spelade öfver anletsdragen, förlänade dem ett ytterligare behag. Kanske skulle dock den, som varit van- att i människors drag spåra deras inre egenskaper, ej funnit sig fullt tillfredsställd af en uppmärksam- mare granskning. Det fanns i detta älskliga an- sikte äfven ett uttryck af njutningslust och vek-

lighet, visserligen ej utprägladt men likväl omiskännligt.

— Så där ja, tänd nu ljusen i salongen, Sofi, så får jag taga en öfverblick af det hela, sade hon till kammarjungfrun med ännu en mönstrande blick i spegeln.

— Det är redan i ordning, frun.

Dörrarna slogos upp, och den unga frun granskade sin bild i trymån. Hon såg belåten ut.

— Kom hit, Artur, och beundra mig, ropade hon med ett bortskämdt barns ton till sin man, som i detta ögonblick gick igenom salen.

— Jag beundrar, svarade denne leende, i det han trädde in i salongen, alltsammans, från topp till tå, men allra mest din punktlighet. Jag är ej riktigt i ordning ännu, och vagnen är nyss kommen.

— Å, jag brukar nog alltid vara fortfärdig, när det är fråga om att roa mig, återtog hon skrattande. Men det var bra, att du ej är färdig, så hinner jag taga afsked af lillan.

Hon gick in i ett litet rum bredvid sängkammaren. En korgvagn, fin och dyrbar likasom allting annat i detta hem, stod midt på golfvet. På den spetskantade kudden hvilade ett ljuslockigt hufvud.

— Min lilla söta, förtjusande Anita, utropade den unga modern sakta, i det hon lutade sig

öfver det sofvande barnet. Skall mamma gå bort från sin älskling?

Hon stod några ögonblick tankfullt betraktande den lilla, och det såg ut, som hade en lätt tvekan uppstått inom henne. Den försvann dock snart igen.

— Lillan skall sofva godt, medan mamma är borta, återtog hon; lillan har precis lika roligt, antingen det är mamma eller någon annan, som sitter bredvid vagnen. Sådant förstår man sig ej på, när man endast är sju månader gammal och dessutom sofver hela kvällen.

— Se väl efter flickan, Eva, sade hon, vändande sig till en kvinna af omkring trettio år med ett allvarligt, nästan sorgbundet utseende, hvilken sysslade i rummet.

— Ja, frun, jag skall ej gå ifrån henne.

Låg det månne någon dold förebråelse i dessa ord af den lejda tjänarinnan, som för blott två dagar sedan kommit i huset? Fru Almén kunde ej undgå att känna den udd, som fanns i dem, och hon kastade en förvånad och forskande blick på Eva. Hade det varit dennas mening att ställa en indirekt anklagelse mot sin matmor? Det var då väl mycket. Men nej, Evas ansikte bar samma uttryck af stilla lugn och tålmod som förut.

Det svaga intryck af pliktförsummelse, som fru Almén erfarit, var snart utplånadt. Lätt och

glad skyndade hon ut i världen för att njuta dess fröjder, och om hennes tankar någon gång under aftonen ilade hem till den lilla i korgvagnen, lugnade hon sig därmed, att Eva föreföll att vara pålitlig, och dessutom funnos ju två jungfrur till. Tre personer måste väl komma ut-med att se efter ett litet barn.

Jungfru Sofi började att skyndsamt plocka in de mångfaldiga saker och ting, som lågo kringströdda i sängkammaren, samt ställa rummet i ordning. Att döma efter den kraft och den hastighet hon utvecklade, tycktes hon icke vara vid det bästa lynne.

— Jo, så här går det till, må du tro, sade Sofi, i det hon stannade i den öppna dörren till barnkammaren. Dag ut och dag in är det inte annat än middagar och supéer och teatern och baler och visiter och att kläda sig och att ta emot främmande. Och sedan är det att ligga och sofva långt fram på förmiddagen och så börja på igen. Du tänkte nog du skulle få en ledig plats här du, med ungt herrskap och bara ett barn och så tre flickor. Men det har du allt lurat dig på; nog kunna *vi* — Emma och jag — taga oss fritt allt emellanåt, men annat blir det för dig, så du får allt sitta där du sitter.

— Så länge det är mildt i vädret, vill ju frun, att jag skall gå ut med lillan, svarade Eva lugnt.

— Aldrig trodde jag du var *så* enfaldig, utbrast Sofi öfverlägset med ett kort skratt. Kära Eva, du måste visst göra dig till, ty nog skulle du väl ändå begripa bättre. Gå ut med lillan! Fy då, att dra gatorna omkring med en barnunge! Hvarenda människa kan ju se på en då, att man ingenting annat är än en tjänare. Frun kunde just gärna gå själf med sin flicka, det vore hon inte för god till. Men så mycket besvär vill hon visst inte ha, utan allting skola andra göra. Se bara, hur mycket här är framdraget — det tar minsann en vacker tid att få undan det allt.

— Jag skall hjälpa dig, medan lillan sofver, sade Eva saktmodigt.

— Åja, tack, svarade Sofi något mildare stämd; se, det är nu så, att vi skulle ut litet med bekanta i kväll och ha kommit öfverens att mötas på bestämd tid.

Hon fortsatte städningen men stannade emellanåt för att gifva luft åt sina känslor.

— Vill du se hennes finaste klädningar, sade hon, öppnande dörren till garderoben. Är det inte så en kan bli sjuk vid att se ett sådant öfverflöd? Hälften skulle vara mer än nog. Och så mycket grannlåter hon har att sätta på sig sen, guld och pärlor och juveler och smycken af alla slag. Hon får också godt om tillfällen

att visa dem. Hon har ingenting annat att göra, rakt ingenting.

Sofi slog igen dörren med en skräll, troligen ännu mer förargad genom den likgiltighet Eva visade. Den sistnämnda återvände till sin skyddsling, och det blef snart lugnt i denna del af våningen.

En halftimme senare stod återigen en ung dam och betraktade sin bild i trymån. Det var Sofi, nu utstyrd efter bästa förmåga eller rättare sagdt vida därutöfver.

— Dyrt var det här tyget och sylön med, sade hon för sig själf, i det hon ordnade vecken på den rikt garnerade kjolen; men man har väl rättighet att kläda sig litet snyggt och äfven att komma ut och ha roligt någon gång, lika väl som herrskap. Det tog allt ett bra stycke af min lön att få ihop den här stassen, och hvad är det ändå för skräp, när allt kommer omkring? Det är på långt när inte så fint, som det *hon* går med i hvardags.

Hennes ögon blickade hotfullt och mörkt emot bilden i spegeln.

— Tänk bara, hvad blommorna voro dyra, som hon hade på håret, återtog hon i sin tankegång, under det hon noggrannt ordnade sin friserade pannlugg framför trymån. Det var visst nödvändigt, hon blef inte vackrare för det. Men nu får jag skynda mig, jag skall bara säga

åt Eva, att hon blir ensam till fram emot morgonkvisten.

Hon närmade sig dörren men stannade tvärt. Med en klar och välljudande om än något svag röst uppstämde Eva i detsamma en sång där inne i barnkammaren. Sofi lyssnade, och hennes ansikte fick ett hånfullt uttryck.

»Närmare, o Jesu Krist, till dig»,

så började sången hon hörde.

— Jaså, hon är af den sorten, ja, det var ej utan, att jag misstänkte någonting sådant. Det var just trefligt. Nu skall hon väl anse sig förbunden af sitt samvete att skvallra om allt hvad vi ta oss till, det är sådana där skenheliga människors sed. Men vänta, jag skall allt passa mig jag. Så mycket är det i alla fall, att inte går jag in och kanske får ta emot en predikan, det har jag rakt inte tid till.

Hon släckte ljusen och gick. Då Eva en stund senare kom ut i köket i något ärende, brann gasen med full låga, men ingen människa syntes till, och nyckeln var försvunnen.

Sådan som denna afton blefvo många andra. Väl låg det tämligen mycken öfverdrift i Sofis beskrifning af fru Alméns lefnadssätt, dock var den till sina hufvuddrag sann. Den unga modern lefde för världens nöjen liksom hennes man för sina affärer. Vacker och bortskämd

som hon varit ända från sin barndom, hade hon hängifvit sig åt stundens njutning utan att vilja veta något om livvets allvarigare sidor; allt fanns till endast för hennes nöje, till och med barnet. Det var hennes glädje och stolthet att taga in den lilla flickan, fint utstyrd, i salongen och höra de främmandes loford öfver hennes utseende och smakfulla dräkt.

Eva var den, som mest fick hafva Anita om hand under dennas första lefnadsår. Hon förvärfvade mer och mer aktning och erkännande genom sin trohet och pålitlighet, om man än stundom fann henne väl allvarsam. Så kom lille Harald och påkallade sin andel af hennes omsorger, medan modern fortsatte samma glada och omväxlande lif som förut. Hon älskade sina små, det kunde ingen betvifla, men det själförsakande sinnelaget hade ej kommit till utveckling hos henne. Hon hade ju från sin tidigaste barndom blifvit van att hafva sitt eget jag till det centrum, hvaromkring allt annat vände sig.

Därför var det Eva, som till en stor del fick fullgöra en moders plikter emot de små. Åt henne lämnade man, utan att tänka därpå, formandet och utdanandet af dessa späda sinnen, nedläggandet af den grund, på hvilken sedermera karakteren skulle uppbyggas. Och hon var ändå blott en simpel, obildad människa från landet,

ingenting annat; men hon var fostrad i lidandets skola, hon hade lärt den vishet, som icke är af denna världen. Hennes herrskap tänkte emellertid ej på något af allt detta.

— Jaså, Eva är kvar som barnflicka hos Alméns ännu, kan jag se, yttrade en välmående fru, som, klädd i sammetskappa, makligt vandrade genom Humlegården, där Eva befann sig med de båda barnen. Har hon inte kommit högre än? Ja, hvar och en har ju sin smak, men jag för min del tycker då det är bättre att vara gift, tillade hon skrattande. Men den utvägen kanske inte står hvar och en till buds.

— Nej, svarade Eva lugnt, om än litet blekare än vanligt, det kan finnas många hinder därvidlag.

— Jag är ganska nöjd med min ställning, återtog fru Sofi, ty det är i alla fall bra mycket mera anseende med att ha sitt eget än att tjäna. Bara nu Larsson kommer sig litet mera för, så tänka vi taga oss tre rum och kök samt skaffa oss finare möbler och sådant. Han satte upp egen handel i höstas, som Eva kanske har hört. Eva kan ju titta in och hälsa på mig någon gång, om hon har lust.

— Tack, jag kommer sällan ifrån.

— Det är då bra dumt att binda sig så där. Nog kunde väl Eva få sig en lindrigare plats och som vore mera ansedd sen. Det är underligt,

att hon nöjer sig med att gå på det sättet. Men nu har jag inte tid att stå här och prata längre. Adjö, adjö.

Det hade varit ett par ovanligt långa och tråkiga dagar för fru Almén. Hennes man var bortrest, ihärdigt regn och blåst hindrade henne från att gå ut likasom andra att komma på besök, och dessutom befann hon sig ej rätt väl. Detta sistnämnda hade ej så sällan varit händelsen under vintern; med hälsan hade äfven glädtighet och lefnadslust börjat aftaga. Hvad var det värdt att söka nöjen och förströelser, då kraften att njuta däraf ofta svek? Och likväl fortsatte hon så mycket som möjligt med det vanliga lefnadssättet, ty hon bäfvade för ensamheten och de allvarsamma tankar, som då ville tränga sig på henne, den där känslan af förgängligheten hos allt det jordiska. Hon sysselsatte sig mera med barnen än förr, dock aldrig långa stunder, ty de tröttade henne.

Hon låg på soffan i sängkammaren med en uppslagen bok framför sig. Lampan brann på ett bord strax bredvid, men skärmen var neddragen och skenet föll ej på bladen. Fru Almén var försjunken i tankar, och dessa tycktes ej vara af gladaste slag.

— Jag blir nog stark, när våren kommer, tänkte hon, och sommaren vid ett hafsbad skall ovillkorligen göra mig godt.

Hennes öra uppfångade i detsamma några toner från barnkammaren. En och annan gång hade hon hört Eva sjunga, men nu var det också en annan röst, en liten barnslig stämma, som försökte följa med i den enkla sången. Anita höll tonen ganska bra, och modern lyssnade till henne med spänd uppmärksamhet.

— Nu sjunga vi något om himlen, sade Anita, då sången var slut. »Det blir något i himlen för barnen att få», den tycker jag bäst om.

Melodien trängde till fru Alméns öron, och hon kunde äfven uppfatta en del af orden. De väckte dock ingen genklang i hennes inre. Hon hade ständigt lefvat lycklig utan Gud, utan en tanke på sin bestämmelse för evigheten, utan längtan och hopp efter något bättre än hvad denna jord har att erbjuda.

— Jag blir ängslig af att höra på det där längre, tänkte hon; jag måste säga till Eva att ej rikta barnens sinnen på sådana där dystra ämnen. Själf är hon ju mycket religiös, har jag märkt, men hon är pålitlig och trogen, och därför har jag behållit henne.

Hon gick ut i salongen och satte sig vid pianot samt började spela. Barnen kommo snart ut.

— Nu skall jag spela någonting för er, så att ni få dansa.

Det voro de små gärna med om.

— Nå, Anita, sade fru Almén, sedan de blifvit nöjda på dansen, hvad säger du, om vi skulle försöka sjunga?

— Det kan jag redan, svarade Anita glad, det har Eva lärt mig.

— Ja, jag hörde nyss, att du sjöng, svarade modern med lätt otålighet, men jag skall lära dig någonting mycket vackrare och roligare. Kom nu, så spelar jag; så här låter det. Och så sjunga vi orden tillsammans. Vänta, så skall du få höra dem.

»Kråkan gick på kyrketak»,

den har du visst aldrig hört förr.

Anita skrattade och försökte följa med, då visan genomgicks andra gången.

— Nå, var det inte lustigt?

— Jo, svarade flickan långsamt med blicken fäst på modern, men jag tycker allt ändå mycket bättre om det, som Eva sjunger.

Hvilket underbart djup möter oss ej stundom i ett par barnaögon! Är det icke, som om de skådade långt bortom det närvarande och synliga, rakt in i den andra världens hemligheter? Fru Almén med sitt världsliga sinne erfor en sällsam känsla af beklämning och oro vid denna blick, ännu mer än hon kände missnöje öfver den lilla flickans ord. Det varade dock endast ett ögonblick.

— Det är ej snällt af Anita att säga så, svarade hon; Anita skall väl tycka mer om mamma än om Eva.

— Jag tycker om min älskade mamma, utropade barnet, räckande armarna emot henne. Modern tog upp henne på sitt knä och tänkte ej mer på det som nyss förefallit.

Den där hastiga oron återkom likväl ännu en gång, då hon något senare hörde barnen läsa sina aftonböner. Hon visste ju förut, att de brukade göra detta, och hon hade också flera gånger varit inne och hört på. Det var en vacker sed, menade hon, och hon hade därför ingenting emot den. Nu slog henne med ens den tanken, att det var Eva, som lärt dem äfven detta. Själf hade hon aldrig förestafvat sina små en bön, ej heller uppsändt en sådan för dem, ty hon brukade icke bedja. En aning om, att hon försummat en plikt, ja ännu mer, en dyrbar förmån, rörde sig inom henne, och med den blandade sig en känsla, liknande afund, mot tjä-narinnan.

I tysthet gaf hon mera noggrant akt på dem under de närmaste dagarna, än hon gjort förut. Eva lät barnen läsa morgon- och aftonböner, sjöng för dem och med dem samt berättade stundom för dem om barnens bäste vän, hans lif och gärningar och om den eviga härligheten där ofvan. De små älskade tydligen att

höra dessa enkelt framställda berättelser. Deras öppna sinnen mottogo begärligt de himmelska sanningarna, som alltid finna ingång i oförvillade barnahjärtan.

Fru Almén var oviss om hvad hon skulle tänka om allt detta. Hon beslöt att afvakta sin mans hemkomst och tala med honom därom.

— Eva är ju en präktig människa, svarade han, då hon anförtrott honom sina farhågor; du säger ofta själf, att hon är ovanligt pålitlig och att barnen trifvas med henne. Det där religiösa kan väl icke göra dem någon skada, det går nog bort, när de bli äldre. Jag har sett exempel på sådant — jag är själf ett, tillade han skratande.

Hustrun visste ej hvarför, men hon tyckte, att detta löje skar i hennes öron. Emellertid kände hon sig i hufvudsak nöjd och beslöt att låta saken hafva sin gång.

Åren gingo, och Eva var troget kvar på sin plats. Det drag af sorgsenhet, som förr varit prägladt i hennes ansikte, hade alltmera vikit för ett uttryck af tålig undergifvenhet och stilla glädje. Hon kände sig aktad och värderad af sitt herrskap och älskad af barnen. Dessa hade väl, allt efter som de växte upp, börjat komma under andras inflytande; Anita gick i skolan, och både hon och Harald voro mera än förr inne hos föräldrarna. Eva var dock ännu allt-

jämt den, som hade mest med dem att göra, och hon behöll sitt stilla, oförmärkta inflytande på dem, om det också ibland såg ut, som skulle de alltmera dragas ifrån detsamma. Det hände ännu någon gång, då hon satt i barnkammaren och sydde, att Anita kom och slog sig ned på pallen bredvid henne och bad henne sjunga. Om kvällarna, då föräldrarna voro upptagna inom eller utom hemmet, var det fortfarande hon, som sörjde för deras nöje och trefnad.

Det var en sådan afton, då hon varit ensam med barnen. De sofvo nu godt i sina sängar, och Eva gick sakta omkring i rummet, ställande i ordning ett och annat. Slutligen ställde hon lampan på byrån, drog ut en af lådorna och framtog ett bref med utländsk poststämpel. Det hade varit öppnadt och läst förut, men det oakadt var det tydligen med stort intresse hon uppmärksamt genomläste detsamma.

— Ja, kära faster Eva, stod det på den sista sidan, nu har jag riktigt utförligt beskrifvit huru bra vi ha det här i Chicago, och faster märker nog, att det är betydligt bättre än i gamla Sweden. Och nu säga både jag och min hustru: kom hit ut till oss. Hvad behöfver faster längre gå och slita ut sig för främmandes skull? Dessutom är arbetet inte aktadt för något i hemlandet. Jag kan riktigt förarga mig, när jag tänker på, att min faster icke skall vara någonting annat

än en simpel barnpiga — usch, det är just svårt att skriva det ordet — och beroende af andra. Här i landet är det mycket bättre i det hänseendet, här är en ann' så god som en ann', och ingen öfverklass behöfver gå och se ner på en. Alltid skall faster kunna få något arbete, om hon så vill, och jag har, Gud ske lof, tillräckligt för att hjälpa under den första tiden, såsom jag gjort med mina två systrar. De ha det bra nu och äro fina som de värsta grefvinnor.

Eva läste brevet till slut och satt sedan en stund försjunken i tankar. Slutligen steg hon upp, gick fram till de båda barnens sängar och stod där några ögonblick med hopknäppta händer.

— Är det icke du, o Herre, som satt mig här, hviskade hon; hur skall jag kunna lämna dessa små, som blifvit mig så kära? Nej, inte förrän Gud visar mig alldeles bestämdt en annan väg, går jag ifrån dem.

Hon knäböjde sakta invid Anitas säng, och en varm bön för de båda barnen uppsteg ur djupet af hennes hjärta.

— Bevara dem, Herre; frestelserna blifva större för dem, ju äldre de bli. Låt dem icke förvillas.

Hvem skulle sammanknäppt dessa små händer till bön, hvem hafva vändt de späda sinnena mot något bättre och renare än det jorden kan

erbjuda, om hon, den ringa, obemärkta tjänarinnan, svikit sin endast halft medvetna uppgift? Ödmjukhet och kärlek ledde henne i säkerhet förbi en afväg, som skulle oemotståndligt lockat de flesta andra.

Eva tog fram papper och bläck och satte sig ned för att skriva ett tacksamt och vänligt men bestämdt afslag på brorsonens förslag.

Tolf år hade förflutit, sedan Eva tillträdde sin tjänst. Anita var nära tretton år och Harald elfva. Eva skulle väl därför egentligen anses öfverflödig, men så tyckte ej fru Almén. Det var godt att hafva någon, åt hvilken hon kunde med lugn lämna tillsynen om hem och barn, medan hon själf var upptagen af förströelser eller alltför svag att taga hand om någonting. Det senare började allt oftare vara händelsen. Fru Almén ville i det längsta dölja för både sig själf och andra, huru hon kände sina krafter sjunka. Det lyckades dock ej på längden. Allt oftare måste hon tillbringa förmiddagarna på sin soffa och äfven försaka aftnarnas förströelser.

Det var tunga och dystra dagar för henne själf och ej mindre för omgifningen, och det kräfdes ett bepröfvadt tålamod af den, som fick mest hålla ut med henne.

Det blef omsider vår, och man flyttade ut på landet. Fru Almén hade tvärt emot sin vana ej velat resa till någon badort detta år,

utan hyrt ett enkelt litet sommarnöje, där hon kunde få lefva i ro. Hennes man skulle göra en längre resa till utlandet och måste för öfrigt tillbringa sin mesta tid inne i staden.

— Skall hon, så begifven på nöjen och förströelser, kunna trifvas där i ensamheten, frågade litet hvar af vänner och bekanta. Det håller hon icke länge ut med.

Men hon höll ut. Tröttheten och öfvermått-naden på det lif hon dittills fört hade alstrat i hennes själ en afsmak och en tomhet, som hon ej förmådde eller ens försökte fylla på samma sätt som förut. Hon var utledsen på allt, och den kroppsliga svagheten gjorde henne än mera dyster och nedslagen. Ofta satt hon och grubblade samt undvek människor. Mer än en gång hände det ock, att hon ställde sig framför spegeln och uppmärksamt betraktade sitt ansikte däri. Det var ej längre blomstrande som förr; ögonen hade blifvit matta, hyn blek, ett och annat hvitt strå i det mörka håret vittnade om att ungdomens dagar voro förgångna. De glädjekällor, ur hvilka hon hittills hade öst, voro utsinade för henne. Hvar skulle hon finna andra?

Med barnen sysselsatte hon sig mera än förr; de funno det likväl enformigt att mycket vara hos mamma, som ville hafva så tyst och stilla omkring sig, och begagnade första tillfälle att återvända till sina lekar.

— Jag hör dig aldrig sjunga mer, Anita, sade fru Almén plötsligt en dag till sin dotter, då de sutto i trädgården.

— Nej, jag tror det är länge sedan, svarade Anita tvekande och förlägen.

— Huru kommer det till? Du gjorde det ofta, då du var mindre.

Anita svarade ej. Hvad skulle hon säga? Hon kunde icke själf inse, än mindre uttala, hvori orsaken låg därtill att de förr så kära barnsångerna blifvit alltmera sällsynta på hennes läppar under de sista åren och slutligen alldeles förstummats. Kanske erfor hon i detta ögonblick en dunkel förnimmelse af huru det skett. Hon hade tidigt fått börja inandas världslifvets söfvande luft, så mycket denna nu kunnat tränga in på det område, där hon vistades. Föräldrarnas sinnen gingo i *en* riktning, huru skulle då barnens kunna gå i en motsatt? Evas inflytande hade småningom försvagats; det hade mötts af ett annat, mot hvilket hon ej kunnat ställa något yttre motstånd, och en tyst, omärklig kamp hade börjat.

— Sjung för mig, upprepade modern hastigt. Jag vill, att du skall göra det.

— Hvad vill mamma höra? Kanske en sång af dem, jag lärt mig i skolan?

— Nej, nej — en af Evas, hviskade fru

Almén, i det hon lutade sig tillbaka i hvilstolen och tillslöt ögonen.

Anita letade i sitt minne. Hvar funnos de nu, alla dessa gamla sånger, dem hon förr tyckt så mycket om?

— Nå, minns du ingen? Du kunde ju en hel mängd, när du var liten.

Ändtligen fann hon en — och så en till — och ännu en. Den ena sången väckte hågkomsten af den andra, de kommo fram, liksom glada att åter blifva uppletade i minnets förrådsrum, där de länge nog legat bortglömda.

Modern lyssnade tydligen uppmärksamt; hon sade ingenting, men ett par tårar trängde då och då fram under ögonlocken. Anita sjöng i början något osäkert och med låg röst, som om hon varit litet förlägen, men snart var hon inne i sången med hela sin själ, och hennes röst ljöd alltmera innerlig. Då hon sjungit en stund och trodde, att modern somnat, steg hon sakta upp och gick ensam ned till sjön. Hon visste ej, hvarför hon kände sig så vek till sinnet, alldeles som hon ville gråta, och ändå på samma gång lyckligare än på länge.

Följande dag låg fru Almén återigen i hvilstolen under de skuggrika lönnarna. Anita smög sig intill henne och frågade:

— Vill mamma, att jag skall sjunga nu?

— Ja, gör det, min älskling.

Det blef en tyst öfverenskommelse emellan dem att dagligen tillbringa en stund på detta sätt. Anita sökte rätt på sin sångbok, som Eva en gång gifvit henne, och började att för sig själf genomgå dess innehåll. Allt efter som hon gjorde detta, begynte de halft bortdomnade barn-
domsintrycken att vakna upp igen med ny kraft.

— Brukar Eva läsa i bibeln för dig och Harald ännu, frågade fru Almén en dag nästan litet skyggt.

— Ja, om mornarna ibland — eller också om kvällarna, sade Anita rodnande.

— Hvarför ser du så förlägen ut för det?

— Jo, ser mamma, vi ha ibland inte brytt oss om det just och inte varit riktigt nöjda med det. Om mornarna vilja vi springa ut strax vi äro klädda, och om kvällarna äro vi sömniga.

— Har Eva ändå brytt sig om det?

— Hon blir alltid så ledsen, när vi inte vilja höra på, och därför bruka vi sitta stilla för det mesta.

Följande förmiddag märkte Eva, att hennes bibel ej fanns på sin vanliga plats; på aftonen låg den där igen. På samma sätt var det dag efter dag. Hon förstod snart, huru det hängde ihop med detta försvinnande och återfående. Eva sade ingenting därom, men hennes böner för sin älskade matmoder blefvo allt varmare och ifrigare. Fru Almén däremot blef mera tyst

ju längre det led, och det tycktes nästan, som om hon undvikit att tala med Eva.

På detta sätt gingo några veckor. Herr Almén hade begifvit sig på sin utländska resa, och hans hustru lefde om möjligt i ännu större tillbakadragenhet än förut. Detta för henne ovanliga lefnadssätt hade icke någon fördelaktig inverkan på sinnet; ty hon blef alltmera dyster — eller var det kanske någonting annat, som tryckte henne?

Hennes bästa förströelse var att höra barnen sjunga. Om de någon gång valde sådana sånger, som hon själf lärt dem, skakade hon endast på hufvudet och sade:

— Nej, nej, icke af den sorten.

Till sist blef det emellertid för svårt för henne att bära sin oro inom sig, hon måste meddela sig åt någon, och hon tvekade icke ett ögonblick om hvem hon skulle vända sig till. Eva visste, hvar hon kunde finna frid, Eva skulle förstå hennes nöd.

De, som förr hade sett fru Almén ute i världen, glad, vacker, strålande af lefnadsglädje, skulle väl knappast hafva känt igen henne i den bleka, allvarsamma kvinnan, som satt där med bibeln framför sig, långa stunder inbegripen i förtroliga samtal med sin tjänarinna. Det var nu ingen tanke på olikheterna i bildning och samhällsställning; den som befinner sig i nöd

och fara ser ej efter, huruvida handen, som räckes till räddning, är grof eller fin.

Fru Almén var mycket okunnig, till och med i kristendomens första grundsanningar; hon hade mycket att lära, mycket att klargöra för sig. Det gick ej fort för detta ytliga sinne, som ända dittills varit helt och hållet tillslutet för de eviga-tingen, att upptaga dem i sig. Men det gick likväl, om än misströstan, ökad genom den kroppsliga svagheten, ofta hotade att släcka det ljus, som emellanåt syntes hafva uppgått. Småningom blef friden mera varaktig, och hon kunde i ödmjuk tillförsikt våga att tacka för sin frälsning.

De hade kommit hvarandra mycket nära under denna tid, modern, barnen och den trogna tjänarinnan.

Det led emot slutet af sommaren. Fru Almén väntade snart hem sin man, och hon började med någon oro undra hvad han skulle säga om den förändring, som försiggått med henne. Ty det kände hon, att hon omöjligen skulle kunna åter begynna samma lefnadssätt som förr, oaktadt krafterna på den sista tiden blifvit ganska betydligt stärkta.

Hans sista bref hade röjt, att äfven han hade bekymmer, som han försökte dölja, ehuru detta ej fullt velat lyckas.

Han kom, och redan första dagen bad hans hustru att få veta orsaken till den nedslagenhet, han fåfängt bemödade sig att öfvervinna.

— Å, det är ingenting farligt, svarade han med en antagen bekymmerslöshet, det reder sig nog, hoppas jag.

— Artur, du behöfver ej tveka att tala om dina bekymmer för mig, sade hon lugnt; jag är stark nu och kan bära mer än du tror.

Han såg förvånad på henne. Att hon var friskare nu än vid sommarens början hade han redan med glädje märkt, men nu först varseblef han, att där i hennes blick och hela väsende fanns någonting nytt, som var helt olikt hennes vanliga uttryck.

— Nå ja, återtog han, det måste väl ändå en gång komma till din vetskap, och det kan nu vara lika godt först som sist, ehuru jag hoppats att kunna skona dig därför i det längsta. Saken är den, att jag förlorat mycket penningar, ja, största delen af vår förmögenhet. Ett bolag, hvari jag hade dem insatta, har gått omkull. Min resa var ett sista försök att hålla affärerna uppe, men det lyckades ej.

— Blir någon lidande på dig, frågade hon allvarligt.

— Nej, lyckligtvis ingen enda, ingen utom vi själfva. Det gör mig ondt, då jag tänker på, att du härefter skall nödgas försaka så mycket

af det du varit van vid; ty vi måste inskränka oss nu och föra ett jämförelsevis ganska in-draget lefnadssätt, ehuru jag hoppas, att vi skola få vår fullt tillräckliga bärgning.

— Och detta var allt — det är ingen annan orsak till din nedslagenhet?

— Ingen. Hvad mig själf angår, skall jag snart nog kunna vänja mig vid enklare förhål-landen, ty jag är ju uppväxt i nära nog fattig-dom; men för dig är det annorlunda.

— Du skall icke ett ögonblick vara orolig för min skull, Artur. Jag vill långt hellre lefva i stillhet numera än fortsätta som hittills. För mig var det rent af en befrielse.

Förvånad betraktade herr Almén sin hustru. Hon såg ju frisk och glad ut igen, hon var tyd-ligen ej längre angripen af det svärmod, som under våren tyckts hota.

— Det gläder mig mer, än jag kan säga, att höra dig tala så.

De samtalade ännu en stund om de för-ändringar, som nu blifvit nödvändiga; fru Almén lät emellanåt undfalla sig ett och annat yttrande, som kom hennes man att ana, hvori orsaken låg till hennes lugn vid en underrättelse, som han hade fruktat skulle alldeles krossa henne.

— Jag tror minsann, att hon börjat bli religiös i sommar här i ensamheten, tänkte han, då han kom in i sitt rum igen; åja, det kan ju

passa bra i våra nuvarande förhållanden, och hjälper det henne att fortfarande vara nöjd med förändringarna, så gärna för mig. Det kostar ju alltid mindre att besöka kyrkan än teatern.

Familjen Almén försvann alldeles ur de kretsar, i hvilka den dittills hade rört sig; man undrade däröfver, men fick snart veta orsakerna. *Han* hade förlorat sin förmögenhet, och *hon* hade blifvit religiös, hette det. Somliga beklagade den stackars mannens dubbla olycka, andra ansågo det feigt och oklokt af honom att så där draga sig tillbaka genast vid den första motgången och ej försöka att hålla uppe åtminstone skenet; en eller ett par röster vågade höja sig till loford öfver den man, som hade mod att rätta sig efter sina tillgångar och som i första rummet tänkte på att göra hvar man rätt, men de blefvo ej uppmärksammade. Hvad fru Almén beträffade, så menade man, att hon hade ju funnit på en mycket vacker och för henne passande förevändning att med god min draga sig ifrån sällskapslifvet, innan hon började bli alltför passerad.

Under allt detta lefde den Alménska familjen lyckligare än någonsin. Ett verkligt hemlif, sådant som icke egentligen funnits till för dem förut, kom dess medlemmar att alltmera sluta sig till hvarandra. Barnen växte upp i en annan lifsluft än under de senare åren, och de goda

verkningarna däraf uteblefvo ej. Herr Almén fann med förvåning och tillfredsställelse, att hans hustru icke tröttnade vid deras tysta och tillbakadragna lefnadssätt, utan tvärtom blomstrade upp på nytt och gaf omisskännliga bevis på tilltagande glädje och lefnadsmod. Hvad kunde det väl vara, som åstadkommit en så genomgripande förändring hos henne? Han måste ovillkorligen se och inom sig erkänna, att det var en verklighet och ej någon inbillning eller snart försvinnande fantasier, detta nya, som kommit till hos henne; han kunde ej underlåta att skänka sin aktning däråt, på samma gång han kände sig nöjd genom den förändring det åstadkommit inom hemmet.

Almén hade flyttat till en mindre våning närmare åt utkanten af staden, i samma hus där Sofi Larsson och hennes man hade sin »affär», d. v. s. hvad man förr brukade kalla diversehandel, och där de äfven själfva bodde i en lägenhet öfver gården. På hvardagarne kunde det värda paret såväl som deras barn se ut ruskiga nog, — men på söndagarna utvecklades i stället så mycket större elegans.

— Nej men se, tror jag inte det är Eva, sade fru Sofi halft förläget, då hon en dag mötte sin forna kamrat i porten och ej kunde undgå att besvara hennes hälsning. Ja, Alméns ha flyttat hit i huset, har jag hört. Det har ju gått bak-

länges för dem på sista tiden, eller hur? Ja, det kunde väl inte på längd bära sig med ett sådant lefnadssätt, det vill minsann till att arbeta och knoga, om man skall kunna reda sig i dessa usla tider — och därför är det jag går och ser ut på det här sättet, det kunde väl inte behövas annars. Jaså, Eva är kvar hos dem ännu, fast de väl inte längre kunna ge så stor lön som förr, begriper jag, och så ha de ju inte mer än en numera.

— Ja, jag tjänar ensam, svarade Eva, och jag är fullt belåten.

— Verkligen? Åja, det torde väl inte heller vara så lätt att få någonting annat, när man gått bort sina bästa år med att tjäna och därtill inte har gjort något annat än sett efter barn. Sådant är då ingen rekommendation.

Fru Larsson drog försorg om att hon följande söndag mötte Eva, just när denna kom hem från kyrkan och familjen Larsson i stor toilett begaf sig ut på promenad. Sofi nickade åt henne med en nedlåtande beskyddaremin.

— Det är de där Alméns enda jungfru, sade hon förklarande till sin man. Jag var litet bekant med henne förr i världen. De ha fått mindre nu än de hade förr, och vi ha rott upp oss; ja, så kan det växla om här i lifvet.

— Det kommer allt att gå utför med oss med, skall jag säga dig, om du fortsätter med

att kasta bort så där mycket pengar på granna kläder, som du gör, svarade patron Larsson missnöjd.

— Söta min gubbe lilla, kom inte och brumma nu igen, sade frun med smäktande min. Vi spara ju på allt möjligt annars, som inte synes, men kläder måste man ju nödvändigt ha, om man skall kunna visa sig bland folk. Aldrig är det värdt att tänka sig, att man skall få något anseende annars. När man ej kan komma ut med att ha det fint hvar dag, måtte man väl åtminstone kunna få ha det på söndagarna.

Hon spände upp sin eleganta och moderna parasoll, oaktadt den blida höstsolen ihärdigt dolde sina matta strålar bakom en molnslöja, samt kastade en gillande blick på den präktiga kappan, hvilken året förut hade tillhört en statsrådinna och på hvilken man ännu var skyldig största delen af betalningen hos klädmäklerskan.

Patron Larsson drog en half suck och vågade i all tysthet göra den reflexionen inom sig själf, att ett snyggt och ordentligt om än aldrig så tarfligt hem skulle vara bra mycket mera i hans smak än all denna söndagsståt; men det var nu alls icke värdt att tala därom.

Återigen hade några år gått. Det var en mild vårafton med späd grönska, svällande bladknoppar och solsken. Ute på kyrkogården var

man flitigt sysselsatt med att ställa i ordning. Många personer hade kommit dit ut för att njuta af den behagliga aftonen.

En familj på fyra personer hade slagit sig ned på en bänk invid en graf. Den var ej ny, kanske var redan ett år gånget, sedan den blef uppkastad. De besökande voro ej heller sorgklädda, men den friska krans, de fört med sig, vittnade om att det likväl var någon afhållen vän, som hvilade där under kullen.

— Se, där gå två stycken gubbar och arbeta, utropade lifligt en af de fyra, en ung flicka med friskt och angenämt utseende; det var just hvad jag kunde tro, att vi skulle träffa på någon här ute att få låna en kratta af i stället för min, som jag glömde.

Hon skyndade med lätta steg fram till ett par karlar, som voro sysselsatta med att taga upp en ny gång. Efter en kort stund kom hon tillbaka med det begärda redskapet och började ifrigt föra undan vissna löf från grästorfven samt jämna sanden.

— Vänta, så skall jag hjälpa dig, Anita, sade hennes bror, i det han reste sig upp.

— Tack, Harald, vi skola hjälpas åt. Krattan är litet tung, så den får du taga. Det är bra mycket roligare att göra det här själfva än att lämna det åt främmande.

— Hur är det, har vandringen hit varit för lång för dig, frågade herrn, som satt på bänken, sin hustru. Du ser trött ut.

— Ånej, men vårluften är ju alltid litet frestande för svaga krafter, svarade hon vänligt. I alla fall var det skönt att komma hit ut i kväll. Jag känner mig alltid väl till mods vid Evas graf. Det är nästan, som om jag förnumme en fläkt af den frid, hvilken alltid omgaf henne.

— Ja, hon var nog en ovanlig människa, svarade herr Almén tankfull. Det blir säkert ej lätt att finna hennes like.

— Hennes värde kan aldrig till fullo uppskattas, svarade hustrun varmt. Hvem kan beräkna, huru mycket godt, som var en följd af hennes trogna pliktuppfyllelse, hennes ständiga omsorger och arbete och tysta uppoffrande af sig själf? Allra mest hafva vi dock haft godt af hennes äkta kristliga tro och sinne.

— Ja, vi ägde mycket i henne, jag har nog insett det. Hon var en vän för oss under motgången; ej många skulle hafva handlat så som hon.

— Jag kan aldrig tänka på den lycka vi äga utan att sätta den i förbindelse med Eva, sade fru Almén med tårar i ögonen. Det var hon, som nedlade i Anitas — i båda barnens — hjärtan de frön, som sedan växt upp och nu

tyckas lofva en härlig skörd. Och genom barnen kom välsignelsen till mig.

— Och genom dig till mig, svarade han, kärleksfullt seende henne i ögonen. Det var din kraft att bära de motgångar och svårigheter, som en tid hopade sig öfver oss, och din glädje, då du måste lämna det lefnadssätt, som förut varit dig ett behof, som väckte min förvåning och undran och slutligen nödgade mig att närmare forska efter orsaken till denna stora förändring hos dig. Du föreföll alltid svag och osjälfständig i yngre dagar, tillade han leende, och ur stånd att tåla vid lifvets hårda allvar.

— Ack, jag har ej varit så stark sedan heller, som du menar, svarade hon. Jag har alltid behöft någon människa att stödja mig vid, och det har jag också fått. Först hade jag Eva, sedan Anita och dig.

— Det är underbart, sade herr Almén allvarligt, att se huru händelserna i vårt lif, äfven de skenbart obetydligaste, foga sig i hvarandra såsom länkarna i en kedja och bilda ett helt af oändlig, gudomlig vishet och kärlek.

De sutto ännu en stund tysta och begrundande och sågo, huru Anita lade kransen på grafven. Därpå drog han hustruns arm i sin, och alla fyra begåfvo sig därifrån.

Då de närmade sig platsen, där de båda karlarna arbetade, reste sig en slarfvigt klädd

kvinnan från en sten, drog den fläckiga och urblekta sjalen öfver axlarna och skyndade sig undan bakom en granhäck. Anita lämnade krat-tan till den hon fått låna henne af. Han tog emot den med en kort och hastig bugning utan att besvara hennes vänliga tack samt vände sig genast bort, liksom rädd att blifva igenkänd.

Så snart de aflägsnat sig, kom den illa klädda hustrun fram igen.

— Tänk, att de bry sig om att gå dit, och det är till på köpet ett helt år sedan människan dog, utropade hon med föraktfull ton.

— Åja, svarade den ene af karlarna, men så var det också en af den sorten, som inte växer på träd. Vore alla så arbetsamma och ordentliga och hyggliga som *hon* var, så —

— Så ginge aldrig några karlar på krogen, ifyllde hustrun bittert. Det där har jag hört så många gånger nu, kära Larsson, att jag kan det utantill. Du behöfver visst inte göra dig rar och skjuta skulden på mig inte.

— Jag säger dig i alla fall, Sofi, att om du varit lik henne, som ligger i grafven därborta, och inte låtit regera dig af fåfängan och afunden, så hade jag aldrig behöft gå ifrån handeln och komma utför allt mer och mer, tills jag fick nöja mig med sådant här göra och svälta dess emellan.

— Hvad var det för ena, som besökte den där grafven nyss, kände ni dem, frågade den

andre arbetaren, som såg, att en storm var färdig att bryta ut, och helst ville afleda den.

— Ja bevars, svarade fru Sofi, i det hon häftigt slet bort en af sina kjolgarneringar, som delvis lossnat och nyss lagt snaror för hennes fot. Nog känner man dem alltid, och henne med, som ligger där i jorden. De voro fasligt rika och högfärdiga en gång, fast det sen gick utför med dem som med andra, fast *han* inte tog sig för att dricka för det, såsom visst annat folk gjort; och hon, människan, den döda menar jag, tjänte där i många år. Hon var då inte annat än barnjungfru, och sedan stannade hon som ensam, när de blefvo utfattiga. Det fanns rakt ingen ambition i henne, och hon dugde nog för resten inte till något bättre. Hon var andlig och sjöng jämt och samt från morgon till kväll. Det förstås det kan då ingen säga om henne, att inte hon var en beskedlig människa i alla fall, human och hjälpsam. De hafva visst blifvit andliga allihop hennes herrskap sedan, har jag hört. Hon låg sjuk ett halft år, innan hon dog, och de hade henne hemma hela tiden och vårdade henne själfva, som om hon varit deras mor.

— Jag trodde det var en riktigt kär anförvant de hade där — frun torkade sig i ögonen två gånger, såg jag. Jaså, det var ingenting annat än en gammal piga — det var då också något att sörja öfver!

Larsson teg och såg dystert ned framför sig mot marken, medan hustrun ropade till honom, i det hon aflägsnade sig:

— Kom ihåg, att du går raka vägen hem i kväll med dagspenningen och inte tar af hvarken åt höger eller vänster!

Hans bibel.

Jo, de där läsarna äro just ett skönt sällskap, utbrast major Strömdal, då han, röd och varm genom den häftiga gången och sinnesrörelsen, steg in i sin sal. Och de kalla sig »kristna» de, kantänka, alldeles som om de ensamma vore af den sorten och vi andra allihop hedningar.

Han kastade mössan på bordet och sig själf i en gungstol samt började häftigt gunga fram och tillbaka.

— Hvad står nu på, frågade hustrun, som satt med en hel hög nytvättade barnkläder framför sig, dem hon höll på att laga.

Hon såg ofantligt lugn ut, riktigt flegmatisk, raka motsatsen till sin man, hvars yttre gaf till känna en lätt uppbrusande natur.

— Å, det är den där Löfrot, svarade majoren, min fromme granne, som ansetts af sig själf och många andra som ett helgon, hållit predikningar både hemma och borta och är så gudeilig, bevars väl, att han vänder ut hvitögat, om han råkar få höra en svordom, och tycker det vara höjden af ondska och fördärf, om man tar sig en sup eller drar en spader i godt sällskap.

— Ja, nog vet jag hvem Löfrot är, svarade frun; vi ha ju varit grannar i fyra år. Men du säger ju inte hvad det är han har gjort, som du är så förargad öfver.

— Förargad, ja — det måtte jag väl ha skäl att vara, allra minst sagdt, både på honom och hela hans anhang. Sådana listiga skrymtare! Tänk, så de bära sig åt! Just en snygg historia!

Han steg upp och började vandra fram och tillbaka på salsgolfvet, medan frun, orubbligt lugn, trädde en ny tråd på nålen och slog knut på den.

— Kan du tänka dig, sade han slutligen, i det han med båda händerna i fickorna stannade midt framför henne, kan du tänka dig hvad som händt? Jag hade ingen aning därom, det kom öfver mig alldeles oväntadt nyss. Jo du, den där Löfrot, som haft allmänt förtroende för sin redbarhets skull, kantänka, och för sin utmärkta karakter, som fått alla möjliga

kassor att förvalta och omyndigas medel och som alla gudsnådliga gamla mamseller satt in sina fattiga styfrar hos, för att det skulle vara så säkert förstås, säkrare än i någon bank — han har nu lurat dem hvarenda en, förstört hvart öre, ingen enda får någonting af sitt. Är det inte fint det, kanhända?

— Det vore ju ganska ledsamt, om så är, svarade frun utan att afbryta sitt lagningsarbete.

— Ganska ledsamt — om så är — du är då så lugn, att du kan göra en människa galen, utbrast majoren, som ånyo började sin hastiga promenad, nu äfven genom de andra rummen, liksom hade han sökt gifva luft åt sina känslor på detta sätt och genom en hel mängd »kraftuttryck», såsom kan själf kallade det, men som andra skulle benämnt svordomar och mindre vackra namn på några frånvarande personer.

Om en stund slog han i ett glas vatten åt sig och tömde det, på samma gång torkande svetten ur pannan.

— Fy, det är ju varmt, som om det vore kokt, ropade han, sättande glaset ifrån sig.

— Det är mycket skadligt att dricka någonting kallt, när man är så upphettad, som du nu är, svarade frun.

Han rusade ut i sitt rum, men kom snart tillbaka, ty huru föga deltagande han än tycktes

finna hos sin hustru, var hon likväl den han i första hand brukade utgjuta sina känslor för.

— Du kanske ändå ej är lika orubbligt lugn, om du får höra, att äfven jag kommer att förlora på den där gunstige herrn, sade han.

— Hur kan det komma sig?

— Jo, helt enkelt därigenom att jag jämte ett par andra personer står i ansvar för en kassa, som han förvaltade. Vi ha varit godtrogna och ej sett upp med honom — han var ju så ansedd och väl betrodd för sin redbarhet — och därför lär det nu bli vi, som få betala fiolerna. Men så mycket är det, att aldrig skall jag tro någon af den där sortens folk mer.

— Förlorar du mycket, frågade hustrun med litet mera intresse än förut.

— Ånej, det förstås, inte är det så stor summa, att jag behöfver gå ifrån hus och hem med hustru och barn, svarade han med ett buttert skratt. Men det är ju alltid mycket förmädligt att förlora på det där sättet. Att jag skulle tro honom så väl! Det var ingen, som misstänkte det ringaste.

— Hur stor kan balansen vara?

— Å, man vet inte så noga ännu — en femtio tusen kronor kanske eller så omkring.

— Hvar kan han ha gjort af så mycket pengar? Han ansågs ju för välbärgad, om ej rent af förmögen?

— Spekulationer, begriper du, misslyckade spekulationer. Han hade satt in alltihop eller åtminstone det mesta i en skogsaffär i Norrland, eller kanske det var en fabrik. Dumt tillställt var det emellertid alltigenom, från början till slut, och gick snart öfver ända.

— Hvad skulle allt det där tjäna till?

— Du är ett geni, Hilda, utbrast majoren gapskrattande. Hvad det skulle tjäna till? Ja, hvad tjäna alla affärer till, tänker du? Naturligtvis vill man vinna pengar, helst samla rike-
dom.

— Löfrots hade det ju lika bra som vi.

— Men han ville ha mer. Det var förmodligen för att kunna ge några tusen kronor till hednamissionen, sade majoren bittert.

— Det var väl ändå inte hans mening att göra folk orätt, sade majorskan saktmodigt.

— Hvem tror du menar det? Hilda, du är verkligen makalöst enfaldig.

Hon tycktes ej lägga sin mans ohöflighet på sinnet; sannolikt var hon härdad genom vana. Men hon svarade ingenting.

— Tror du, att någon enda af dem har den afsikten från början, återtog majoren. Ånej, det är någonting som de visst inte ha tänkt på, så försäkra de åtminstone själfva, de bara låna litet då och då och tänka, att det skall gå så lätt att lämna tillbaka oförmärkt, sedan de i all

tysthet gjort en liten vinst för egen räkning. Sådan är gången med de allra flesta. Det är kärleken till pengar, som gör dem till bedragare. Det är nu en böjelse, som jag aldrig har haft. Jag har vetat att nöja mig med enkla förhållanden, jag, och rätta mun efter matsäcken, och därför har jag också kunnat göra hvar man rätt, och ingen människa har behöft bli lidande på *mig* inte. Och därför är det dubbelt förargligt, att förlora på en sådan där skojsare.

— Gör du stor förlust?

— Det är alldeles omöjligt att veta, innan allt blir utredt och realiseradt. Lycka nog, att han har sina pengar i en jordegendom, så att han inte kunde ta dem med sig och schappa sin väg, för det hade han naturligtvis gjort, om han kommit åt. En sådan skrymtare!

Majoren fortsatte sin vandring af och an i salen, redan något lugnare.

— Det är i alla fall en sak, som riktigt kan fröjda mig midt i det här eländet, sade han slutligen, sjunkande ned i gungstolen, ja, riktigt treffligt var det. Jo, tänk dig bara, tjocka fru Holmin, som gick och tog ut sina tre tusen kronor här hos mig förra året och satte in dem hos Löfrot! Nu är hon allt af med dem för besväret. Just rätt åt henne! Det hade hon för det.

— Ja, hvarför lät hon dem icke stå kvar här?

— Hvarför, upprepade majoren, som tydligen började känna sig vid godt lynne igen; jo, sedan gumman blef läaserska, dugde det förstås inte att ha någonting att skaffa med en så ogudaktig människa som majoren på Näs. Det var naturligtvis bara den käre brodern Löfrot, som man kunde lita på sedan. Här hade hon en in-teckning — ett präktigt papper, som jag inte hade den allra ringaste svårighet att omsätta, när hon sade upp — och räntan fick hon alltid precis på dagen, och så gick det år efter år. Men det dugde inte det, bevars väl, sedan man blef så där from och började vara med om sammankomster hos Löfrots och ränna på syföreningar och hvad det är allt de ha för sig, de där som inte ha något nyttigt att göra.

— Det blir nog svårt för henne, om hon mister sina penningar.

— Jag unnar henne det gärna, den gamla skvallerkärningen. Hvad behöfde hon gå och bära omkring för alla människor det där jag råkade säga en gång i hettan om Jonson på Björkeby? Det var ju ett falskt rykte jag fått höra, när allt kom omkring, och ej det minsta värdt att fästa sig vid, och jag talade inte om det mer än här hemma, fast hon råkade vara inne. Men så förstås, skulle hon vips springa omkring till alla »vännerna» med hvad jag hade sagt om deras käre broder, och så blef jag betraktad som ett

riktigt afskum sedan, när det visade sig, att ryktet inte haft någon grund.

— Åja, det var ju ledsamt, att du skulle vara så snar att tro på den där historien och säga efter den.

Majoren for upp ur stolen, röd i ansiktet af förargelse. Det värsta var, att hustrun hade alldeles rätt och att han betett sig mindre välbetänt vid det åsyftade tillfället; men det ville han nu förstås icke erkänna, och därför vände sig harmen emot andra.

— Att du kan se en sak så skeft, Hilda, utbrast han. Snar att tro — liksom jag vore fallen att tro på skvaller — det som jag afskyr! Men när någonting berättas från ett fullt trovärdigt håll, hvarför skulle man då strax vara färdig och säga, att det är ett misstag? Och tala om det — jag måtte väl aldrig ha sagt något därom annat än här hemma. Gumman Holmin var inne, det såg jag väl, men jag tyckte som så, att hon kunde gärna få veta, hurudana vänner det var hon fått, sedan de gamla inte dugde att umgås med längre. Så går hon omkring med det, och det vänder sig så, att hela skuggan faller på mig. Och det var en glädje för dem det, förstås.

Hustrun arbetade flitigt men svarade ej. Majoren kände sig tydligen ej lika väl till mods som en stund förut.

— Jag är en smula het och kanske också någon gång förgår mig litet, återtog han, men det ligger i min natur, och för resten menar jag inte så illa som det låter. Ingen människa behöfver klandra mig för det. • Då är det tio gånger sämre att vara långsint och bära agg i tysthet till folk. Jag sjunger ut med hvad jag tänker, och hvar och en kan veta hvar han har mig, om det också skulle låta litet groft, kantänka, i visst folks ömtåliga öron. Men aldrig skulle jag kunna vara i stånd till att gå bakom någons rygg och föra omkring förtal eller svärta ner en annan. Nej, det är jag för ärlig till. Eller är det kanske inte bättre att säga rent i ansiktet på människor hvad man har emot dem än att tala därom för andra?

— Jo, visst är det så, käre Strömdal.

— Ja se det, svarade majoren triumferande, liksom hade hustruns omdöme, för hvilket han annars ofta visade nära nog förakt, med ens fått ett ofantligt stort värde för honom; se det! Det är just hvad jag alltid har sagt.

Han gick med belåten uppsyn ett par gånger fram och tillbaka.

• — Den där Löfrot, sade han, åter sättande sig i gungstolen, minns du första året sedan han kommit till Näs, huru han skulle omvända oss här, ogudaktiga stackare? Jag tycker mig höra honom än, när han talade om Guds barn och

världens barn och att man måste höra till endera sorten. Och så kom ordningen till kortspel och svordomar och brännvin, och då var han vältalig. Det lyckades inte, det där försöket, och han var så klok, att han insåg, att det ej var värdt att göra om det igen. Men när jag se'n efter hans vackra föredrag bjöd honom taga aptitsupen vid kvällsvarden — hå, hå, jag ser för mig ännu hans min, när jag vill.

Majoren skrattade vid detta minne.

— Frun är i alla fall en snäll och hygglig människa, sade majorskan. Jag har ju träffat henne ibland, när jag varit inne i prästgården, och äfven annars. Det är ändå synd om henne och barnen.

— Å, det vet jag visst. Hon tycker nog, att han gjort alldeles rätt och att det bara är den onda världens förföljelse, om han får sota för sitt bedrägeri. Usch, jag ville inte vara i hans kläder för mycket godt. En sådan skojare! En sådan skenhelig skrymtare! Då måtte det väl vara mycket bättre att ha sitt sinne och kanske inte så noga skräda sina ord, men vara redbar, så att ingen har orsak att anklaga en för att ha tagit ifrån honom hans.

Den nyhet, som i så hög grad upprört major Strömdal, hade redan hunnit spridas omkring i det lilla samhälle, där Löfrot var en af de mera framstående personligheterna, och öfver-

allt hade den väckt det största uppseende. De känsloyttringar, som framkallades genom den oväntade underrättelsen, voro olika allt efter personernas karakterer och sinnelag; hos den ene röjdes harm, hos den andre förakt, hos en tredje någonting liknande skadeglädje. Men hos andra gaf sig en verklig sorg öfver det skedda till känna.

Löfrot hade bott i trakten tio år och varit allmänt ansedd som en duglig och redbar man. Genom flit och sparsamhet hade han förkofrat sig, och då han efter några år erhöll ett litet arf, såg han sig i stånd att köpa en större gård, Haga, belägen ej långt från Näs, där major Strömdal bodde. Han hade vunnit mer och mer förtroende i orten, och man hade börjat betrakta honom som en riktig stödjepelare. Det hade gått framåt för honom i allt som rörde det yttre.

Äfven i ett annat afseende stod han högt i vissa människors omdöme. Han var, åtminstone vid den tid då han flyttade till orten, en varm och uppriktig kristen. Det dröjde ej länge, förrän de, hvilka hade samma sinnelag som han, samlades omkring honom, och han intog snart en nära nog själfskrifven plats som deras ledare. I hans hus var det de brukade mötas, hans omdöme fick allt större vikt och betydelse för dem. Mycken välsignelse följde tydligen också med verksamhet. Mer än en ansåg honom såsom

medlet för sin räddning ur syndens trældom och erkände sig genom honom hafva blifvit väckt till omsorg om sin själ samt förd till frid vid Kristi kors. Andra hade genom Löfrots ord och föredöme blifvit fastare rotade i sin tro och tillväxt i sitt andliga lif. Äfven hade många honom att tacka för sin timliga bärgning, i det han med ganska mycket nit verkat för att sprida nykterhet och sparsamhet. Traktens fattiga ägde dessutom en trogen vän i honom.

Det såg ju onekligen mycket bra ut alltsammans; och likväl fanns där en mask, som i det fördolda gnagde på trädets rot. Vål hade det ännu sina löf och frukter kvar, men det friska lifvet hade begynt aftaga, saften steg icke längre upp lika lifskraftigt som förr, afsättande sig i nya fruktämnen. Det gick så som tyvärr ofta varit händelsen, att den jordiska medgången väckte upp slumrande begär, på samma gång den verkade söfvande, afmattande på det inre lifvet.

Från nära nog fattigdom hade Löfrot bragt sig upp till att äga sin fulla bärgning. Därifrån gick det vidare till välstånd. Hvarför ej fortsätta ännu ett steg längre? Han hade en ganska stor familj att sörja för; var det icke hans skyldighet att söka ställa det så, att hans närmaste ej behöfde sakna något, om han fölle ifrån? Gården, som han köpt, var god, men

illa skött af sin förre ägare, och ganska mycken kostnad måste läggas ner på densamma, om den skulle gifva tillfredsställande afkastning; därjämte behöfde flera af byggnaderna repareras. Det gällde nu att antingen skaffa medel till allt detta eller också inskränka lefnadsvanorna till den största enkelhet. Den senare utvägen fann Löfrot emellertid icke angenäm.

— Min hustru sparar och hushållar ju så mycket man någonsin kan begära, tänkte han, och arbetar gör hon från morgon till kväll. Jag vet verkligen ej hvad man skulle dra in på. Med så många små barn måste hon väl hafva hjälp, och barnen äro ju tvungna att ha kläder.

Kanske skulle ändå frun kunnat hitta på en och annan besparing, som varit möjlig att göra, och den hade väl icke heller gjort henne stora bekymmer; kanske skulle man också kunnat vara litet mindre gästfri utan att därför behöfva stöta någon. Men frun visste ingenting om affärernas ställning, hon tog blott med tacksamhet emot det goda, som tillflöt dem, och tackade Gud därför.

Så började han låta de penningar, som åtskilliga personer anförtrodde honom, gå in i rörelsen. Det ville ej förslå. Nyodlingar och anläggningar af åtskilliga slag gåfvo ej så stor eller hastig vinst, som han beräknat, det ena företaget drog med sig ett nytt, som kräfde ännu

flera utgifter, och på detta sätt började han blifva alltmera intrasslad.

Då tog han sig för att spekulera. En vinst på åtskilliga tusen kronor tycktes med all säkerhet erbjuda sig. Gjorde han den, vore han lyckligen ur sina svårigheter; så bara litet till, och han skulle riktigt komma sig för. Men han visste ingen att vända sig till, ingen som han kunde eller ville begära hjälp af. En utväg återstod likväl.

I den närmaste staden, ett par mil därifrån fanns en person, hvars skicklighet och förmåga att förmedla penningtransaktioner brukade tagas i anspråk af dem som på ett eller annat sätt råkat i en förtviflad ställning eller ämnade gifva sig in i något företag af en mera tvetydig art. Löfrot tvekade något, innan han uppsökte denne man. Hade han verkligen kommit därhän, att han måste anlita sådana personers hjälp? Han lugnade sig emellertid ganska snart därmed, att det ju endast var för tillfället han begagnade sig af denna utväg, det skulle sedan aldrig hända mer. Att för sina kristna vänner omtala, huru sakerna stodo för honom, ansåg han både onödigt och obehagligt. De skulle ändå ej kunna hjälpa honom ur förlägenheten, och det skulle endast väcka oro bland dem som litade på honom. Han beslöt sig alltså för att i all tysthet anlita

den hjälp, som stod till buds, och han gjorde det äfven.

Under hela denna tid hade allt förblifvit sig likt i det yttre. Vännerna gingo fortfarande in och ut i hans hus, han bad och talade offentligt, han var en ledare och ett föredöme. Ingen märkte, att kärnan var angripen och torkade ihop alltmera, medan skalet var lika präktigt som förr. Han fortsatte med det som för honom blifvit en vana, men det lefvande intresset var försvunnet, ty det var riktadt på andra föremål, på jordagods och köpenskap och världslig vinning. Där kommo inga nya erfarenheter in i hans kristendoms lif, han hade stannat vid de gamla, för länge sedan gjorda.

Själ f hade han ej fullt medvetande om den förändring, hvilken småningom försiggick med honom. Någon gång, i synnerhet under den första tiden af tillbakagåendet, erfor han väl en viss oro, en oklar förnimmelse af att icke allt var såsom det borde; han stannade likväl ej för att besinna sig, utan sköt undan de besvärliga tankarna med den undflykten, att han nu ovillkorligen måste uträtta det eller det, sedan skulle han få bättre tid. Eller ock sökte han bedraga sig själf med den förevändningen, att det väl måste vara enligt med Guds vilja, att man nedlade tid och krafter på vårdandet af sin jordiska kallelse. Han var såsom en halfsofvande, hvil-

ken ännu har medvetande om det som försiggår omkring honom; men efter hand försvinner detta, och slutligen sover han utan att oroas vidare.

Så hade han kommit allt längre bort från sitt fäste, drifvits ur sin rätta kosa genom vinstbegärets underström. Och under tiden trodde han, att allt stod väl till med honom, eller sökte åtminstone inbilla sig det; ty ännu alltjämt hände det, ehuru mera sällan, att han kände oro öfver sig själf.

Alla andra lefde i den öfvertygelsen, att det var så som det borde, alla utom två, hvilka kanske voro något mera skarpsynta än de öfriga. Den ena var hans hustru, den andra en vän.

Fru Löfrot hade först ej märkt den afmattning, som inträdt i hennes mans inre lif, upptagen som hon själf varit af sina myckna omsorger. Men så hade de båda makarna hotats af en svår sorg, i det deras äldsta gosse farligt insjuknade. Under det modern vakade hos honom, fick hon mera stillhet och tillfälle att vara ensam med sig själf och med sin Gud, hvarjämte oron för barnet dref henne närmare nådetronen. Dessa veckor, hvarunder evighetens allvar trängt sig inpå henne och visat ringheten af allt som endast hör jorden till, hade varit af stor betydelse för henne. Den andliga blicken var skärpt, sinnet känsligare för intryck från andra.

Hennes man hade äfven under denna tid brukat hemställa till Gud att bestämma öfver lif eller död, han hade bedt om undergifvenhet och kraft, och han gladde sig och tackade Gud, när gossen tillfrisknade. Men det skedde alltsammans på ett sätt, som icke tillfredsställde hustrun. Hon kände, att den rätta anden ej fanns där, det gick alltsammans mera yrkesmässigt till; det var ej möjligt, att han lefde i lika nära förening med Gud som förr.

Huru skulle hon dock kunna tala med honom därom? Hvarifrån skulle hon utgå? Hon hade ju ingenting annat att åberopa än sina känslor och intryck; men dessa kunde vara oriktiga, och hon kanske endast gjorde honom orätt. Detta senare ville hon helst tro, och det dröjde ej heller länge, förrän hon också trodde det.

Likväl var hon ej alldeles lugn. Det hände stundom, då hon hörde honom tala om sina planer och arbeten, som om han varit alltför mycket upptagen däraf; och det hände å andra sidan, under det han bad eller gjorde en utläggning och tillämpning af en bibeltext, att hon öfverraskade sig själf med en hemlig känsla af nedslagenhet och misräkning. Det var någonting tomt och andelöst hos honom, tyckte hon; i nästa ögonblick förebrådde hon sig denna känsla och bad för honom innerligare än någon-

sin. Men att säga någonting till honom därom kunde hon icke förmå sig till.

Den andre, som äfven känt någon oro för Löfrots skull, var en person, med hvilken han mera sällan kom i beröring. Han var en äldre man och bosatt i staden, där han hade en befattning vid banken. För många år tillbaka, när Löfrot ännu var som mest varm och verksam, hade herr Kalm första gången sammanträffat med honom. Själf utan tro och frid, hade han likväl känt sig dragen till den unge mannen och sökt hans sällskap. De blefvo vänner, och det dröjde icke länge, förrän äfven Kalm var en kristen. Hans nye vän hade varit medlet för hans omvändelse.

Sedan Löfrot flyttat till landet, träffades de båda vännerna icke särdeles ofta. Kalms tid var mycket upptagen, i synnerhet sedan han blifvit direktör för banken. Han var af en stilla, inåtvänd natur, föga meddelsam, kanske också litet stel. Ett djupt kristligt allvar och en uppriktig ande fanns emellertid under hans kanske något fränstötande yttre. Då han och Löfrot stundom träffades, hade de under de första åren funnit mycken träfnad i hvarandras sällskap; sedan hade äfven Kalm börjat hafva en förnimmelse af att en förändring inträdt hos hans vän. Det var ej samma lifaktighet och värma som fordom, det var någonting som upptog hans

tankar och intressen, mer än som var förenligt med hans ställning såsom en arbetare i Herrens vingård.

Direktör Kalm hade gjort sig själf den frågan, om det icke vore hans plikt att göra sin broder uppmärksam på att han måhända sväf-vade i en fara. Han hade verkligen också vid ett tillfälle yttrat något om det vanskliga för en troende att gifva sig mycket in i de jordiska bestyren och äfventyra att för dem försumma vården om sin egen själ. Löfrot hade då med så mycken värma hållit med honom i hans uttalande åsikt, att han slutligen börjat tro, att han misstagit sig och gjort vännen orätt. Under den sista tiden hade Löfrot undvikit att träffa honom vid sina besök i staden.

Så hade han skridit allt längre ut på det sluttande planet, till dess han med ohejdad fart kom ända ut till randen. Det företag, hvarpå han så mycket hoppats och hvars framgång skulle hjälpt honom på grön kvist, gick helt hastigt omkull och visade sig vara en vild spe- kulation, uppgjord af några samvetslösa bedra- gare. Slaget kom alldeles oväntadt och verkade bedöfvande.

Fru Löfrots sorg var både häftig och djup. Att hon själf skulle hädanefter nödgas framlefva sitt lif i fattigdom och att utsikterna för barnens framtid blifvit betydligt inskränkta, det bekym-

rade henne minst. Men att hennes man gifvit sig in i dylikt vingleri och ej motsvarat det förtroende man satt till honom, det var hvad som föreföll henne bittrast, sedan hon fått fullständig reda på sammanhanget och förstått på hvad sätt han felat. Han hade ju alltid stått så högt i hennes tankar, och hon älskade honom så innerligt. Det var förkrossande att nödgas se honom stiga ned icke till samma trappsteg som vanliga människor, svaga, felande, okunniga människor, utan ännu lägre. Huru hade det kunnat komma så långt?

Men det var ännu ett, som gjorde lidandet ännu svårare, och det dröjde icke länge, förrän fru Löfrot fick göra bekantskap därmed. Hennes man hade dragit skam öfver det kristna namnet, han hade gifvit Herrens fiender anledning att försmäda. Om hon än icke hörde major Strömdals bittra utgjutelser, kunde hon likväl ej undgå att här och där uppfånga yttranden, som bekräftade hennes farhågor.

Det blef en sorgens och tvedräktens tid inom det förut fredliga samhället. Somliga af dem som stått mera tvekande och oafgjorda med hänsyn till andliga ting vände sig nu bort från allt sådant, sägande sig icke längre hysa förtroende för en riktning, som förde till ett så dåligt resultat. Några af dem som hört till den närmare kretsen sökte i det längsta försvara och

ursäkta Löfrot, andra återigen, hvilka måhända lika litet som han skulle förmått stå emot den särskilda frestelse, som, kanske ännu okänd af dem själfva och endast afbidande tillfälle att träda i dagen, dolde sig i deras eget inre, funno ej nog starka uttryck för att uttala sitt ogillande, sin afsky.

Öfverallt, i alla kretsar, hade man samma samtalsämne; om två personer möttes på vägen, nog måste de stanna och tala om Löfrots balans. De som gjort eller fruktade att göra förluster och genom hans förvållande förlora sin egendom voro ej alltid de mest upprörda.

Föremålet för alla dessa bittra ord, beklaganden och tvister tycktes emellertid alldeles oberörd däraf. Tyst och sluten, gick han mest för sig själf och undvek människors sällskap. Talade någon med honom om saken, uttryckte han sin förhoppning att kunna göra hvar man rätt, och då hade man ju ingenting att säga, menade han.

Det tycktes verkligen, som skulle han få rätt i sin uttalade förhoppning. Egendomen såldes, likaså allt löst, och som det betalades högt, kunde Löfrot till allra största delen gifva hvar och en tillbaka hvad han hade att fordra. Ingen förlorade särdeles mycket, ingen blef fattig genom honom. Detta resultat skulle väl knappast blifvit vunnet, om ej direktör Kalm varit. Det var han,

som köpte in Haga, det var också han som på auktionen dref upp prisen och följaktligen stannade för en mängd inrop.

Major Strömdals förlust belöpte sig, när allt kom omkring, till ungefär tre hundra kronor. Han var nog i själfva verket ganska belåten med att komma undan för så pass godt pris, men det kunde man ej märka på honom.

— Jag är visst inte snål, förklarade han, och jag betalade härom året dubbelt så mycket, som jag var i borgen för, utan att jämra mig. Det var för en god vän, en kamrat vid regimentet, som haft otur och — nå ja, det gör det samma, men i alla fall så har jag aldrig haft någon utgift, som förargat mig så innerligt som denna. Att jag skulle låta narra mig af en sådan skrymtare!

Direktör Kalm hade erbjudit Löfrot att stanna kvar och sköta Haga åt honom, då han själf icke ämnade bo där, utan blott resa dit ut emellanåt. Denne ville dock icke taga emot anbudet. Det skulle hafva varit honom alltför svårt att stanna kvar på den ort, där han nu kommit i en så helt annan ställning än han intagit förut.

Alltså flyttade han med sin familj till en annan trakt af landet, där han genom en släkting erhållit någon underordnad befattning. Stämningen hade emellertid vändt sig något till hans fördel, sedan man funnit, att förlusterna ej blefvo

stora, och minnet af de tjänster han gjort sin omgifning bredde, när afskedets stund nalkades, ett täckelse öfver hans felsteg. Deltagandet för familjen hade äfven gjort sitt till för att mildra oviljan emot den skyldige.

— Han har farit nu, den där Löfrot, som lurade mig på mina tre hundra kronor, sade majoren en dag. Det är då skönt att slippa se det där sällskapet åtminstone, men icke är det just mycket vunnet därmed, ty de som nu kommit dit lära allt vara af samma ullen, både herrn själf och hans befallningsman.

— Ja, direktör Kalm var ju god vän med Löfrot, svarade hustrun.

— Tror jag, det, själafränder. Hade inte han hjälpt Löfrot, så hade han väl aldrig kommit helskinnad ur den här knipan; men barskrapad vardt han i alla fall, och det kan just göra honom godt. Det blir väl inte så godt om bitarna nu och inte heller så lätt hädanefter att narra folk. Se där ha vi en annan af sällskapet, som brukade hålla till vid Haga. Hur står det till med hälsan, mor Borg?

— Tack, herr majorn, som frågar, svarade den tillfrågade, en liten snyggt klädd gumma, med en nigning; det hjälper sig bra nog.

— Nå, mor Borg har väl svårt att reda sig nu för tiden, kan jag tro. Hon som jag gjorde

ju en förlust på den bedragarn Löfrot. Hur mycket var det hon hade satt in?

— Å, jag fick ju det mesta tillbaka, svarade gumman undvikande, så att min förlust blef inte större än femtifyra kronor.

— Det var inte så litet det, i edra förhållanden.

— Nej, det kan väl så vara, men ändå har jag icke ännu lidit någon nöd för det, och det behöfver jag nog inte heller.

— Jag tycker ni kunde rätt väl behöft ett nytt tak på er stuga för de där pengarna, återtog majoren.

— Det kan väl vara så, herr majorn, men det gamla håller nog mig ut. Jag får väl snart flytta till det rätta hemmet.

— Hm — men medgif i alla fall, mor Borg, att ni är i själ och hjärta förargad på Löfrot, som lurade er liksom de andra.

— Nej, herr majorn, det är jag inte och har heller aldrig varit, svarade mor Borg och fäste på major Strömdal en blick, inför hvilken denne ovillkorligen vände bort sin. Det vet Gud, att jag inte varit ond på den stackars patron för pengarnas skull, men väl har jag gråtit både dag och natt, för att det gick så illa för honom.

— Ja, hvems fel var det utom hans eget, kanske? Ni måste väl ändå medge, att han

inte var något helgon, som alla trodde här, utan i stället en skrymtare och bedragare.

Mor Borgs ögon stodo fulla af tårar, och ånyo måste majoren vända bort sina.

— Hvad han är, tillhör endast Gud att döma om, allra minst vill jag fälla någon dom öfver honom, stackarn, svarade hon med djupt allvar. Men hvad jag vet är, att nog var han först han kom hit en uppriktig kristen, innan han så mycket gaf sig in i det jordiska, som han sedan gjorde.

— Jaså, mor Borg tycker, att man inte kan sköta sitt och vara en hederlig man ändå, utbrast majoren, som nu började blifva het.

— Ack nej, för all del, det var visst icke min mening; men se, om det är någonting särskildt man har frestelse till, så är det säkrast att lämna det i fred, annars kan det lätt gå en illa. Och stackars patron Löfrot hade sin frestelse han som andra.

— Snick snack, kära mor Borg, svarade majoren, hvad tror hon då är hennes frestelse, säg? Att gå omkring i gårdarna och dricka kaffe och föra skvaller? Det göra alla gamla gummor.

— Var god och kom in, mor Borg, så att vi få se på bären ni har i korgen, inföll fru Strömdal, i det hon steg upp från sin plats på verandan, där herrskapet befann sig, och långsamt lade ihop sitt arbete. Stig in till mig en

stund, nu kan min man ha pratat tillräckligt med slarf med er.

— Hvarför sade du så där till henne, frågade hon, då hon en stund senare kom ut igen och satte sig till sin sömnad. Det veta ju alla, att mor Borg är en präktig gumma, och jag tyckte verkligen det var vackert af henne att icke säga ett ord om den, som gjort henne skada.

— Åja, jag vet, att du alltid har gynnat den där gumman, svarade majoren vresigt, men jag måtte väl veta, hurudan hon var, jag, i sin ungdom. Inte en bit bättre hon än de andra, lika lättfärdig —

— Men det är ju länge sedan, och jag har hört sägas, att hon alltid djupt ångrade sitt felsteg.

— Ja, det förstås, att hvar och en gör, när följderna infinna sig. Men i alla fall så har då inte hon någonting att göra sig helig med framför andra människor, fast hon väl kunnat vara en prydnad bland dem där borta vid Haga.

— Nu är du allt litet stygg, käre Strömdal, svarade frun lugnt. Icke skall det väl räknas gumman till nackdel nu hvad hon gjorde för mer än trettio år sedan. Hon var ej af den sortens folk på den tiden, som hon är nu.

— Hvad går det åt dig, som håller så långa tal i värmen, sade majoren spetsigt. Om jag inte visste, att du alltid haft förkärlek för den

där gumman, kunde jag känna mig frestad att tro, att du ämnade ge dig in med det där sällskapet vid Haga. Just skönt!

Han såg helt uppretad ut redan.

— Var lugn du, jag bara vill, att man skall vara rättvis mot alla.

Majoren fick i detsamma se sin rättare, som han hade något att tala med, och lämnade därför hastigt sin plats. Det dröjde länge, innan han kom tillbaka, och han var då tydligen ej vid godt lynne.

— Allt bättre och bättre, utropade han vid hemkomsten och slog sig ned på verandan, där frun ännu satt kvar. Man slipper ifrån en för att få två i stället.

— Hvad står nu på?

— Åjo, det är den där nya rättarn eller befallningsman, som han kallas, som Kalm har satt för att sköta Haga. Han skall höra till det gudfruktiga folket han med, kantänka, och har redan öppnat en söndagsskola, där han lär ha inbjudit traktens barn att vara med. Passa på, Hilda, du skall få se, om de inte komma och inbjuda våra småtingar att gå dit också och taga emot undervisning af herr befallningsman.

Majoren skrattade oaktadt sitt missnöje.

— Å, käre Strömdal, hur kan du tänka dig, att de skulle göra någonting sådant? Det kunna de väl icke våga.

— De? Jag kan ej tänka mig något, som ej de skulle våga. Jo, lita du på det. Men jag förbehåller mig, att det i sådant fall blir jag, som får gifva svar på inbjudningen. Jag vill lofva, att de ej skola glömma det snart.

— Vi skola väl se först, om de komma.

— Den här Sandkvist är en stor grälmakare, återtog majoren; det får jag då erkänna beträffande Löfrot, att hurudan han nu var för resten, aldrig hade jag något ondt af honom som granne under de fyra år han bodde vid Haga. Men nu har det blifvit annorlunda.

— Huru är det då fatt, frågade hustrun utan att förråda något egentligt intresse.

— Jo se, du vet, att vi alltid brukat ha en genväg till Sjöängen och att den går öfver ett stycke af Haga ägor. Det är nu egentligen deras väg förstås, ända ifrån landsvägen och fram till grinden, den där vid de två ekarna. Det är en betydlig besparing af tid för mitt arbetsfolk, när de skola till och ifrån den där utmarken, att få använda genvägen och slippa ta ut den långa kroken förbi kvarnen. Det kom aldrig i fråga annat i Löfrots tid, än att man fick både åka och gå där oförhindradt, och nu tänkte rättarn ej på, att det kunde vara någon ändring, och inte jag heller, det får jag bekänna. Nå godt och väl. Pettersson skickar ut karlarna till att slå ängen, och de togo förstås genvägen både

dit och tillbaka. Så i dag skulle de köra in höet, som är torrt, och gåfvo sig ut samma väg med skrindorna, men det blef stöpp. Befallningsman mötte dem och började fara ut emot folket, frågade hvem som gifvit Näsarna rätt att köra sönder Haga vägar och förklarade, att det aldrig mer fick ske. Just en skön kristendom, som gör människor så där ogina och trätaktiga mot sina grannar.

— Men han kunde ju inte veta, att det var en sed, att Näsfolket användt den vägen. Han är ju nykommen till orten.

— Det hörde han af karlarna.

— Jag tycker ändå, att han borde ha blifvit underrättad på förhand om förhållandet.

— Minsann tror jag inte du riktigt börjar ställa dig på deras sida, sade majoren med ett tvunget skratt. Hvad skulle det bli för trefnad, det undrar jag just, om ett par grannar skulle få lof att krusa för hvarann och jämt vara betänkta på att ej såra etiketten? Men jag skall visst inte besvära Hagaborna eller slita på deras vägar mer. Jag befalldes Pettersson på det uttryckligaste att se väl efter, så att ingen enda af mitt folk får taga den där genvägen mer. Men det vet jag då, att aldrig jag skulle gjort så emot en granne.

— Det är inte bara med oss han kört ihop, återtog majoren efter några ögonblick, då hans fru ej svarade. Jag hörde också, att han varit

i delo med Jon Hansson i Hult om ett stängsel emellan ägora på det hållet.

— Men han tycker sig kanhända böra stå på sin husbondes bästa.

— Nå, så kan han väl i alla fall vara höflig mot folk, röt majoren, så kan han hänskjuta frågan till sin husbonde och låta bli att uppträda, som om han vore herre och inte tjänare. Han är grälaktig och vresig och morsk, det har hela trakten reda på, och du behöfver inte taga honom i försvar.

Majorskan svarade ej, och det blef ej heller tid därtill, ty barnen kommo i detsamma och påkallade hennes uppmärksamhet.

Genom skogen, som sträckte sig ganska vidt på andra sidan om Haga, vandrade emellertid två personer, inbegripna i ett allvarligt samtal.

— Ja, det gäller att strida och vara trogen, om man skall verka Guds verk, sade den ene af dem, en starkt byggd man med kort krusigt hår och ett energiskt utseende. Här är mycken skada gjord på denna ort genom Löfrots bedröfliga fall. Därför gäller det att nu vara så mycket mera fast i striden.

— Ja, och att vinnlägga sig om ödmjukhet och en saktmodig ande, så att man icke förargar någon, svarade den andre stilla.

Den som yttrat sig först kastade en halft missnöjd blick på honom från sidan. Hvarför

kändes dessa milda och obestriddigen sanna ord som ett styng i hans inre? Den sist talande såg ut, som om den saktmodiga anden verkligen bodde i honom. Det var ett särdeles tilltalande uttryck i hans ansikte; ett återsken af himmelsk frid och kärlek röjdes däri. Hans kamrat teg en stund.

— Det går nog an för dig att tala om frid och saktmod, sade han slutligen, ej utan en lätt anstrykning af bitterhet; du står i din smedja dagen i ända eller sköter din lilla jordlapp, och sedan går du in i ditt fredliga hem, och vill du ha mer sällskap, så söker du upp dina kristna vänner. Nog är det lätt för dig att lefva i frid alltid. Det är väl aldrig någon, som förargar dig med olydnad och motsägelse eller oförskämdhet, förstås, som en annan får pröfva på med.

— Åja, det förstås, att den som har den ställningen som Sandkvist, att vara befallningsman, skall ha sina särskilda frestelser, helst om humöret är litet hastigt, svarade smeden lugnt.

Ånyo kastade den storväxte mannen en snabb blick på sin kamrat. Denna gång var den alls icke mild.

— Det går lätt att döma om den frestelse man inte har själf, det säger jag än en gång, återtog han. Det vet ingen, hvar skon klämmer, utom den som bär honom, och den som är lugn

och stillsam af naturen vet ej huru det kännes för den som har ett hastigt sinne.

— Den som vill verka Herrens verk må först och sist ha akt på sig själf, svarade smeden lika saktmodigt som förut, och ej i någon måtto gifva den onda världen orsak att försmäda. Annars gör han mera skada.

De vandrade vidare under tystnad. Befallningsmannen tycktes vara litet illa till mods, men hade tydligen ej någon lust att fortsätta samtalet i den riktning det fått. Om en stund började de att tala om andra ämnen, och slutligen blef det fråga om det »möte», hvilket var utsatt vid Haga följande söndag.

— Kommer direktören ut själf, frågade smeden.

— Ja, och han ämnar också tala något på mötet. Sedan stannar han här ute en vecka eller kanske längre. Jag är glad öfver det, ty han torde nog kunna uträtta mycket, som blir till välsignelse. Särskildt hoppas jag, att han under den tiden skall kunna göra något för majoren på Näs. Det är en mycket ogudaktig man.

— Åja, visst, alla som inte akta Gud, äro ju ogudaktiga, svarade smeden, och därför få vi väl se till hvar och en, att vi inte göra oss skyldiga till det i något stycke.

— Jag menar naturligtvis, att han är en uppenbart ogudaktig, en oomvänd människa, sade Sandkvist med någon otålighet. Emellertid skall jag verkligen be direktören laga så, att han träffar Strömdal och får säga honom ett varnande sanningens ord. Det kan väl behövas. Jag har nu aldrig träffat honom personligen mer än helt flyktigt, utan jag har vänt mig till rättarn ett par gånger, när det varit något — men jag hörde honom en dag ute på vägen, när han trätte på en af sina daglönare. Jag stod i närheten bakom en häck och hörde på, och det var fruktansvärdt sådana svordomar och skällsord han häfde ur sig.

— Ja, den som har ett häftigt sinne är ständigt utsatt för en svår frestelse, helst om han har mycket folk att göra med, sade smeden saktmodigt. Känner han då inte heller till, hvar man hämtar kraften att öfvervinna, så kan det ju icke gå på annat sätt.

— Det må nu vara hur som helst med det där, återtog den andre, med möda behärskande sig, så vet ju hvar människa här på orten, både nykomna och de som bott här längre, att Strömdal är en ibland Herrens och hans folks värsta fiender. Tänk, huru han förtalar Guds barn och alltid visar dem sin ondska —

— Ja se, hvad major Strömdal beträffar, inföll smeden, så har jag tänkt mig saken som

så, att orsaken hvarför han inte är någon kristen är ingen annan än den, att han läser en sådan dålig bibel.

— Han läser inte bibeln alls, det är jag alldeles viss om, svarade Sandkvist tvärt. Hvad menar du för resten med en dålig bibel? Det begriper jag inte.

— Jo, jag menar, svarade smeden, att den bibel majoren läser och andra världens barn med honom, det är ingen annan än de kristnas lefverne. Af frukten känner man trädet. När han nu ser synder af hvarjehanda slag träda fram i Guds barns lif, så dömer han som så, att felet ligger inte i deras syndiga natur, utan i deras tro och kristendom. Och så blir Kristus försmäddad genom sina bekännares fel.

— Han är själf skulden till sin undergång, när han läser så falskt, svarade Sandkvist hastigt. Han kunde läsa den rätta bibeln, så skulle han få se, att där står på annat sätt. Gud skall visserligen hämnas sina heliga på deras fiender.

— Men domen skall begynna på Guds hus, står det.

Sandkvist syntes vara illa till mods.

— Det är stor, himmelsvid åtskillnad på Guds förhållande till sina barn och till de ogudaktiga, svarade han otåligt. Men vi talade om Strömdal. Det är inte godt för någon att lefva i frid med en sådan människa, det skall jag säga för

dig, och jag ville just se, huru du själf skulle reda dig med honom. Det hände just nu i dag, att jag fick säga ifrån åt hans folk; de ha helt enkelt tagit sig en genväg genom våra ägor, och det kan ju inte jag vara med om, men det hade Strömdal låtit dem göra förut, och det skulle han visa, att de skulle få göra nu med, hade han sagt.

— Jag sade ifrån åt dem, återtog han efter några ögonblicks tystnad, då smeden ej svarade, och kanske jag var litet ifrig; men det är nu så mitt sätt, och det kan jag inte rå för.

— Det där skall förstås bäras fram och göras ett fasligt stort väsen af, fortsatte han, då hans kamrat alltjämt teg.

— Och så tar majoren *sin* bibel, svarade smeden ändtligen, och slår kanske upp det trettonde kapitlet i första brefvet till de Korintier, men måntro han då får läsa: Kärleken är tålig och mild, kärleken skickar sig icke ohöfviskt, han förtörnas icke, han fördrager allting?

Han såg på den andre med en varm blick, och hela hans ansikte lyste af den innerligaste kärlek.

— Jag måste väl stå på min husbondes bästa, svarade Sandkvist undvikande och med mörk uppsyn.

— Din jordiske husbondes — ja, det skall du göra, men glöm inte bort, att du också får

lof att stå på din himmelske husbondes ära och rättigheter, och de gå främst.

Det var nu Sandkvists tur att vara tyst; men icke heller smeden tycktes hafva lust att fortsätta samtalet. Kanske var han rädd att försvagad et intryck hans enkla ord tydligen hade gjort. Först när de en stund därefter skildes åt, sade han några ord.

— Herren allena kan förlåta synder, men det tillkommer oss att erkänna och godtgöra hvad vi gjort illa.

Sandkvist endast nickade och gick vidare, men han kunde ej ändå komma ifrån smedens besvärliga sällskap. De ord denne sagt ljödo oupphörligt i hans minne — i hans samvete. Han var orolig. Skulle han, som ju uppriktigt älskade sin frälsare och så gärna ville verka för honom, kanske ändå vara ett dåligt vittne, en sådan där falsk bibel, som smeden talade om? Det ville han icke för någon del. Men hvad skulle han då taga sig till?

— Ja, ja, det är som jag sade, suckade han, det går väl an för honom med hans saktmodiga sinne — man kan ju inte rå för hurdan man blifvit af naturen. Godtgöra, sade han — jag undrar om han inte ändå lutar litet åt det lagiska, fast jag ej begriper, hvar han då skulle få en sådan frid ifrån. Ja, det förstås, att nog kunde de fått behålla den där genvägen, det tror

jag då säkert, att inte direktörn skulle haft någonting emot, eftersom det skett förr, så att det var väl allt tokigt att neka dem, inte oftare än där förekommer någon körning. Kanske det är så godt jag strax med detsamma går och säger åt Pettersson om det.

Han gjorde så och gick därefter hem, men förunderligt nog kände han sig ej riktigt lugn och nöjd ändå. Det var två saker smeden nämnt såsom tillkommande en kristen: att erkänna och att godtgöra hvad han gjort illa. Det senare hade han förmått göra och det utan mycken strid; det förra var honom ännu för svårt.

— Det blir vid hvad jag har sagt, förklara majoren, då hans rättare meddelade honom befallningsmannens medgifvande. Ingen af mitt folk kommer härefter att åka eller gå genvägen förbi Haga till Sjöängen. Jag vill icke ha med det där sällskapet att göra. Högmodiga och ogina äro de allihop; hade han varit för god, den där befallningsman, att be om ursäkt, för att han var ohöflig i morse? Men det gick förstås inte an det för en sådan helig man. Jag vet nog, att jag kan bli arg jag med, men så har jag inte heller gifvit mig ut för att vara bättre än andra.

Direktör Kalm vistades några dagar ute på sin gård Haga för att se efter ett och annat. Egentligen förstod han sig ej det ringaste på

landtbruk och måste därför öfverlämna gårdens skötande åt befallningsmannen; denne märkte sitt öfvertag och var i följd däraf ganska myndig, åtminstone när direktören ej var tillstädes.

Sandkvist talade, såsom han föresatt sig, med sin husbonde om majoren på Näs och den fiendskap denne visade mot de troende i orten samt hans synbara otillgänglighet för allt andligt. Äfven uppmanade han direktören att söka inverka på den ogudaktige grannen. Kalm var ej mycket hågad att gifva sig in i ett dylikt samtal med major Strömdal, hvilken han kände blott genom ryktet såsom en i allt yttre rättskaffens man, mot hvars lif ingen hade något att anmärka, så vidt det endast gällde en borgerlig rättfärdighet; men han hade också hört mycket talas om majorens fientlighet emot all lefvande gudsfruktan.

Själff var direktören mycket tillbakadragen och sluten och hade därför svårt att närma sig obekanta, i synnerhet att meddela sig med dem i fråga om sådant, som rörde hans hjärta riktigt nära. Han kom därför nu i en svår klämma. Å ena sidan kände han det som en plikt att uppsöka och måhända kunna föra till rätta en, som ännu vandrade främmande för Gud, å den andra fann han det svårt att tränga människor på lifvet, och dessutom visste han, att han skulle möta ett mycket starkt motstånd. Dag från dag

sköt han undan det tillämnade besöket vid Näs. Slutligen var sista aftonen af hans vistelse vid Haga kommen.

Han begaf sig verkligen till Näs för att hälsa på sin närmaste granne, som han sade, och mottogs ganska vänligt. Samtalet vände sig omkring jordbruk samt de arbeten, som blifvit påbörjade vid Haga och nu måste upptagas igen. Direktör Kalm erkände öppet sin brist på insikt i saken och frågade majoren om hans mening. Det slog an på denne. Han fick nu fritt utveckla sina åsikter, utan att någon motsade honom. Också befann han sig i en mycket belåten stämning, när direktören efter ett par timmars samvaro steg upp för att återvända hem.

— En hyggelig karl den där, förklarade majoren, sedan hans gäst aflägsnat sig, riktigt hyggelig, och ändå är han läsare. Jag har inte märkt något galet med honom ännu.

Något samtal i kristliga ämnen hade ej blifvit bragt å bane; Kalm ansåg det visare att först vinna majorens förtroende och aktning, innan han gaf sig in på ett så vanskligt ämne.

Direktör Kalm kom ut en och annan gång under sommaren, mest öfver söndagarna. Majoren och han träffades sällan och då endast korta stunder. Något egentligt fel hade major Strömdal visserligen ej kunnat upptäcka hos sin

granne, huru skarpt än både han och åtskilliga andra forskade därefter, men han var icke nöjd med honom ändå. Direktören var tyst och oåtkomlig, ja, han föreföll något sträf emellanåt, och man kunde ej komma honom nära.

— Han är bestämdt högmodig, det slår aldrig fel, menade majoren.

— Å, kära Strömdal, hvarför skulle han vara det, invände hustrun; han har väl ingenting att vara högmodig öfver.

— Ja, på det sättet skulle väl egentligen ingen lida af den sjuken, svarade majoren, ty alltid kan man väl hitta på någon, som har mer eller är mer än man själf. Men att de där som bruka hålla till vid Haga äro högmodiga, det måtte vi väl veta långt före detta. Det är ju en känd sak, att de se ner på oss stackars oomvända syndare och mena sig stå så obegripligt mycket högre. Nej, det slår aldrig fel, att icke han är högmodig.

Majoren tycktes emellertid vackla i denna sin öfvertygelse, då han några dagar senare träffade direktören, som gjorde ett kort besök vid Haga. Det skulle en dag under den närmast följande veckan blifva en bolagsstämma i staden, och då direktör Kalm hörde, att majoren ämnade sig in till densamma, bjöd han honom att intaga middag i hans hem. Detta fann majoren vara en stor artighet, och det smickrade honom

ej så litet att vara den förste i orten, hvilken blifvit sålunda uppmärksammad af den nye grannen.

— Han har i alla fall omdöme, den där karlen, menade han, och vet hvad artigheten fordrar. Huru enkelt vi än ha det här på Näs och fast vi lefva som bondfolk, så råka vi väl ändå till att vara de förnämsta i trakten, det kan nu inte hjälpas det, och han har reda på det. Åja, karlen är rätt bra, det är bara skada, att han inte skaffar sig bättre underlydande. Den där befallningsmannen han har kan jag då rakt inte med.

— Hvad har han gjort nu då?

— Inte precis någonting direkt, men han har något obeskrifligt retsamt i sitt sätt, när man möter honom. Han ser ut, som om han betraktade en med ett öfverlägset medlidande, alldeles som han tänkte: ack, din stackare, så lågt du står, emot hvad jag gör!

— Men det är ju inte sagdt, att han tänker det, invände frun.

— Det gör han, utbrast majoren, jag ser det mycket väl på honom, och det förargar mig. Den som vill mästra andra borde först sopa rent utanför sin egen dörr. Jag känner honom jag, alltsedan han visade bort mitt folk från genvägen.

Majoren reste in till staden och beredde sig med ganska mycken tillfredsställelse för middagsbjudningen hos direktör Kalm. Han hade göromål äfven följande dag och hemkom först inemot aftonen af densamma. Ett par af grannarna infunno sig ungefär samtidigt vid Näs för att få besked angående någon affär, som han åtagit sig för deras räkning.

— Nå, hur var det hos Kalm, frågade någon, sedan man i lugn slagit sig ned omkring kvällsbordet.

Majoren tycktes ej ha brådt med att svara.

— Det gick väl fromt och gudligt till, bara sång, bön och predikan, men litet mat?

— Jo, visst fanns det mat, svarade majoren slutligen, inte tillräckligt, utan alldeles för mycket, det säger jag. Bevars väl för ett sådant öfverflöd! Så många rätter att jag inte kunde räkna dem en gång, och inte vet jag hvad det var för krimskrams heller, men att det skulle vara fint, det hörde jag af dem, som sutto omkring mig. Och fint var där, så jag visste inte hvart jag skulle titta, jag som är van att gå här i min enkelhet. Det var så mycket silfver på bordet, så — ja, jag skulle kunna åtaga mig att föda alla socknens fattiga för det under tio år och ändå göra en nätt vinst. Och mattor och speglar och konstverk och dyrbarheter och fina möbler — nej, jag kände mig alldeles bort-

kommen i all den där grannlåten. Men det var många andra, som tyckte, att det där var rart, och de talade om hvad det eller det hade kostat och prisade alltihop.

— Ändå hålla läsarne sådana vackra tal om att man skall försaka världen och dess fåfänglighet, inföll en af grannfruarna med hvass ton. Då tycker jag det är bättre att lefva enkelt och ha någonting att dela med sig åt den fattige. Det är bestämdt kristligare.

— Ja visst, svarade majoren. När folk börjar slå på så där, då är det jag som drar öronen åt mig. Nu bär det nog omkull, hvad det lider, tänker jag, det är bäst att se till, så att man inte har någon trasa med på byken. Man blir försiktig, sedan man blifvit bränd. Den där skojarn Löfrot —

— Måtte det inte gå sammalunda med hans efterträdare, sade den främmande frun, sådana där bankherrar är det alltid litet oroligt med — man vet aldrig —

— Å, han har bra inkomster, det går nog för honom, inföll en annan af gästerna. Om han också slår på stort ibland för att skryta med det, så torde han hushålla så mycket bättre dess emellan. Det är somliga, som ha det sättet.

— Hurudan var han själf? Var han angenäm som värd?

— Han är ju alltid stel som en påk, det veta väl alla, svarade majoren vresigt. Mycket folk var där också, och förnämt folk, de finaste i staden och från trakten, och dem måste han förstås vara artig emot först och sist. Han sade ju några ord åt mig som åt alla andra, så där afmätt och högtidligt, så att det kändes som om han tänkt: se så, det var då väl, att det här är gjordt!

— Jag skall säga, hvarför han bjöd dig, inföll nu den ena af de främmande herrarna. Det var helt enkelt för att du skulle få se, hur rik han är och huru fint umgänge han har, och sedan kungöra det här, så att hela trakten skall veta om det.

Denna förmodan ansågs af några sannolik, af andra icke; i ett afseende kom man dock öfverens, och det var i den tanken, att de s. k. läsarne väl ändå icke hade rätt att lefva lika pråktigt och dyrbart som de, hvilka de kallade världens barn.

Och så hade då majoren äntligen funnit ett fel hos sin granne.

— Vi ha inte så fina rum och inte så rar mat vi som visst annat folk, brukade han ofta säga, när någon af grannarna var på besök, men så behöfver ingen förlora sina pengar på mig i stället, och inte heller är jag för förnämt att ha det trefligt i enkelheten.

Direktör: Kalm hade ingen aning om den förargelse han åstadkommit. Det var en fråga, som ännu aldrig trängt sig på honom, huru långt han hade frihet att gå i sina lefnadsvanor. Han hade hemmet inrättadt så, som hans inkomster tilläto och såsom han menade sin ställning kräfva. Ingen hade rätt att taga anstöt däraf — gjorde man det likväl, nå ja, det kunde ju icke hjälpas. Hvem kan väl rätta sig efter alla inskränkta och oförståndiga människors tycken? Man måste vara själfständig.

Han hade icke ännu blifvit vaken öfver den synd, som kunde ligga i detta slags tillfredsställande af själfviskheten. Han hade icke ännu fått sina ögon öppna för det farliga för honom själf såväl som för andra däri, att han i ett par afseenden lefde världen lik och rättade sig efter dess bruk. Kanske skulle han finna det längre fram.

Att han var stel och därför af många blef ansedd som högmodig, det visste han däremot mycket väl, och detta medvetande hade beredt honom ganska stort lidande. Han såg, att han höll människor på afstånd ifrån sig, kanske just dem som han särskildt gärna skulle velat komma närmare. Det gjorde honom ondt, men han kunde icke förändra sin natur, kunde ej göra sig angenäm och tillgänglig, såsom han helst velat vara för att äfven därigenom tjäna sin mästare.

Kanske han utgick från en oriktig ståndpunkt, då han från början ansåg saken ohjälplig. Kanske skulle han ändå kunnat vinna något, gå med små — låt vara nästan omärkliga — steg framåt, om han ansett det löna mödan att försöka eller förstått, huru pass mycken vikt denna obetydliga sak kunde äga.

Han blef ej omtyckt i trakten. Man erkände hans förträffliga egenskaper och skänkte honom sin aktning, men några vänner fick han knappast därute. Han vistades ju också mycket litet vid Haga, och det dröjde dessutom ej länge, förrän han började göra försök att få sälja gården.

Det var en dag följande vår. Major Strömdal och hans fru voro och hälsade på hos en af grannfamiljerna. Fruntimren sutto i förmaket, herrarna spelade kort i ett rum bredvid.

— Nå, kära Mariana, yttrade värdinnan till en af gästerna, när har den där sömmerskan du hämtade från staden slutat hos dig? Jag längtar mycket efter henne.

— Ja, du skulle nog ha fått henne om ett par dagar redan, svarade den tillfrågade, så hade jag åtminstone beräknat; men nu är hon så öfver sig gifven, stackars flicka, att jag vet ej, hur det skall gå. Hon vill nödvändigt hem igen och säger, att hon omöjligt kan stanna kvar längre denna gång.

— Hvad har då kommit åt henne?

— Åjo, det är någonting ledsamt, som händt med brodern, svarade fru Mariana försiktigt, seende sig omkring, det skulle nu icke vara känt, eftersom saken var litet ömtålig —

— Är det den brodern, som är anställd vid Kalms bank, frågade värdinnan.

— Just han. Jaså, du har reda på familjen, hör jag. Den här gossen fick något slags befattning där för ett halft år sedan, och de voro alla mycket glada däröfver, syskonen och modern, som är änka.

— Nå, än sedan?

— Ja, eftersom herrskapet ändå har så pass mycken reda på familjen och saken ju ändå icke kan hållas hemlig på längd, kan jag så gärna säga hur det är. Jo, han — den unge mannen — har fått afsked helt tvärt af direktören.

— Det var besynnerligt — det har väl varit någon anledning därtill — hvad hade han gjort, frågade flera af de närvarande på en gång.

— Man skulle nästan kunna tro, att damerna blifvit osams — jag menar af olika åsikter, yttrade en af herrarna ifrån det andra rummet. Kanske vi också kunna få höra hvad det är fråga om, medan vi göra en liten paus. Det måste vara någonting särdeles intressant.

De kommo in, och det som nyss förut blifvit omtaladt framställdes ånyo, något utförligare.

— Men hvad hade då pojken gjort för knep? Något måste det väl ändå hafva varit?

— Han har ingenting orätt gjort, svarade frun, som först talat, ingenting, det kan jag gå i god för; jag känner familjen och vet, att de äro pålitliga och trogna som guld allesammans. Jag är alldeles öfvertygad om hans oskuld.

— Ja, det är nog godt och väl det, min nådiga, svarade värden i huset, men ursäkta om jag säger, att detta bevis ändå vore otillräckligt vid en domstol.

— Kalm har afskedat gossen på tomma misstankar, märk hvad jag säger, återtog fru Mariana med en tillintetgörande blick på tviflaren. Hur var det, du Janne, tala om hvad du hörde i morse, innan du for ut från staden.

Janne, fru Marianas unge son, hvilken suttit som en blygsam åskådare vid spelbordet, intog nu en mera bemärkt plats i sällskapet.

— Jo, började han, jag känner unge Lorén och vet, att en hyggligare och pålitligare pojke kan man knappt finna i världen. Han är också mycket ordentlig. En kväll så saknade direktören nyckeln till sin pulpet, just som han skulle gå hem, och där hade han i en låda nyckeln till kassaskåpet förvarad. Det blef ett sökande förstås, och till slut hittades den i fickan på Loréns öfverrock, som hängde där. Det såg ju högst besynnerligt ut, och han kunde ingen-

ting säga för att förklara saken. Och direktörn misstänkte honom förstas genast och sade åt honom att gå, för han behöfde inte sådant folk omkring sig — och därmed var han afskedad. Det var ingen inne och hörde på det där precis, men det var ju tydligt ändå, och dagen efteråt kom ett nytt biträde i hans ställe.

— Nå, än sedan?

— Han kom hem alldeles förtviflad, stackare och på samma sätt blef det med modern och syskonen, och inte kunde han göra något för att bevisa sin oskuld. Men så i går kväll fick han bud efter sig, att han skulle komma till direktörn — det var tredje dagen efteråt — och då hade han fått veta, huru det hängde ihop. Det var helt enkelt så, att en af kontorspojkarne hittat nyckeln på golfvet, och som han sett Lorén ha en nästan alldeles likadan, så trodde han det var hans och stoppade den utan vidare i hans ficka. Direktörn påminde sig sedan — eller om det var någon annan som sett det — att han stått och lekt med sin nyckelknippa just där åt den sidan, under det han talade med en besökande. Den där lilla tingesten hade då förmodligen blifvit tappad.

— Och så var den stackars pojken emellertid af med sin plats och till på köpet med sitt goda namn och rykte, utbrast majoren häftigt, och det bara för lösa misstankars skull. Det

är nedrigt, afskyvärdt handladt. Och han skall vara en sådan där särskildt gudfruktig man, den Kalm!

— Lorén fick väl igen platsen, frågade någon.

— Nej, svarade Janne, den var ju redan upptagen. Men han fick visst löfte om att få igen den sedan, om den blir ledig. Jag träffade inte Lorén i morse.

En allmän ovilja mot direktör Kalm gaf sig luft hos alla de närvarande. Det var hjärtlöst handladt, minst sagdt; man undrade, om det ej rent af vore skäl att förmå den unge mannens förmyndare att väcka åtal. Allra skarpast yttrade sig major Strömdal. Men det var ej endast direktören, som fick en sträng dom af honom, utan med detsamma alla hans meningsfränder.

— Så bär den sortens folk sig åt! Och ändå ge de sig ut för att vara bättre än andra. Aldrig hade jag kunnat göra på det sättet.

Men det var några små omständigheter förenade med denna händelse, som de värtaliga domarne icke kände till och hvilka väl kunnat tala till den dömdes förmån.

Hans öfverilade handling kände man, men däremot icke den djupa, förkrossande sorg däröfver, som jagat sömnen från hans ögon och som tyngde på hans sinne långt mer, än förlusten af hela hans förmögenhet skulle hafva

gjort. Icke heller hade man bevittnat, med hvilken ödmjukhet han erkänt sitt fel inför den, mot hvilken han förgått sig, ej heller huru ifrigt han sökt godtgöra skadan. Han hade själf begifvit sig till en af sina vänner och hos honom utverkat en anställning åt Lorén samt lofvat denne att om ett halft år åter erhålla en plats hos honom, hvilken då skulle blifva ledig och som var förmånligare än den han förlorat. Det där visste man ju icke, ej heller huru Kalm ifrån första stund, medan han ännu trodde Lorén vara skyldig, försökt att hålla hela saken tyst, för att ej skada ynglingens namn. Slutligen visste man icke, huru uppriktigt han, hvar gång han blef tillfrågad om denna sak, erkände sitt förhastande och försvarade Lorén mot alla misstankar.

En och annan ändrade kanske åsikt, när det sedermera blef känt, huru Kalm handlat; andra återigen och bland dem majoren fasthöll det intryck han först hade fått.

Och så fortsatte major Strömdal att läsa sin »dåliga bibel», ja, han studerade den med en ifver och uppmärksamhet, som kunnat vara önskvärda hos många af dem, hvilka läsa den verkliga. Fel fann han alltjämt; ty hvar finnes väl den människa, åt hvilken kan gifvas det vittnesbörd, som Daniel en gång fick af sina veder sakare, att de icke kunde finna något annat fel hos honom än hans gudskyrdan? Major Strömdal

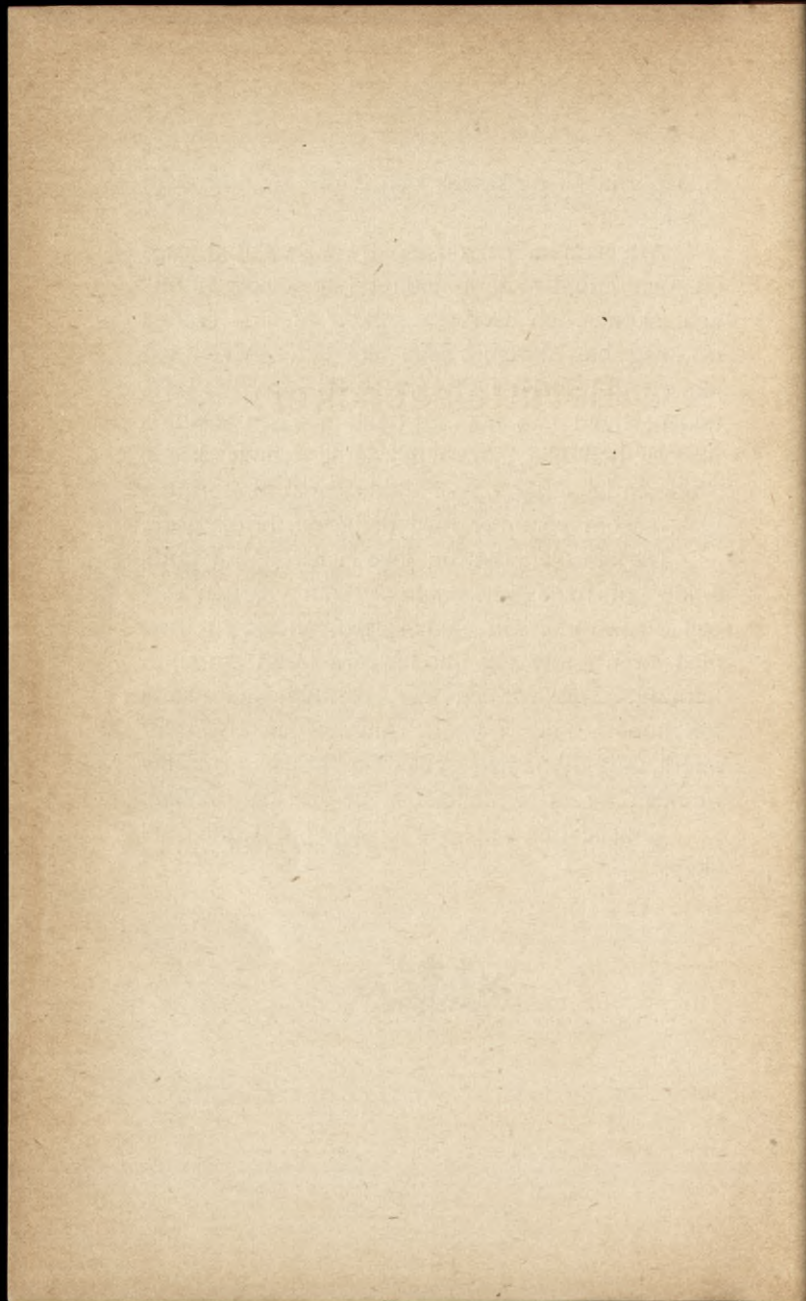
ville gärna se dessa fel, och därför såg han dem också snart.

Att samma person, som var behäftad med ett och annat sådant andligt lyte, också kunde äga sköna och dyrbara frukter af en lefvande tro, såg han däremot icke lika lätt. Äfven var där ett grundfel i hans sätt att tillämpa den lästa texten: hvad han fann att ogilla hos den enskilde tillskref han alla, som tillhörde de troendes krets. Slutligen läste han också alltid genom förstoringsglas, såsom personer med dålig syn bruka göra.

Därför blef det nu icke heller några goda följder af hans bibelläsning. Han var och förblef densamme till sinnesarten, endast att han med åren satte sig allt hårdare fast i sin uppfattning. Det var en stor, oändligt stor skada för honom själf i första rummet och äfven för andra, att han icke ville lämna den grumliga rännilen för att i stället ösa ur den klara källan.

Kanske han icke var ensam om denna dårskap.

Från *Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition*
hafva utkommit och finnas hos alla bokhandlare att tillgå följande
goda, lärorika och underhållande

Berättelseböcker:

- En synåls historia.** Berättelse för barn och ungdom af **A. L. O. E.** Med illustrationer. Andra uppl. Häft. 50 öre, kart. 75 öre.
- Jättarnes besegrare** eller *Den strid alla måste kämpa* af **A. L. O. E.** Med 40 vackra illustrationer. Fjärde uppl. Häft. 1: 25, kart. 1: 60, klotb. 2: 25.
- Familjen Roman** eller *Trons kamp mot världen* af **A. L. O. E.** Forts. af »Jättarnes besegrare» eller den stora striden. Med 7 planscher. Tredje uppl. Häft. 1 kr., kart. 1: 25, fint klotb. 2 kr.
- Sjön i urskogen.** En berättelse belysande det 12 kapitlet af romarebrevet af **A. L. O. E.** Tredje uppl. Häft. 1: 50, kart. 2 kr., klotb. 2: 75.
- Fiskarens barnbarn.** En berättelse af **W. BAKER.** Häft. 40 öre, kart. 60 öre.
- Barnens Vän.** Med öfver 100 vackra illustr. och mycket god läsning. Inb. i vackert band 2 kr.
- Barnens Tidning.** D:o. Inb. 2 kr.
- Berättelser för folket: Tio** häften af Ernst Evers och Fr. Ahlfeld. Från 25 öre till 75 öre pr häfte.
Hvarje häfte är ett helt för sig.
- Bibliotek för de unga.** Af **A. L. O. E., Vollmar, Ihle** m. fl. 65 olika häften från 10 öre till 25 öre pr häfte.
Hvarje häfte är ett helt för sig.

Kristens och Kristinnas resa af *J. BUNYAN*. Godtköpsuppl. med ett mindre antal *illustrationer*. Öfvers. af G. S. Löwenhielm. Inb. 2 kr., klotb. 3 kr.

Endast **Kristens resa**. Häft. 1 kr., inb. 1: 25, klotb. 2 kronor.

Endast **Kristinnas resa**. Häft. 75 öre, inb. 1 kr., klotb. kr. 1: 50.

Den kärlek, som utdrifver räddhågan, af *Eglanton Thorne*. Öfversättn. af G. S. Löwenhielm. Häft. 50 öre, kart. 75 öre, klotb. 1: 50.

Vittnesbördets tabernakel af *J. DILWORTH*. Med förklarande anmärkningar och *tjugu noggranna illustrationer*. Fjärde uppl. Häft. 40 öre.

Herren ser. Några drag ur Pastor J. M. Ludwigs lif, af *E. v. ENGELHARDT*. Tredje uppl. Häft. 25 öre.

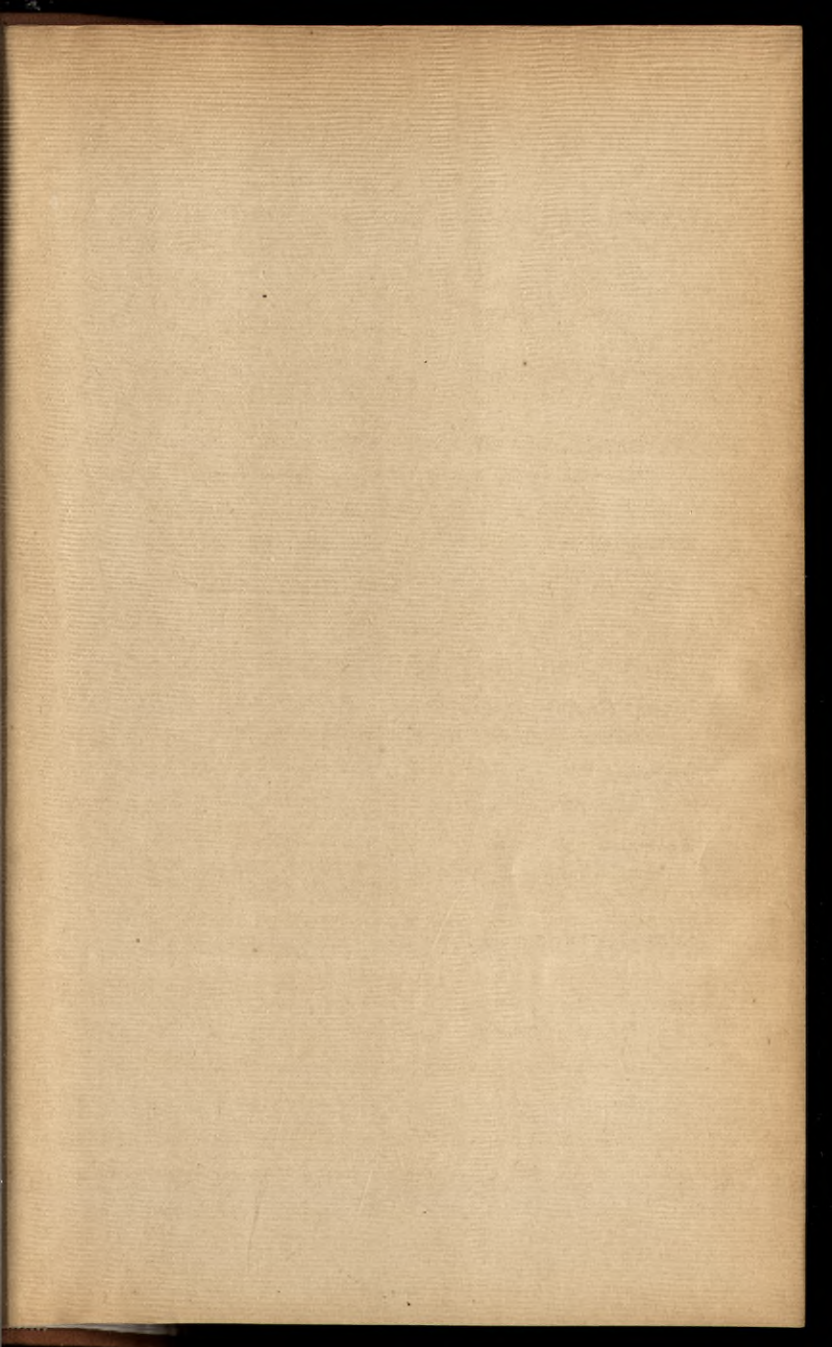
Jonas Ströms gamla skjul. En berättelse ur lifvet af *A. M. COKER*. Häft. 50 öre, kart. 75 öre.

Fördoldt. En läkares anteckningar af *H. K.* Häft. 75 öre, kart. 1 kr., klotb. 1: 75.

Matrosen eller *Guds nåd i en syndares hjärta*. Sann berättelse från de södra hafven af *CONSTANCE GROSS*. Häft. 1 kr., kart. 1: 25, klotb. 2 kr.

Guds fostrande nåd eller *Kerstin Redferns pröfningar*. Häft. 2: 50, kart. 3 kr., klotb. 3: 75.

Farmor. En berättelse för ung och gammal af *A. VOLLMAR*. Öfvers. från tyskan. Häft. 50 öre, kart. 75 öre.

6000214000

Göteborgs universitetsbibliotek

HERZUGS BOKBINDERI STOCKHOLM